

Hjalmar Söderberg

I.

En ung herre i mörkblå vårrock och röda handskar kom ut ur en butik vid Arsenalsgatan. Handskarna voro alldeles nya, han hade just köpt dem i butiken.

Han var helt ung, knappast tjugu år.

Det var en af de sista dagarna i april, en orolig dag med hafsblå himmel och stora seglande molnflockar, en nyckfullt leende dag med sol och mulet i hastig växling och med skarpa vindilar österifrån, från skären, från hafvet. Klockorna i Jakob sjöngo och dånade, det var en gammal diktare som begrofs.

»Se Tomas, god dag, i nya röda handskar ... Jag gratulerar dig till din medikofil, jag såg det i tidningen i går. Hvad har du haft för dig på sista tiden, jag har inte sett dig på flera dar ...»

Det var Johannes Hall, en högväxt, mörklagd ung man, sex eller sju år äldre än Tomas Weber. Han hade icke någon egentlig sysselsättning, men det behöfde han heller icke, ty han hade för en tid sedan helt oförmodadt fått ett rätt betydligt arf.

»Jo, jag sökte dig både i går och i förgår, men du var inte hemma, som vanligt ... Kom nu, så gå vi ner på Oriental och fira min examen med en flaska rhenvin.»

»Ja, hvarför inte ...»

Gatorna vimlade af människor. Det var en af de första vårdagarna, ty våren hade kommit sent. Vid hvartannat steg mötte man en svartmuskig och godmodigt leende ballongförsäljare med sitt färglysande knippe af gummiblåsor, fyllda med gas. Midt på trottoaren vid Karl XII:s torg stod en grupp af gapande barn och halfvuxna gossar med näsorna i vädret och ögonen riktade mot en röd prick i den blå rymden - en lösskuren ballong, som seglade bort öfver taken.

Tomas gick och smålog för sig själf.

»Du ser upprymd ut i dag,» anmärkte Hall, »har det händt dig något?»

»Nej, jo ... Jag såg en flicka nyss, i handskbutiken därborta ... Hon hade så rädsla, rödbruna ögon.»

»Jaså hon, ja hon är mycket bra. Jag har också köpt handskar där ett par gånger. Båda gångerna blef jag kär i henne och föresatte mig att göra någonting åt saken, men sedan glömde jag bort det.»

De hade kommit ut på Blasieholmshamnen. Skärgårdsbåtarna vid kajen hade röda färgklattar, som lyste i solen. Strömmen låg bred och blå och tom; sjöfarten hade ännu icke kommit riktigt i gång för året.

»Hur gammal tror du att hon är?»

»Jag vet inte. Tjuguet, tjugutva år.»

Det var tomt på kafé Oriental. Som bleka skuggor gled uppässarne af och an i korridorernas skymning.

Hall kastade sig halfliggande på en af de breda, låga sofforna, hvilkas brokiga österländska väfnader gåfvo rummen deras prägel af haremsgemak. Tomas Weber tog plats i en karmstol af flätad halm.

Solljuset strömmade in i en bred, guldgul flod genom fönstrets mångfärgade glas med dess gula liljor och röda tulpaner.

Tystnaden drömde under taklisternas arabesker.

»Har du något att röka?» frågade Tomas.

Hall tog upp sitt cigarrettfodral.

Vinet kom in. Man såg på vippningen af kyparens frackskört, att det var någonting mycket dyrt. Tomas hade fått en del pengar af sin far med anledning af sin examen, och han hade ingen högre önskan än att göra slut på dem.

Tomas Weber hade ett öppet ansikte med blå ögon och ljusbrunt, bakåtstruket hår. Den rätt stora och likväl fint skurna munnen uttryckte ett kraftigt begär att taga för sig af hvad lifvet kunde bjuda. Han var spensligt byggd och något under medellängd.

»Vet du hvad, Hall - jag träffade Märta Brehm i går afton, hos Mortimers. Vi talade med hvarandra nästan hela kvällen om något som jag nu har glömt. Hur kan man glömma något sådant? Hon hade en vit ros i bröstet.»

Hall smålog.

»Så, är hon ännu din stora passion? Det har hon nu varit i nära ett halft år.»

»Ja, och jag är rädd att hon kommer att vara det ända till årets slut.»

Hall nickade tankspridigt gillande. Han hade ett gråhyadt, något ärrigt ansikte med en smal, mörk mustasch, och han såg flera år äldre ut än han var. Näsan var skarp, och de stora bruna ögonen hade en flackande blick.

»Jag hoppas att jag får henne till bords vid Arvidsons middag i nästa vecka,» fortsatte Tomas. »Du kommer väl också med?»

»Jag tror det.»

Hall hade blifvit införd i konsul Arvidsons hus af konsulns äldste son, med hvilken han var nära vän. Eljes hade han föga familjeförbindelser i Stockholm. Han var född i Brüssel af en svensk dam, som efter ett par år återvände till Sverige, sedan hon först inackorderat barnet hos en välbärgad handverkare och hans hustru, som var född svenska. Vid tolf års ålder rymde han från sina fosterföräldrar, och på många år var det ingen som visste hur, hvar eller om han lefde. Slutligen återfann man honom oförmodadt som skådespelare vid en liten svensk landsortstrupp, och ett par år senare dog modern efter att först ha testamenterat honom sin förmögenhet.

Han hade fått många vänner och syntes öfverallt. När Tomas frågade honom, hvad han fördref sin tid med, brukade han svara:

»Jag skrifver på ett drama. När det blir färdigt en gång, skall jag hyra ett band och resa omkring och

spela det.»

En ruta stod öppen. Den salta vårluften spelade in och spände ut röken från cigaretterna till ett luftigt nät, hvars slingrande och sköra maskor lyste i solstrimman med nästan kejsarblå färg. Därute glittrade det öfver vågskvalpet på Strömmen, så att det nästan gjorde ondt i ögonen.

Rhenvinet tindrade i glasen.

»Det är sant,» inföll Hall, »du kan gärna gå med på operan i kväll. Jag köpte ett par biljetter åt mig och Jean Arvidson, men han blef hindrad. Går du med?»

»Ja gärna.»

»Nå, det var bra.»

Hall tömde sitt glas långsamt och fyllde det på nytt. Med ens reste han sig hastigt.

»Jag tror att jag är tvungen att gå nu, jag skall träffa en bekant klockan tre. Nå, vi träffas i kväll alltså ...»

»Ja, du är väl hemma vid sjutiden, jag kommer upp till dig.»

Tomas blef sittande en god stund ännu, tung i hufvudet af vårluften och af vinet. Han hade å nyo kommit att tänka på den unga flickan i handskbutiken. Medan hon hjälpte honom att draga på handskarna, hade hon ett par gånger betraktat honom förstulet, då hon trodde att han icke märkte det.

Klockorna i Jakob sjöngo och dånade alltjämt. Från Operabyggnaden ljödo hammarslag och grundläggarsång. Tomas dref omkring i människoströmmen, sorglös och utan mål.

På Fredsgatan köpte han en knippa violer af en liten nigande och leende flicka. Därefter gick han in till Holländaren och köpte en stor, mahognybrun cigarr.

Hvart han vände sig såg han bekanta ansikten; alla människor voro ute. Om han ändå kunde möta Märta Brehm ... Naturligtvis måste också hon vara ute en sådan dag som denna, det var ju omöjligt att sitta inne. Hvart skulle han gå för att träffa henne? Gatorna voro tomma, när icke hon gick fram öfver dem.

Och så erinrade han sig med ens, att hon nu troligen hade någon ny vårdräkt, som han ännu icke sett. Han kanske redan hade mött henne och icke känt igen henne ...

Vid Röda bodarna mötte han sin far i ifrigt samtal med en liberal politiker. Professor Weber besvarade tankspridt sin sons hälsning med samma artighet som om han varit en främmande herre.

Ute på Mälaren gick sjön grön och hvit. En roslagsskuta med lappade segel styrde för full medvind ut ur hamnen. I aktern satt skepparen grensle öfver rorkulden och styrde med bakkdelen.

Tomas ämnade just gå upp till Karolinska institutet för att träffa Gustaf Wannberg, den af hans studiekamrater, med hvilken han oftast sällskapade, för att underrätta honom om att han var upptagen på aftonen, då han oförmodadt stötte på honom i viadukten under järnvägen. Wannberg var ett par år äldre än Tomas och hade hufvudet fullt af allmänmänskliga intressen. Han var denna dag vid ett mörkt lynne i anledning af den vändning valstriden i Belgien hade tagit. Tomas följde honom uppåt Vasagatan. I hörnet af Kungsgatan skildes de; Wannberg åt sina middagar i ett

pensionat i närheten.

Tomas stod kvar ett ögonblick och betraktade Vasagatans egendomliga fondtapet med engelska kyrkan, en liten konstfärdigt arbetad leksakskyrka af blekröd sandsten. Tätt bakom kyrkan reser sig ett jättestort brandgult hus med blå rullgardiner för fönsterna och randadt liksom i samma plan af sex mörka, smala popplar. Det hela liknar en väfnad utan perspektiv, en flat kuliss, uppställd på lek tvärs öfver gatan, och med det sällsamma japonaiserie i färger och konturer, som genom sin släktskap med bilderbokens naivt färglagda träsnitt tidigt frestar barnets inbillning, när det vid sin moders hand gör de första vandringarna på fädernestadens gator, och som någon gång efter många år går igen i dess drömmar om natten.

En spårvagn förde honom tillbaka till stadens centrum.

Middagstimmens ström af promenerande svällde ut öfver gator och torg. Tomas stannade tveksam utanför fönstret till den handsbutik, som han hade besökt ett par timmar tidigare. Om han skulle köpa ännu ett par handskar? De gå ju alltid åt så småningom.

Han mottog knuff på knuff af brådskande människor, som längtade efter sin middag, och för hvilka han stod i vägen. Han beredde sig just att stiga in, då i samma ögonblick kungen gick förbi i sällskap med general Kurck och öfverhofjägmästaren. Vårsolen glittrade och lekte i hans skägg. Tomas tryckte sig vördnadsfullt tätt intill väggen med hatten i hand och steg därefter in i butiken.

Butiken stod tom. Det var skumt därinne, och Tomas var bländad af soldagern från gatan. En äldre dam stack fram hufvudet bakom en grön gardin och ropade därefter dämpadt åt ett inre rum:

»Ellen! Kommer Ellen?»

Den unga flickan kom raskt ut.

»Jag skall be om ett par röda handskar, n:o 8.»

Hon kände tydligen genast igen honom. Hennes ansikte uttryckte först förvåning; därefter rodnade hon skarpt.

Hon var tämligen kraftigt byggd, men hade spensliga armar och smal hals. Håret var tjockt, glänsande, mörkt; de rödbruna ögonen hade en skygg blick. Hon var icke synnerligt väl klädd. På vänstra sidan af halsen hade hon en fin rispa, som om en kattunge nyss hade rifvit henne. En liten ljusröd bloddroppe sipprade långsamt fram.

II.

Tomas drack som vanligt kaffe i sitt rum efter middagen. Till kaffet rökte han sin holländska cigarr. Hans rum var tämligen litet och möbleradt med några af de nötta och gammalmodiga möblerna från de första åren af hans föräldrars äktenskap. Fönstret låg mot väster, och solen föll rätt in i rummet; den led mot nedgång och hade redan en kopparsprängd skiftning. På den motsatta väggen rörde sig skuggan af en långsamt svängande skorstensflöjel från taket midt emot.

Modern gick omkring och ordnade något ute i matsalen. Ett par minuter blef hon stående i dörren till Tomas' rum och betraktade honom med sin ljusa blick.

»Kommer du hem efter teatern i kväll, Tomas?»

»Jag vet inte. Det kan hända att vi går ut och äter något.»

Det blef ett ögonblicks skymning i rummet. Ett tjockt rökmoln från en fabriksskorsten drefs af vinden förbi fönstret.

»Säg, Tomas - är det riktigt bra att du är så mycket tillsammans med Johannes Hall?»

Tomas blåste ut röken från sin cigarr genom näsan.

»Kära mamma, jag bör väl vara gammal nog att kunna välja mina vänner själf.»

»Ja ja, du bör väl det ...»

Hon gick tillbaka ut i salen. Tomas hörde henne ta ett tag med dammhandduken öfver tangenterna på pianot.

Tomas tänkte på Märta Brehm. Han behöfde endast sluta ögonen för att känna hennes mjuka flickgestalt glida in i rummet, sjunka ned på soffan vid hans sida och linda armarna om hans hals. Om några år skulle han vara en berömd läkare med en tjugutusen kronor om året; men han kunde mycket väl gifta sig redan när han hade fyra eller fem tusen. Hvilka kvällar i skymningen, helst på vintern, då snön yrde kring gathörnen! Han vågade icke ens tänka på bröllopsnatten. Och hvilka middagar de skulle ge ... Märta skulle presidera i violett sammet. Kanhända skulle han också kasta sig in i det politiska lifvet, skriva tidningsartiklar, bli riksdagsman, kanske minister. Det fanns ingen paragraf i grundlagarna, som hindrade att professor Webers son kunde bli statsminister. Då kunde Wannberg också få någon plats, där hans begåfning och vyer kunde göra sig gällande. Och Hall ... under hvilket departement lyda teatrarna? Ecklesiastikdepartementet? Hall kunde bli ecklesiastikminister.

Klockan slog sju ute i salen. Tomas for upp ur sina drömmerier, klädde sig hastigt och var just färdig att gå, då Greta, hans sjuttonåriga syster, klängde sig fast vid honom i tamburen och hviskade:

»Skrifver du min kria den här gången också, Tomas?»

Greta var en blek, ljus flicka med spåda lemmar. Hon hade gått och läst året förut, men gick ännu i skolan.

»Hvad skall den handla om?»

»Om nådemedlen.»

»Fy tusan, det får du skriva själf.»

»Men om du skrifver den åt mig, skall jag ställa till så att du får komma med på Märta Brehms flickbjudning om lördag!»

»Ä, drag på trissor ...»

Tomas slet sig lös och sprang ner utför trapporna. Gatan låg stilla och folktom; det var en af de breda och tysta gatorna på Östermalm. Med ens varseblef han sin fars solida ryggtäfla några steg framför sig; han hade alltså gått ut strax före Tomas.

Tomas gick fatt fadern och följde honom till nästa hörn.

»Hvart skall pappa gå?»

»Jag skall gå på en bolagsstämma. Och sedan är det ett litet spelparti hos Karlbergs.»

Hall bebodde en dublett vid Kommendörsgatan. Det yttre rummet var mycket stort, med tre fönster, och tämligen glest möbleradt. På skrifbordet låg alltid ett ark rent, hvitt papper och en omsorgsfullt formerad blyertspenna.

Hall låg på soffan, färdigklädd. På en stol vid hufvudgården stod en bricka med ett krus af Wynand Fockinks curaçao och två glas. Det var drucket ur båda.

Det låg en svag lukt af mysk öfver rummet. Ett par narcisser lågo kastade på golvet.

Hall strök sig gång på gång genom håret med ett förströdt uttryck.

»Ja, så går vi då,» sade han slutligen och reste sig med någon ansträngning.

Operan hade nästan fullt hus.

Det klack till i Tomas, då han under en mellanakt upptäckte Märta Brehms fina, drömmande hufvud uppe på första raden. Hvem hade hon i sällskap? En liten knubbig dam med rikt, askblondt hår böjde sig just fram och talade med henne, men hon höll solfjädern för ansiktet. Nu slog hon ihop den – å, fru Wenschen! Tomas Weber blef blodröd af förbittring. Fru Wenschen var icke något sällskap för Märta.

»God afton, Tomas!»

Han kände en kraftig hand på sin axel.

»Nej, se Gabriel ... Är din fru med?»

»Ja, hon sitter därborta.»

Gabriel Mortimer var en kusin till hans mor; fru Weber var född Mortimer. Han var en man på närmare fyrtio år och aktuarie i ett ämbetsverk. Han hade ett par gråblå ögon med en hvilande, nästan stickande blick i ett något frostbitet ansikte med stora, markerade drag. Han var klädd i frack och svart halsduk.

Mortimer hade trots den stora skillnaden i ålder fattat ett slags vänskap för Tomas.

»God afton herr aktuarie, god afton herr Weber, fy fan hvad här är hett ...»

Det var en något skallig herre med ett tenoraktigt utseende.

»Jag har ätit middag ute med en försäkringsdirektör och en artist, och sedan ha vi suttit i Berns,» berättade han utan något försök till motivering.

Tomas såg sig om efter Hall, men han hade nyss gått ut för att röka en cigarett.

»Jaså,» svarade Mortimer vänligt intresserad. »Ja, i Berns kan man ha rätt trefligt. När jag var där sist, det är inte så nyligen, sprang det en råtta öfver foten på mig, och två andra uppträdde på något afstånd.»

Den flintskallige herrn skrattade generadt. Tomas aflägsnade sig under förevändning att han skulle hälsa på fru Mortimer. Han fann henne inbegripen i ett lifligt samtal med en äldre svartklädd tant angående intubikaffe, troligen med anledning af annonsen på ridån.

Tomas växlade ett par ord med henne och gick ut för att söka rätt på Hall; han fann honom på trottoaren utanför teatern. Tomas fattade hans arm, och de gingo några steg uppåt Blasieholmstorg utan att säga något. Platsen låg tom i skymningen, och kvällshimmelen hvälfde sig kall och grönbå öfver deras hufvuden. En och annan skugga rörde sig ljudlöst i halfmörkret invid husens murar.

En blek, halfvuxen flicka kom andlös ut ur en port; den slog igen efter henne med en skräll. Hon sprang flämtande förbi snedt öfver torget. Hon gömde hufvudet i händerna och snyftade högt.

»Hvarför grät hon?»

»Ja ... hvarför grät hon?»

Hon var redan borta, försvunnen nedåt en gränd – en smal skugga, uppsugen och slukad af det djupa mörker, som sof invid Frimurarehusets svartgrå vägg.

En liten krokryggig man gick omkring och tände lyktorna, en efter en. Och högt öfver husens svartnande massor brann redan Venus, vårkvällens mäktiga bloss.

Man intog å nyo sina platser.

»Hvem var det herr Mortimer talade med?» frågade Hall.

»Det var den herre, mot hvilken fru Helga Wenschen förgäfves söker hålla sin äktenskapliga trohet,» utvecklade Tomas lärdt.

»Så, var det han ...»

Hall följde grosshandlar Wenschen med en blick af lifligt intresse, där han med några ansträngdt viga skutt försvann i parkettrappan.

Intubikaffet gled upp under ett dämpadt förspel.

»Hvem är det fru Wenschen sitter med i kväll?» hviskade en herre till en annan tätt bakom Tomas.

Tomas gjorde våld på sig för att icke vända sig om.

»Jag vet inte säkert, det skall vara en fröken ...»

Det skrällde till i orkestern. Den populäre barytonisten rullade in och började sjunga så mycket han orkade, klädd i sin gredelina kofta med uddar.

Det var packadt på Rydberg. Hall, Weber och Mortimer med fru och tant lyckades slutligen eröfra en soffa längst inne i stora matsalen. Det yttre rummet var upptaget af ett veterinärmöte, som avslutade sina förhandlingar med en supé. En oafbruten ström af gäster och uppassare rörde sig fram och tillbaka genom salen. Man ropade, knuffades och svor mellan tänderna. Då och då hördes kraftiga hurrarop från veterinärmötet.

Jean Arvidson kom in, i frack och hvit halsduk; han hade representerat firman vid en fest i handelsvärlden och var i sällskap med några herrar af kommersielt utseende. Han kom fram och hälsade på Hall, Weber och Mortimers; han kände dem alla.

Han var påfallande blek.

»Du har varit ute och rest?» sade Tomas.

»Ja, jag kommer närmast från Hamburg, fast jag ser ut som döden från Lübeck ...»

Hans hälsa hade varit dålig en tid.

»Nå, vi träffas väl något i morgon,» sade han åt Hall och gick för att uppsöka sitt sällskap.

I en soffa vid den motsatta väggen satt en godsägare och ledamot af Första kammaren och skrek midt öfver salen, att han ville ha en svinkotlett.

Två herrar af militärisk snitt reste sig från ett bord i närheten för att gå; de skakade hand med Mortimer i förbigående. Det var Gabel och Grothusen. Löjtnant Gabel var lång och ljus, med kal panna och en stor, tunn kroknäsa. Hans byxor väckte nästan skandal genom sin elegans; de voro otroligt vida, groft harlekinrutiga på snedden i svart och ljusgrått och försedda med breda svarta ränder vid sidorna. Gabriel Mortimer nöp i dem med oförställd beundran, lutade sig ned och lyfte upp ett stycke af tyget tätt under ögonen, ty han var närsynt.

»Hvar bor din skraddare?» frågade han.

»Det talar jag inte om,» svarade Gabel med ett urbant småleende, på en gång smickrad och stött.

Baron Grothusen var utomordentligt ful, men han hade en mycket vacker figur.

Tomas slog i brännvinet; det var Eksjö. Han slog endast i halfva glas.

Mortimer talade om prins Eugens taflor på senaste utställningen; han var särskildt förtjust i »Det gamla slottet». Samtidigt följde han med ögonen Tomas' rörelser; så fort denne ställt ifrån sig brännvinsflaskan, fattade han den med en elegant handrörelse, och utan att göra något afbrott i den mening han nyss påbörjat slog han sitt glas så demonstrativt fullt, att det rann öfver.

En kypare snafvade och föll framstupa med en stor bricka, full af glas och buteljer. Det var en helt ung gosse, han kämpade med gråten. Hofmästaren skyndade till. Han hade den stramt korrekta hållning, som betyder, att all bestraffning uppskjutes till ett lämpligare tillfälle.

Veterinärerna hurrade å nyo, denna gång i takt. Det hade hållits ett tal.

Man hade kommit till kaffet. Mortimer och Hall drucko whisky, Tomas och damerna munk. Tomas hade fallit i drömmar. Han hade med ens blifvit intagen af en häftig lust att skaffa sig ett par alldeles likadana byxor som Gabels. Hall stötte till honom:

»Det är ett par herrar därborta som vill skåla med dig!»

Tomas vaknade upp och fattade sitt glas. Det var två af hans förra lärare, lektor Petersén och dr Mentzer. Man utbytte den lilla hälsning med glaset, som antyder, att man tills vidare gillar hvarandras borgerliga vandel.

Veterinärernas lifsglädje hade nått sin höjdpunkt. Det hurrades oafbrutet, och man kunde till och med uppfatta ett och annat försök att sjunga »Ur svenska hjärtans djup».

Fru Mortimer började att gäspa. Tomas kände hastigt ett styng i sitt samvete: han hade glömt att säga adjö åt modern innan han gick! Det var Gretas fel, som hade stått och pratat om sin kria.

Det blef folksamling midt i salen, och sorlet tystnade för några sekunder. En äldre herre hade fått ett anfall af illamående och måste föras ut.

Mortimer med fru och tant sade godnatt och bröto upp. Hall och Weber flyttade sig öfver i soffan.

»Det var en säker tant,» anmärkte Hall. »Hon svepte tre likörer på en kvart.»

Gästernas antal hade glesnat. Veterinärerna borta i fonden hade delat sig på flera i slö ton samtalande grupper. Uppassarne gingo villrådiga omkring, som skrämnda får efter ett oväder, gråbleka och med slaka frackskört.

De båda vännerna sutto tysta. Tomas drömde sig vandra med Märta i den sommarstilla luften under gobelinmålningarnes blågröna träd. Det led mot aftonen, och almarnes bleka, stiliserade kronor susade svalt öfver deras hufvuden. Framme i den tomma förgrunden stod en bänk af sten, ensamhetens och de långa meditationernas kalla bänk. Den hade Tomas och Märta längesedan nått förbi. Och långt inne i skogen, där vägens bukter sinade ut i ett grönt dunkel, lockade en fågel med spåda, utdragna toner.

Plötsligt släcktes det elektriska ljuset. Ett par gaslågor tändes. Skuggorna uppförde spöklika brottningscener kring väggarna, och bakom glasrutorna till det stora gröna kaféet, där det ännu var ljusst, rörde sig ett våldsamt skuggspel af sträckta halsar och af armar, fäktande i luften med glas i hand.

Hall satt tyst bakom sitt höga, slipade whiskyglas och betraktade sceneriet. Hans ansikte var sig alltid likt. Genomvakade nätter lämnade icke längre några spår efter sig i denna härdade hy.

»Alltså ännu en dag,» sade han och kastade bort sin cigarrett.

Tomas blundade. Ellen, flickan i handskbutiken, hade runnit honom i minnet. Han kunde icke låta bli att tänka på hennes armar. Det var Märta han älskade, och likväl föreföll det honom som om han hade gått miste om något väsentligt af lifvets lycka, om han aldrig finge se dessa armar blottade och hvita sträckas emot honom från någon mörk vrå af ett rum med fällda gardiner.

Han vred sig oroligt på soffan.

»Är du inte trött, skall vi betala?»

»Ja, det är sent.»

De bröto upp, Tomas gick förut. Djurläkarnes tummelplats liknade en marknad, som härjats af någon nattlig orkan. På en stol nere vid dörren satt en uppappare, en ung gosse, hopsjunken som en trasa och sof. Det var densamme, som hade fallit omkull med brickan. Hall klappade honom varsamt på axeln och stack till honom en tiokrona. Gossen for upp, förskräckt, förvirrad, med öfvergångsålderns ständiga onda samvete i blicken.

»Det är litet hjälp för att reparera olyckan med brickan,» förklarade Hall lågmäldt.

»Nå kommer du, jag är färdig ...»

En kall gryningsdager slog emot dem utifrån torget. I fonden reste sig slottsfaçaden askgrå, spöklikt stor, denna underbara norra façad, hvars färg är skiftande som hafvets. Den ljusnande nordöstra horisonten tände i den öfversta fönsterraden en ramp af blekt grönskimrande opaler.

Tomas hade funnit en nattvandrerska och följde henne långt uppåt Regeringsgatan. Hon var stor och fet och gjorde ett redbart, men väl manhaftigt intryck; man såg genast, att hon icke förstod skämt. Sedan inledningsreplikerna växlats, hade de ingenting vidare att säga hvarandra. Tomas sneglade på

henne då och då med en skygg blick. Plötsligt gjorde han en tvär vändning kring ett hörn och stack af som en pil nedåt en sidogata.

Han beslöt att gå närmaste vägen hem. Han var trött.

Han gick som i sömnen.

En skräddare med ett par byxor öfver armen kom ut ur ett litet ärtgrönt trähus med gula fönsterluckor.

Drömde han? Bruka skräddarna gå med byxor öfver armen om natten också?

Tomas växlade en hastig hälsning med vice häradshöfding Abel Ratsman, som just kom ut från samma ställe. Han hade träffat honom ett par gånger hos Brehms. Ratsman påstods ha utmärkta framtidsutsikter.

På Stureplan råkade han midt in i en flock uppslupna nattsvärmare, af hvilka han kände ett par. Han måste nästan med våld slita sig lös för att slippa följa med upp i en främmande herres våning och dricka konjak.

Det dagades mer och mer. Ett svagt morgonskimmer darrade redan öfver de yrvakna vinghästarne på det Bångska husets tak.

På Sturegatan upphann Tomas skräddaren med byxorna. Då han kommit förbi honom, vände han sig om och såg med förvåning, att det icke var någon skräddare, utan baron Grothusen. Det var Gabels byxor han hade öfver armen. *Hvar* hade han kommit öfver Gabels byxor? Han gick fullkomligt stadigt, och hans bleka grodansikte hade samma själfsäkert korrekta uttryck som vanligt. Han stod tydligen under inflytande af den föreställningen, att han var ute och promenerade med sin egen vårrock på armen.

Det ena byxbenet släpade i rännstenen.

Då Tomas kommit inom tamburdörren, stannade han häpen, förskräckt. Hans mor satt på vedlåren och sof, i nattroja och med en schal öfver axlarna. Bredvid henne stod en stake med ett rött flämtande ljus, som just höll på att brinna i pipan.

Hon for hastigt upp ur sin slummer, då hon hörde Tomas stänga dörren.

»Å Tomas, är du äntligen hemma! Jag har satt mig härute för att jag skulle höra när du kom. Hvar har du varit hela tiden?»

Tomas blef förargad. Han var ju icke något barn längre. Skulle han aldrig slippa ifrån dessa dumheter?

»På Rydberg,» svarade han kort.

Han märkte att hon hade gråtit och tillade strax i blidare ton:

»Vi kom att sitta litet länge. Vi hade Mortimers i sällskap.»

Modern blef lugnare, då hon hörde att Mortimers varit med.

Hon beredde sig att gå in.

»Är pappa hemma?» frågade Tomas.

»Ja, nej, han är inte hemkommen ännu, men jag går in och lägger mig ändå, det är bara för dig jag har varit orolig. Godnatt. Å Tomas, du är för ung att vara så mycket ute!»

Hon strök honom förvirradt, nästan förläget öfver kinden med den lediga vänstra handen och gick in.

III.

Tomas var utan pengar.

Han hade gjort ett något för raskt slut på dem han fått af fadern efter sin examen, och han vågade icke genast bedja honom om mera. Fadern hade dessutom på sista tiden låtit en smula reserverad, när det blef tal om pengar. Han spelade mycket och förlorade oftast, ehuru han icke ville erkänna det; hans slätrakade, barnafromma ansikte lyste alltid af den vinnande partens stilla lycka.

Om han skulle vända sig till modern? Det vore endast att göra henne onödiga bekymmer.

Icke kunde man heller gå med tom portmonnä under dessa skimrande vårdagar. Tomas lånade trettio kronor af Hall.

*

Ja, våren ...

Skutorna nere i Nybrohamnen vaggade sakta som i en dröm, med de mörka grå seglen utspända, ty det hade regnat på natten. Klockan slog nio i Östermalmskyrkan. Tomas var redan ute. I en frukthandel vid Hamngatan köpte han några tyska päron i en påse; han hade för afsikt att äta upp dem i skuggan af någon mycket gammal ek ute på Djurgården.

En tom spårvagn rullade förbi; Tomas hoppade upp. En ung flicka i en enkel grå vårkappa kom hastigt springande. Hon ämnade tydligen sätta sig på något af sätena närmast framför Tomas, men vagnens fart, som hon glömt att beräkna, förde henne i stället till sätet närmast bakom honom. Det var Ellen; Tomas hade genast känt igen henne. Hvad skulle han göra? Skulle han hela vägen sitta som ett nöt och vända henne ryggen? Han såg sig omkring med en hastig blick: konduktören var sysselsatt på annat håll. Därefter reste han sig lugnt, vände om det svängbara ryggstödet på sin soffa, gick öfver till andra sidan och satte sig midt emot henne.

»Behagar fröken ett tyskt päron?» frågade han blygt och aktningsfullt.

I början vägrade den unga flickan med stora, förvånade ögon att alls taga någon befattning med hans päron, men efter en liten stund hade hon ätit upp två stycken. Tomas räckte henne värnadsfullt sitt visitkort; det stod »Med. fil. kand.» under namnet.

Hon anförtrodde honom att hon hade ett ärende i en villa på Djurgården.

Solen glödde skarpt på det Bünzowska huset, en trotsig och lysande riddardikt i sten. Tomas kunde aldrig upphöra att beundra dessa murytor från i går, som mästaren genom några oregelbundna och knappast märkbara skiftningar i teglets färg lyckats gifva en prägel af att ha trotsat århundradens regn och blåst.

Tomas sökte få i gång ett bildadt samtal, men fick endast korta och förlägna svar. Under tiden irrade hennes morgonklara bruna ögon omkring från hans ansikte till hans halsduk, från halsduken till de ridande i allén.

De hade kommit till spårvägens slutpunkt nedanför Hasselbacken. Tomas följde henne ett stycke framåt slätten. Med ens stannade hon och sade på en gång blygt och damaktigt:

»Förlåt, men ni får inte följa mig längre. Det går inte an att någon får se mig i sällskap med en herre.»

Tomas rodnade och sade ett kort farväl. Han följde henne med ögonen tills hon försvunnit bakom en grön trädgårdsgrind långt borta. Därefter satte han sig på en bänk och rökte en cigarrett.

Förlustelokalerna vid slätten lågo tysta och döda i majmorgonens kritbleka ljus. Tomas satt och tänkte på hur han skulle vara klädd på aftonen; han hade efter bästa förstånd skrivit »Om nådemedlen» åt Greta och mycket riktigt också blifvit ombedd att komma med på Märta's flickbjudning. Skulle han ha hvitt skjortbröst eller kulört halsduk?

En täckvagn stannade utanför ingången till Hasselbacken; en dam och en herre stego ur. Tomas smålog, då han kände igen dem. Det var fru Grenholm och doktor Rehn, en känd framstående läkare. Vårsolen lyste blidt på de två gamla älskandes väg.

Ett sällskap varietéartister af skilda raser och nationaliteter kom förbi, muntert pladdrande på tre eller fyra språk. Deras af smink och nattvak urlakade gycklaransikten, knifskarpa röster och bjärta sluskelegans förenade sig till ett falskt och lustigt missljud, som dröjde några sekunder i luften och tonade bort.

Slätten låg åter solhvit och tyst.

Tomas reste sig och gick några steg. Trädgårdsgrinden öppnades därborta, och någon kom ut.

Var det Ellen?

Ja, det var hon. Tomas fick hjärtklappning och gick långsamt emot henne.

Det glimmade till i hennes ögon, då hon såg att han var kvar, och hon rodnade svagt.

»Förlåt, fröken,» sade han med de öppna blå ögonen hvilande i hennes, »vågar jag föreslå er en promenad på Skansen? Om ni har tid.»

»Nej,» sade hon undvikande, »jag vet inte ...»

Med ens kom hon att tänka på björnungarne, som hon afgudade.

»Ja, jag är ledig till klockan tolf i dag,» svarade hon.

Och de följdes åt på vägen uppåt Skansen. Träden hade nyss fått späda löf, som gåfvo solljuset på deras väg en grönaktig skiftning.

De talade om hvarandras förhållanden. Hon hette Ellen Karlsson. Hennes far var död; han hade haft en anställning vid slottet, och modern lefde af en liten pension. Hon hade en bror, som var sjutton år och gick i elementarskolan. Han skulle bli student nästa vår. Han hade mycket godt hufvud och ville så gärna bli läkare.

Tomas gick och undrade, om han kunde våga kyssa henne snart.

De hade kommit in på en af de grönkantade stigar, som föra upp åt Bredablick.

Nej, ännu var det för tidigt, men om en kvart hade han kanske redan kysst henne. Hvad skulle han sedan göra? Kunde han föreslå henne en supé någon afton?

Björnungarne lekte som hundvalpar i sin bur. Vaktaren kom just med frukost; han gaf dem två stora brödkakor hvar. På armen hade han ett tråg med köttmat, som han skulle bära till de vuxna björnarne längre bort. Den äldre af ungarne kände lukten af köttet, och då vaktaren aflägsnade sig med tråget, började han gråta med ett uttryck af så sönderslitande förtviflan, att Ellen nästan fick tårar i ögonen. Det var något af vildskogens hemliga sorg i hans veklagan. Han såg icke åt sina brödkakor, så länge han mellan trädens stammar kunde uppfånga en skymt af vaktaren med köttet. Brodern, som var af en ännu ofördärfvad och mera förnöjsam natur, hade under tiden glufsats i sig sina kakor och öfvergick därefter omedelbart till den andres portion. Det kunde han lika gärna ha låtit bli; han fick genast en örfil så att han tumlade om flera hvarf. Flat och snopen gick han bort och lade sig att sofva i andra ändan af buren, medan den äldre i kväfdt raseri började mumsa på kakorna. Midt under måltiden erinrade han sig ännu en gång sin sorg och uppgaf ett tjut, som skakade hela hans ludna kropp, och som småningom dämpades till låga snyftningar.

Ellen och Tomas stirrade betagna på djuren. Därefter möttes deras blickar. Ingen människa syntes. Skogen låg tyst och vid omkring dem, och vinden gnolade i grenarne öfver deras hufvuden.

Var det nu det skulle ske?

Hon tycktes ha gissat hans tankar, ty de stora rödbruna ögonen började spela med ett så förskrämdt uttryck, som om hon såg sig om efter hjälp.

»Låt oss gå,» hviskade hon.

Tomas uppgaf allt hopp för den dagen.

De kommo ned på Bellmansrovägen. Han plockade en bukett sippor vid vägkanten och fäste den vid hennes barm. Han var glad öfver att ha kommit på den idén, oaktadt den icke är så ovanlig, ty han var yr i hufvudet af skogsluften och visste icke hvad han skulle säga eller göra.

Plötsligt fick han en ny idé, som var ännu bättre än den första.

»Är ni inte hungrig?» frågade han. »Det är jag!»

Hon var icke hungrig, men han lyckades likväl öfvertala henne att gå med in på Bellmansro och dricka kaffe med bakelser.

De kommo öfverens om att icke sitta ute, ty man kunde bli sedd, och de togo plats i ett litet grönt möbleradt sidorum, med en dålig soffa, ett bord och ett par stolar. Det var en kvaf luft därinne. Han hjälpte henne af med hatt och kappa, sedan uppasserskan serverat dem och gått.

Kaffet var drucket. En geting surrade på rutan.

Tomas iakttog, att hon ännu hade en fin rödaktig strimma på halsen efter kattens rispa. Men han kunde icke taga ögonen från hennes armar. Dessa armar, nakna, hvita ...

»Hur mycket är klockan?» frågade Ellen.

Han hörde henne icke. Han smög sig tätt intill henne och hviskade bönfallande i hennes öra:

»Era armar – jag vill se era armar ...»

Tomas trodde icke sina ögon. Hon satt några sekunder som förstenad, men tog slutligen med sömngångaraktigt lugn af klädningslifvet och lade det på en stol. Därefter betäckte hon ansiktet med sina händer, mörkröd af skam. Han drog henne till sig och kysste henne öfverallt, på halsen, bröstet, korsetten. Hon satt som förlamad. All motståndskraft hade domnat i hennes unga, hvita lemmar, och de skygga röda ekorrhögonen flackade förvildadt hit och dit, i rädsla, i skräck. Plötsligt förlorade hon all besinning och slog armarne om hans hals med ett litet skrik.

IV.

Konsul Arvidson gaf middag i sin villa vid Humlegården, trots den framskridna säsongen. Hans fru fyllde femtio år. Fru Arvidson hade varit vacker som ung; nu på äldre år hade hon fått en påfallande likhet med Karl X Gustaf.

Den rymliga, långsträckta matsalen hade endast två fönster på en kortvägg; man hade därför gjort dag till natt, slutit till persiennerna och tändt alla ljusen i kronorna.

Konsuln hade nyss hälsat sina gäster välkomna. Hans nära sextioåriga ansikte hade ännu det återsken af ungdom, som två klara, ständigt sökande och ständigt otillfredsställda ögon någon gång kunna sprida öfver en åldrande världsmans af vällefnad något kolorerade hy.

Öfverste Vellingk satt vid värdinnans sida; konsuln hade fört fru Weber till bords.

Tomas Weber hade fått Märta Brehm till sin högra granne. Han hade en violbukett på frackuppslaget. Han hade varit tillsammans med Ellen hvarje afton sedan lördagen och var yr i hufvudet af lycka, men också en smula blek. För att förklara, hvarför han icke kunde gå på Märta's bjudning, hade han just dukat upp en historia om en examensfest, som en af kamraterna hade gifvit, och vid hvilken han varit tvungen att närvara, emedan han eljes lätt kunnat få en ovän.

Märta hade nyss frågat honom, om han hade haft roligt på sin kamratfest.

»Det var afskyvärdt tråkigt,» förklarade Tomas trovärdigt. »Jag längtade därifrån hela tiden ...»

Märta knep ihop ögonen som hon brukade och smålog oskyldigt maliciöst, som om hon icke trodde honom mer än jämt. Märta Brehm var aderton år. Hennes vidjeslanka gestalt var smal som en sextonårings, men liniernas mjuka, själfmedvetet afvägda lek jäfvade likväl icke hennes ålder. Hon hade en crèmehvit klädning med långa, vida tyllärmar, i hvilka de späda jungfrulemmarnas böjningar och sträckningar skymtade drömligt frestande. Kring halsen hade hon en helt liten uringning; i skärpet och i det blekbruna håret bar hon violer.

Bordeaux'n serverades, och de stötte leende sina glas tillsammans.

Midt emot dem sutto Hall och Greta.

Greta hade sin porslinsklädning, som hon kallade den; det var en ljus, blommig sommarklädning i ett blått och hvitt mönster, som erinrade om gammalt porslin. Hon hade i början en ansträngdt städad min och kastade då och då en skygg blick på en stor, blekgrön orchidé, som Hall hade i knapphålet, och hvars underliga former nästan skrämde henne. Den tycktes henne likna ett lefvande djur mera

än en blomma, något sällsynt och ljusskyggt vattendjur, som nyss blifvit uppfiskadt ur hafvets grönaste djup. Hvad Johannes Hall beträffar, fann hon honom mera ful än vacker, men hon upptäckte småningom, att han hade ett godt och vinnande löje. De kommo snart på god fot med hvarandra, och det dröjde icke länge förrän Greta började uppföra sig som om hon varit hemma hos sig.

Gabriel Mortimer hade af en egendomlig ödets ironi blifvit sammanförd med fru Wenschen, med hvilken han, hvad ingen visste, af gammalt hade förtroliga relationer. Deras förbindelse hade likväl hvarken varit långvarig eller seriös. Fru Wenschen var klädd i gyllengrått siden och djupt dekolletterad. Mortimer kikade hastigt ned i hennes barm med en likgiltig blick af samma art som den, med hvilken en turist betraktar ett landskap, som han sett någon gång för längesedan, och i hvilket han upplefvat en eller annan betydelselös episod. Han var vid ett grått lynne. Hvad skulle han tala om, som kunde intressera henne? Plötsligt erinrade han sig historien om Gabels byxor, som han hört af Tomas Weber, och redan efter det första glaslet bordeaux hade han berättat den för henne. Det var så mycket lämpligare som Grothusen just satt i närheten, snedt öfver, och själf kunde tjänstgöra som åskådningsmaterial. Den lifliga frun blef genom denna historia försatt i en så munter stämning, att Mortimer nästan blef orolig.

»Är det verkligen sant?» frågade hon, medan de troskyldiga blå ögonen med ett smäktande uttryck sökte öfver till Grothusen.

Baron Grothusen hade ingen blomma i knapphålet, ty det var första gången han var gäst i konsul Arvidsons hus. Han konverserade med fröken Mary, konsulns dotter, angående vissa reformer i militärväsendet. Han sökte särskildt intressera henne för införandet af mörka knappar af uniformens färg; de blanka knapparna af metall vore föråldrade.

»I en tid som vår sprida de ingen glans öfver vårt stånd, snarare löje, och i krig äro de helt enkelt farliga. Det skulle dessutom göra ett godt intryck på riksdagen ...»

Fröken Arvidson betraktade honom intresserad med sina allvarliga, mörka ögon, som tycktes speja efter det äkta i allt. Det var något visst manligt öfver baron Grothusen; något manligt och vederhäftigt. Och hon såg af den aktningfulla förbindlighet, hvarmed öfverste Vellingk drack med honom, att han var högt värderad af sina förmän.

Professor Weber hade fru Brehm. Det skulle varit omöjligt att af detta lilla skära, barnsliga rococohufvud med det redan hvitnande håret sluta sig till en pröfvad och erfaren kvinna, hvars starka natur sund och oskadad gått igenom svåra kriser. Hon hade växt upp under brydsamma omständigheter, och hennes äktenskap hade icke varit lyckligt. Hon var sedan åtta år tillbaka skild från sin man, en bankrutterad köpman, som efter en del inkorrekt transaktioner flyttat öfver till Amerika. Hon mottog nu ett årligt underhåll för sig och sina barn af sin svärfar, som var mycket förmögen och som dessutom afgudade henne; därtill förtjänade hon själf icke så obetydligt på öfversättningar. Omgifven af sina tre barn och en släkting, fröken Berger, framlefde hon nu den lyckligaste tiden af sitt lif i en liten våning vid Döbelnsgatan. Utom svärfadern, som var änkling, voro Webers och Arvidsons hennes närmaste och nära nog hennes enda umgänge; hon var en gammal ungdomsväninna till fru Weber.

Professorn fyllde på hennes glas då och då, men konverserade icke särdeles lifligt; han satt och tänkte öfver ett litet tal, som han hade för afsikt att hålla. Gabriel Mortimer, hennes granne till höger, underhöll henne i stället flitigt om litteratur, ett ämne som i hög grad intresserade henne.

Fru Mortimer sökte förgäfves få i gång ett lärorikt samtal med pastor Caldén, en medelålders man med kal hjässa och skarpa ögon, och hvars mörka prästrock bröt hårdt af mot de öfrigas hvita

skjortbröst och ljusa toaletter. Han besvarade höfligt men undvikande alla de spörsmål angående mänsklighetens lifsfrågor, som den talföra fru Mortimer i muntert virrvarr lät hagla om hans öron. Han ville icke gärna draga in det som för honom var det högsta af allt i en flyktig bordskonversation, och om likgiltiga ting kunde han absolut icke tala. Han inskränkte sig därför till kortfattade och något torra svar, bakom hvilka fru Mortimer icke visste om hon skulle se en snillrik mans djupsinne eller den tillbakadragne lärdes brist på sällskapsvana. Den höfliga ironi, som de i själfva verket dolde, undgick henne lyckligtvis helt och hållet. Pastor Caldén var icke ett geni, men han hade det gemensamt med geniet, att hvarje annan tankesfär än hans egen för honom var tom skugga och överkligt gyckel, ty han hade left sig till den och in i den. Af tvifvel hade han aldrig känt något annat än den samvetsömme mannens tvifvel på sig själf, sin kraft och sin värdighet att föra fram en stor sak. Hans brinnande nitälskan, för hvilken alla sidohänsyn skingrades som dimman för solen, var just på väg att draga honom fram från hans anspråkslösa lärareverksamhet vid en skola och göra honom till en andlig makt, en faktor att räkna med och en fruktansvärd motståndare till den moderniserande riktningen inom hufvudstadens religiösa värld och dess främste målsman, en högre frisinnad och mycket populär prästman, som likt en ny Absalon blifvit hängande vid håret mellan barnatrons himmel och bondförståndets jord. Bakom den stenhårda egenrättfärdighet, med hvilken pastor Caldén förfäktade den sak han gjort till sin, låg det djupare själsstrider än dem världen kände. Hans städerska hade mer än en gång stannat undrande, nästan rädd, då hon genom den stängda dörren till hans studerkammare hört honom bedja - lågt, men med en intensitet, så att det knakade i trähuset.

»Hvad ni har blifvit förändrad, sedan ni blef gift!» hviskade fru Wenschen med en lång, melankoliskt eftersinnande blick bakom solfjädern till Gabriel Mortimer.

Mortimer hade varit gift i närmare tio år, men i fru Wenschens ögon var han alltjämt nygift.

»Ja ja,» svarade Mortimer. »I synnerhet ur er synpunkt ...»

Hon gaf honom en mildt tillrättavisande spark på smalbenet med sin lilla knubbiga, handskskinnskodda fot. Hennes ansikte hade fått ett stramt korrekt, nästan förnärmat uttryck.

»Aj,» sade Mortimer.

Fru Wenschen satt med rynkad panna.

»Jag tycker inte om att ha herr Hammer till vis à-vis,» återtog hon med solfjädern för munnen. »Han ser ut som vårt onda samvete.»

Mortimer hörde henne icke. Han hade fallit i tankar, med blicken ut i luften, som det emellanåt hände honom. Han hade ansiktsuttrycket hos en man, som ansträngdt lyssnar till en anekdot, åt hvilken alla skratta, och i hvilken han uppfattat allt, utom själfva pointen.

Hammer hade en viss möda med att underhålla sin dam, fröken Dorff, en ung sångerska. Han var fullkomligt omusikalisk och kunde alltså icke tala om musik. Karl Hammer var anställd på konsul Arvidsons kontor; dessutom var han släkt med honom på långt håll. Han var en mycket blek man på ett par och trettio år, med ljust, nästan hvitaktigt hår och stålblå ögon. Det var numera endast få som erinrade sig, att han för en del år tillbaka hade gifvit ut ett häfte noveller af den art, att de kastade honom hufvudstupa ut ur det borgerliga samhällets aktning. Han var då några och tjugu år och stod nära sin licentiat, men afbröt tvärt sina studier af brist på medel och af missmod öfver stängda framtidsutsikter. Lika litet var det någon som visste, att han ännu alltjämt skref, så ofta kontorsarbetet lämnade honom någon tid öfrigt. Hans ande hade härdats i ensamheten. Hans hemliga dröm var en tillvaro bland några få närstående, på hvilka han kunde slösa sin ömhet för att

sedan med så mycket lättare hjärta kunna spruta den öfriga världen i ansiktet sitt bleka och bitande förakt.

Fröken Dorff hjälpte honom med hela den älskvärdhet, som alltid stod henne till buds, att hålla samtalet gående. Den vackra sångerskan var i själfva verket ursinnig öfver att ha blifvit placerad med en person, af hvilken hon icke kunde ha den ringaste nytta.

Grothusen, hennes högra granne, kunde endast då och då ägna henne några ögonblick. Den militäriska plikttrohet, med hvilken han i början konverserade fröken Arvidson, tycktes mer och mer öfvergå till ett verkligt, lefvande intresse.

Mortimer hade ännu icke vaknat ur sin distraktion. Han kunde icke taga ögonen från Tomas och Märta. Kanhända erinrade han sig något af sin egen ungdoms dåraktiga och till hälften glömda hetsjakt efter en omöjlig lycka. Då han betraktade dessa båda unga, som röda af vinet böjde hufvudena samman och logo och klingade med glasen och åto upp hvarandra med ögonen, bit för bit, fick hans ansikte ett nästan förtvifladt uttryck. Han liknade en man, som grubblar öfver något af obestämbar värde, som han glömt kvar någonstädes, eller tappat bort, eller blifvit bestulen på ...

»Satan,» mumlade han inne i munnen med sammanbitna tänder.

Dessutom kände han, att han började få snufva.

Fru Wenschen hade kommit i stark andlig kontakt med Johannes Hall, som hon just upptäckt vid sin högra sida.

Greta satt öfvergifven och litet surmulen och gned på en vinfläck, som hon hade fått på klädningen. Hon kastade en hastig blick omkring sig och tog därefter käckt en nypa salt med fingrarna och strödde på fläcken.

Konsul Arvidson och fru Weber talade om unga mäns framtidsutsikter. Konsulns ögon hade ett så blidt och minnesgodt uttryck, då de hvilade på fru Webers redan grånande hufvud, ty de hade en gång för mycket längesedan haft en historia, som icke var någon historia. Endast några kyssar bakom en trädgårdsmur högt uppe på Norr, en lördagsafton i juni, medan arbetsfolkets fötter klapprade mot gatläggningen utanför. I fru Webers röst och blick fanns det ingenting ovanligt, då hon talade med konsuln om trängseln på läkarbanan. Tjuugu års äktenskap med en man, som hon varmt höll af, hade upptagit henne så helt, att hon icke längre erinrade sig sin ungdomsböjelse. Gång efter annan gled hennes blickar öfver till Tomas och Märta. Hon hade sett sin sons tycke för den unga flickan och hoppades att det skulle kunna skydda honom mot många af de förvillelser, som nu för tiden fresta unga män.

Tomas och Märta sade icke ett förnuftigt ord. De voro heta af vinet och pratade om allt som föll dem in, och det var mycket. Han satt just och berättade henne en alldeles omöjlig skolpojks historia, som han dessutom förbättrade betydligt, och under tiden smekte hans ögon hennes sköra, likt en blomstängel framåtböjda gestalt, barmens långsamma dyningar och tygets fall öfver den lilla lustiga flickmagen. Då historien var slut, blef han sittande tyst. Han hade kommit att tänka på den gröna kammaren på Bellmansro ... tystnaden i rummet ... getingen som surrade på rutan ... Plötsligt erinrade han sig, att han den gången icke hade kysst Ellen på munnen, och det strök förbi honom en känsla af oro liknande den en ung präst någongång erfar, då han långt efter gudstjänstens slut öfverfalles af rädslan att möjligen ha mässat efter ett felaktigt ritual. Nå, han hade i stället senare godtgjort alla i den vägen begångna försummelse ... Och åter var hans flyktiga tanke hos Märta. Brydde hon sig något om honom eller icke? Och hur skulle han få veta det? Framgången hade gjort honom företagsam, han ville ha snar visshet. Och medan han med hastigt påtaget allvar besvarade

hennes sista gäckande inkast, sögo sig hans blickar fast vid den trånsjukt ristade linien mellan hennes blekröda läppar.

Champagnen kom. Professor Weber böjde sig fram och klingade mot glaset. Han berömde fru Arvidsons hedrande vandel och utbragte hennes skål. Det var mycken känsla i hans tal.

»Titta på pappas nordstjärna,» hviskade Greta till Hall. »Se, så den lyser! Det är jag som har hand om den och håller den fin; jag har den bland mina halsband och broscher. Först ville pappa ha den själf i sin skrifbordslåda, men det fick han inte.»

Halls oroliga bruna ögon stannade hellre på Greta än på professors nordstjärna.

Egentligen såg han ingenting. Han satt och tänkte på en halfvuxen, femtonårs flicka, som hade sprungit gråtande öfver ett torg någon gång i skymningen. Hon hade haft ett orangegul band i sin smala, brunröda fläta.

Hvarför grät hon?

Skålen tömdes under animerad tillslutning. Stämningen nådde sin höjdpunkt... Klang af glas och skratt och surr ...

Tomas blinkade mot Greta och höjde sitt glas.

»Nådemedlen!» sade han.

Greta sträckte sig fram och skålade med brodern midt öfver bordet. Hon fnös af skratt. Märta var invigd; hon höll näsduken för munnen, ja, hon bet i den.

Längst nere vid ena bordsändan sutto Jean Arvidson och grosshandlar Wenschen; de hade blifvit utan damer. Jean satt blek och tyst. Han hade plötsligt kommit att tänka på döden. Läkaren hade visserligen upprepade gånger försäkrat honom, att den sjukdom han bar på sedan några år tillbaka icke medförde någon direkt fara för lifvet, och det oakadt kunde han icke visa tanken ifrån sig. Han åt och drack nästan ingenting. Maten kväljde honom, och han trodde sig känna, att vinet luktade jod. Några gröna kvistar, som från en af buketterna fallit ned på bordduken, kom honom att tänka på granris och snö. Gästerna tycktes honom likna nickande kinesiska dockor, hvilkas tomma löje stelnat till ett döds-kallelikt grin. Han kände ett våldsamt behof af att resa sig, slunga stolen i ett hörn och gå sin väg, likgiltigt hvart, endast försvinna genom en dörr.

Wenschen drack med honom oupphörligt. Han var vid ett utmärkt lynne, spillde vin på sin låga tenorskjorta med fällkrage och sade den ena kvickheten efter den andra. Han var förtjust åt att få sitta alldeles i fred där längst nere vid bordsändan och njuta af skaparens under utan att störas af några konversationsplikter.

»Här sitter jag på ändan, hi!» sade han och stötte sitt glas mot Jeans.

Han var svag för vitsar.

Jean skrattade höfligt, men då han trodde sig se af Wenschens ansiktsuttryck att han ämnade upprepa sin kvickhet så högt, att ett par af damerna kunde höra den, kastade han sig med hetsig energi in på ett samtalsämne, som han af gammalt visste intresserade Petter Wenschen, nämligen Bianca.

Man hade kommit till desserten.

»Skål för våra gamla minnen,» sade fru Wenschen till Gabriel Mortimer och höjde icke utan rörelse sitt sherryglas.

»Skall ni aldrig bättra er, Helga?» frågade Mortimer bekymrad, medan han lät kanten af sitt glas sakta, nästan kittlande beröra hennes.

»Jag vet inte,» svarade hon fatalistiskt. Och hennes ögon hvilade under tiden med ett drömmande uttryck på baron Grothusen, som just i en tillfällig glömska af konvensansens lagar satt och stoppade tre eller fyra drufvor i munnen på en gång.

»Jag är för resten inte så fördärfvad som ni tror,» tillade hon mildt, nästan svärmodigt. »Det händer en och annan gång, att jag får ett litet anfall af bondånger och syr i en knapp i Petters byxor.»

Hon betraktade å nyo länge och svärmiskt baron Grothusen, så länge, att deras blickar slutligen möttes och under några sekunder förblefvo hvilande i hvarandra. Han intresserade henne. Han var ju icke vacker, men han gjorde likväl ett mycket distingeradt intryck. Manligt och distingeradt ...

Plötsligt fick fru Wenschen ett litet hostanfall, så att hon måste sticka solfjädern i munnen för att hålla sig ordentlig. Hon hade åter kommit att tänka på Gabels byxor.

Och hon hviskade till Mortimer, att det roligaste måste ha varit att se Gabel på hemvägen ... med två öfverrockar ...

Damerna drucko kaffe i salongen, herrarne i rökrummet.

Balkongdörrarne stodo öppna. Humlegården bredde sig tyst och grön i majaftonens skymning.

Hall stod lutad öfver balkongräcket och rökte.

Han hade funnit Greta oemotståndlig och fru Wenschen pikant. Det oaktadt hade han haft tämligen tråkigt. Det var hans sjukdom, detta att han aldrig kunde låta sig ryckas med.

Den var vacker, och den var begåfvad, och den älskvärd, och ingen af dem angick honom.

Han var en rotlös man.

Det hade alltid varit så, men han hade icke känt det som en plåga förrän efter den dag, då han fann sig stå som sörjande son böjd öfver liket af en främmande kvinna, som testamenterat honom sin förmögenhet.

På den tid, då han om morgonen icke visste hvar han skulle sofva på natten, hade lifvet likväl någon eggelse och någon spänning ...

Och han gick åter in.

Hans blickar sökte Greta, men han fann henne upptagen af fru Brehm och fröken Arvidson.

En del af herrarne hade slagit sig ned kring spelborden. Fru Weber gick förbi. Den lätta darning på handen, med hvilken hennes man spelade ut sin sista trumf, undgick henne icke, och hon beslöt att agitera bland fruarne för tidigt uppbrott.

Mortimer och Karl Hammer resonnerade i ett hörn af rökrummet med pastor Caldén om ritschlianismen. Det var ingen som försvarade den, men pastor Caldén anföll den ur flera olika synpunkter.

Konsul Arvidson kom förbi; han stannade några ögonblick och lyssnade till samtalet utan att göra något inlägg. Han hade icke tänkt mycket, ty han hade fört ett lif utan pauser, i ett rus af arbete och sällskapsplikter.

Fru Wenschen, som gärna rökte cigaretter, hade dragit sig in i en fönstersmyg med Grothusen.

Tomas gick igenom rummet.

»Hvar är Hall?» frågade han.

Hall hade gått.

Efter en liten stund lekte Tomas hög och dufva med Märta och Greta genom alla rummen, köket också.

Fröken Dorff sjöng ett par franska visor och en sång af Sjögren. Herr Wenschen trängde henne så nära in på lifvet han kunde, och när hon slutat, kretsade han kring henne som månen kring jorden. Målet för hans sträfvan var att få sjunga en duett med fröken Dorff. Det egendomliga med herr Wenschen var, att han verkligen hade en mycket vacker tenor.

Greta hade spanat upp ett afsides soffhörn. Hon hade i en hast blifvit så tung i hufvudet, ja rent af sömnig.

I en mörk vrå ute i tamburen stodo Tomas och Märta och kysstes. Han höll henne hårdt pressad mot grosshandlar Wenschens ulster och kysste henne hvar han kunde komma åt. Hon var stilla som ett lamm. De dumma barnen hade druckit så mycket champagne, att de icke kunde hitta på något annat att säga hvarandra.

Herrarne vid spelbordet höllo paus; man hade kommit att berätta anekdoter om Karl XV. Öfverste Vellingk förde ordet. Värmen blef mer och mer tryckande; öfversten kände på sig efter något som han kunde knäppa upp eller taga af sig, men han fann ingenting annat än sitt kommandörsband med svärdsordens kors, som han slet af halsen och stoppade i byxfickan. Och de gamla herrarne sutto länge kvar med ansiktena illuminerade lika mycket af vinet och af minnena från den hänfarna tid, då en glad och lättfärdig monark trummade nationens öron fulla med legenden om sitt tygellösa lif.

V.

Döbelngatan är den tysta och mörkt beskuggade gata, som i sakta sluttning följer västra sidan af Johannes kyrkogård. De gamla husens släta, grå façader resa sig oåtkomliga för det sommargröna ljus, som från kyrkogårdens lindar och kastanjer silar ned öfver gatan. På själfva den gamla minnesrika kyrkogården leka svärmar af fattiga, bleka barn bland grafvarne, klättra på balustraderna och kräla upp och ner i solljuset öfver kyrkoterrassens breda trappor.

Tomas kom gående öfver kyrkogården.

Det var vid sextiden på eftermiddagen. Kyrkans brokiga tegelspira flammade som en eldslåga i solen.

Han hade icke träffat Märta sedan Arvidsons middag, och det hade gått nära en vecka sedan dess.

Han hade dagligen promenerat på de gator, där han oftast brukat se henne vid middagstiden. Alla de vackra ansikten, kända och okända, som förr brukat fånga hans uppmärksamhet, hade som vanligt dragit honom förbi i gatans vimmel; men henne hade han icke sett. Hvar gingo hennes vägar? Höll hon sig inne, var hon sjuk? Han måste träffa henne. Så erinrade han sig då slutligen, otydligt som om han hade drömt det, att han någon gång under middagen hade lofvat att låna henne en bok, som de kommit att tala om. Han letade genast fram den och gick till Döbelnsgatan.

Brehms bodde tre trappor upp. I den skumma tamburen tryckte han som hastigast härads höfding Ratsmans hand. Ratsman hade varit där på visit och var just stadd på återväg. Han hade ett kort, ljusst skägg och bar pincenez. Han såg för öfrigt mycket bra ut; hans växt var likväl något spolförmig.

Märta var icke hemma, icke heller fru Brehm. Tomas satt en stund i det lilla gammaldags förmaket, hvars förnämsta möbel var ett mycket vackert gammalt spegelbord i empire, med hvit marmorskifva, och pratade med fröken Berger, som han sedan sin barndom kallade tant Marie. Hon tog emot boken, betraktade den med en hastigt pröfvande blick och lofvade att lämna fram den. Det var »Anor och ungdom» af Jac. Ahrenberg. Tant Marie var en gammal dam på närmare sjuttio år med en ännu nästan flickaktigt ungdomlig figur och ett par blida, ljusa ögon. Hon hade varit ett ovärderligt stöd för fru Brehm under de svåra tiderna och bar ännu alltjämt den drygaste delen af familjens martabekymmer.

Tomas var nedstämd öfver sin otur. Hvilka knep skulle han härnäst hitta på för att få träffa Märta?

Han reste sig och bad om sin hälsning.

I trappan stannade han några ögonblick och såg ut genom fönstret. Dammkornen hvirflade om i den smala orangegula strimma, som eftermiddagssolen kastade snedt in från väster. Fönstrets små röda och gröna prydnadsrutor målade bjärta reflexer, erinrande om färgspelet i någon barnslig laterna magica, på trappuppgångens gammalmodigt marmorerade väggar. Huset var tyst, gården låg tyst. Utanför bredde sig den ena gårdsinteriören bredvid den andra i dof eftermiddagsstillhet. En jättehög gafvelmur utan fönster badade sin tomma, blinda yta i solens skarpast svafvelgula ljus.

Tomas stod med uppspärrade ögon och stirrade på denna blinda mur. En tung beklämning hade fått makt med honom. Hur kom det sig, att han stod här i en trappuppgång i ett främmande hus och stirrade på en tom mur och icke kunde slita sig lös ...

Det hördes steg nere i trappan. En ung flickas steg.

Det var Märta. Hon hade gått fort och var andfådd och varm. Hon hade en slät mörkblå vårdräkt och något rödt siden i halsgropen. Hon rodnade, då hon såg Tomas, och därefter rodnade hon ännu mera af förtrytelse öfver att hon hade rodnat.

De hälsade en smula förläget. Tomas berättade, att han hade varit uppe med »Anor och ungdom». Därefter stodo de tysta ett par sekunder och kunde icke finna något att säga hvarandra. Han visste icke om han skulle kalla henne du eller ni. Slutligen tog han mod till sig och sade lågt:

»Jag har inte sett dig på så länge, Märta.»

»Du får inte säga du - ni får inte säga du åt mig,» inföll hon ifrigt. »Ni skulle kunna glömma bort er och säga det så att någon hör det,» tillade hon mildrande. Därefter rodnade hon på nytt. Hon hade visst sagt något dumt.

Men Tomas blef förbittrad.

»Det är sant, fröken Brehm,» kastade han fram med hård panna, »jag har glömt att tacka er för sist. Jag måste i synnerhet tacka er för er älskvärdhet hos Arvidsons.»

Märta var gråtfärdig.

»Ja, men det gillas inte. Jag var så yr i hufvudet.»

Tomas kunde icke låta bli att le. Då Märta såg hans löje, log också hon med en tår i ögat.

»Ser ni, kandidat Weber,» sade hon slutligen med en förtviflad ansträngning att se allvarlig och förständig ut, »vi ä ju så unga ännu, och ingen af oss har någonting.»

Tomas kunde icke svara något. Han stod tyst och stirrade på de målade rutornas röda och gröna reflexer mot väggen och på dammet, som hvirflade rödt och grönt i solstrimman. Sekunderna runno och blefvo minuter.

Slutligen blefvo deras ögon hvilande i hvarandra.

»Är ni ond på mig nu?» frågade Märta lågt.

Tomas teg.

»Är du mycket ond på mig nu, Tomas?» hviskade Märta.

Han fattade hennes hand och smekte den förvirradt. Märta såg sig hastigt omkring, och i ett oemotståndligt begär att försona allt räckte hon honom sin ännu lika varmt röda kind att kyssa. Därefter skakade de hand som två skolkamrater, hvilka ingått försoning efter en tvist, och skildes som goda vänner.

Då Tomas hunnit ned på gatan, kom han att tänka på Ellen, som han hade lofvat att möta vid halfniotiden på den tysta och folktomma delen af Strömgatan, utanför Bondeska palatset. Han måste visst bryta med henne ... Ja, det var nu en sak för sig ... Bryta med Ellen! Han tänkte allvarligt öfver detta ämne, medan han gick Döbelnsgatan uppför, och han hade icke hunnit till hörnet af Malmskilnadsgatan, förr än hans utvecklade böjelse för praktisk moral af detta förhållande gjort en nyttig, ja nödvändig säkerhetsventil, som i umgänget med Märta skulle skydda honom mot hvarje frestelse att, vore det också blott i fantasien, göra några utflykter på förbjuden mark. För öfrigt var det ju ingen som visste något, och ingen skulle få veta något heller.

Tomas gick ned utför tunneltrapporna för att komma närmaste vägen fram till Drottninggatan. Han ämnade gå till Gabriel Mortimer för att låna femtio kronor. Förr eller senare skulle han naturligtvis vända sig till fadern med en begäran om medel att likvidera sina handskulder - kanske skulle han också kunna hitta på något annat skäl, hvarför han behöfde pengar - men det föreföll honom, som om tillfället för närvarande vore olämpligt. Han var visserligen icke något närmare invigd i faderns affärer, men han hade likväl på åtskilliga småsaker trott sig märka, att det för tillfället var ebb i dem.

Tomas hade på sista tiden upptäckt begreppet pengar.

Mortimer bodde nere i Klaratrakten. Tomas fann honom vid hans stora gamla skrifbord af mahogny sysselsatt med att rita gubbar att färglägga åt sin lilla sjuåriga gosse. Barnet hängde på armbågarne öfver bordet och såg på med stora, nyfikna ögon. Mortimer sökte förena det nyttiga med det angenäma genom att göra sina ritningar så lärorika som möjligt. Han hade nyss ritat en krokodil och höll nu på med en kines. Utom sitt geografiska och zoologiska intresse hade dessa djur till uppgift

att klargöra de båda olika sätten för användandet af bokstafven K.

Det kom in whisky och vatten, och Mortimer bjöd Tomas en mycket svart cigarr, som han tände med någon tvekan.

Fru Mortimer gick kvittrande genom rummet; på armen hade hon en liten korg med strumpor, som skulle stoppas. Tomas framförde hälsningar hemifrån; det var af gammal vana, ty han hade icke sagt hemma, hvart han skulle gå.

Man talade om sina sommarplaner. Tomas trodde, att hela familjen skulle stanna i staden öfver sommaren, utom Greta, som skulle resa ner till några släktingar i Skåne. Kanhända skulle också professorn göra någon kortare studieresa nedåt Tyskland.

Mortimers skulle som vanligt bo ute vid Dalarö.

Barnet granskade beundrande de färdiga ritningarna.

»Pappa skall skrifva på en vers också,» förklarade han, »och där skall det stå hvad det skall vara för färger.»

Mortimer skref dit en vers med stora, tydliga bokstäfver, och gossen läste upp den högt, med ett läraktigt barns rena och klara uttal:

»En KROKODIL är grön som gräs;
gör sen med färger fina
en liten snedögd gul KINES
ifrån det gula Kina.»

»Kina är gult på kartan,» upplyste Mortimer. »Det har det alltid varit; det var det i min barndom också. – Gå in i barnkammaren nu och sätt dig och måla, Willy,» tillade han, vänd åt gossen.

Willy gick.

En röd solstrimma lekte i rökskyarna i rummet och bland bronssakerna på skrifbordet. Ute i salen satt Mortimers äldsta flicka, en liten åttaåring, och klinkade på en etyd.

Tomas kom fram med sitt ärende.

»Femtio kronor,» murrade Mortimer småskrattande, »det är inte småsaker ...»

Han tog fram en femtiokronsedel, knycklade ihop den och stoppade den på halsen på Tomas under stärkkragen.

»Du går den breda vägen, tycks det,» tillade han något allvarligare. »Gå på med det, men akta dig för diket!»

Han gick fram och tillbaka i rummet med cigarren i mungipan. Då han kom förbi soffan, där Tomas satt, strök han honom lätt öfver håret i förbigående, liksom i distraktion, utan att säga något. Därefter sjönk han ned i gungstolen. Han hade plötsligt blifvit tankfull och tyst. Hans ansikte hade fått samma uttryck, som det haft några ögonblick under Arvidsons middag – ett uttryck af grubbel öfver något förloradt, något bortglömdt, eller öfver något som man en gång hade lofvat honom och som aldrig kom.

Klockan var half åtta, då Tomas gick från Mortimer. Det dröjde ännu nära en timme, innan Ellen blef

ledig.

Tomas dref omkring.

Solen var redan borta, och det började skymma.

Gustaf Adolfs torg låg folktomt och ödsligt. Öfver slottet mörknade den östra horisonten till ett allt tätare och djupare gråviolett. Det var en af dessa underligt tysta och förstämnda stockholmska vårkvällar, då kaféernas alla orkestrar förstummats på ett ögonblick, som på en vink af någon dold taktpinne, och flanörernas ström med ens runnit ut och blifvit borta i sidogator och portiker. Och midt i stadens centrum kan man en lång minut stå ensam och förvånad och lyssna till ljudet af en vagn, som rullar någonstädes på flera gators afstånd, eller man kan undrande se ut öfver torget och låta ögonen följa de människoskuggor, hvilka tyst och rätlinigt glida fram genom skymningen som på ett osynligt snöre.

Så med ens skräller det till i en orkester, och lyktorna tändas, och vagnar komma rullande, och flanörer med glimmande cigarrer börja trängas på trottoarerna, och man är åter i en lefvande stad ...

Tomas hade kommit ut på Blasieholmskajen.

Hvita skärgårdsbåtar gledo ut och in i hamnen med tindrande lanternor. Strömmens dunkla vatten fräste här och där upp med ett askhvitt skum.

Han satte sig på en af sofforna i muséets trapphus.

Tätt nedanför honom drog strömmen af Skeppsholmspromenerande förbi, tätande och glesnande i hastig växling.

Tomas tänkte på Ellen. Hur skulle deras förhållande sluta? Hennes besinningslösa hängifvenhet kunde emellanåt nästan oroa honom. Han hade helst velat, att hon i deras förbindelse icke hade sett något annat än han, en vårlig förlustelse för ett ungt och susande blod.

Det hade blifvit en disig luft, ur hvilken gasens lågor lyste fram, omgifna af stora, rödaktiga nebulosor. Tomas fixerade oafbrutet den fil af ansikten, som drog förbi i skenet af den närmaste lyktan. Han kände sig redan som en man med erfarenhet om världen och kvinnorna, och han trodde sig spåra heta och otillåtna drömmar bakom de långfransade ögonlocken i hvarje blekt flickansikte, som strålade upp i gasens ljus.

Nästan hvarje minut såg han på klockan. Hon närmade sig redan half nio. Tomas tyckte sig redan känna den frestande kvafva luften i det lilla undangömda hotellrum, till hvilket han och Ellen så godt som hvarje afton brukade smyga sig bort, och i hvilket den breda, hvita sängen nästan upptog halfva utrymmet.

Klockan hade icke slagit tio då Tomas kom hem. Ellen vågade icke vara hemifrån längre; hennes mor skulle ha kunnat misstänka något.

Familjen satt ännu vid lampan i salen, utom Greta, som hade gått och lagt sig. Det stod ännu dukadt åt Tomas; han drack en kopp té och åt ett par smörgåsar.

Innan Tomas gick in till sig, såg han in till Greta för att säga godnatt åt henne. Det var redan mörkt i hennes rum. Han hade icke väl kommit innanför dörren, förrän Greta sprang emot honom i blotta linnet och gaf honom en kraftig örfil. Därefter hoppade hon upp i sängen, borrade hufvudet i

kuddarna och började storgråta. Hon hade fått D på sin kria »Om nådemedlen».

VI.

Våren gick.

På soliga dagar följde regn, och efter regnet lyste det åter upp. Vårdräkterna blefvo allt ljusare och mera sommaraktigt lätta, och de hvita narcisserna vissnade bort och glömdes för mandeldoftande klasar af hägg och syrén, och solen brände allt hetare på tomma gator och på öfvergifna hus med tilldragna persienner. Och de späda löfven på parkernas träd växte och bredde ut sig till skumma, djupgröna hvalf, i hvilkas skugga trötta människor kunde hvila ut och drömma och rista streck i sanden.

Mortimers flyttade ut till Dalarö. Brehms flyttade till svärfaderns landtställe på Lidingön, och Webers blefvo i staden.

Tomas och Märta sågo hvarandra icke ofta. En gång träffades de af en händelse, då Märta var inne i staden för att göra några uppköp; då gingo de in på ett litet afsides liggande konditori högt uppe på Drottninggatan och åto bakelser. De lofvade hvarandra likväl att icke göra om det, ty slumpen fogade det så, att de blefvo sedda af en väninna till Märta, som icke borde ha fått se dem.

Emellanåt skrefvo de också små biljetter med förvänd handstil på kuvertet. Det stod just ingenting i dem, annat än att de älskade hvarandra.

*

Junidagarna runno snabbt som brokiga pärlor rinna af en silkestråd, och det blef midsommarafton.

Tomas hade kommit sent upp. Kvällen förut hade han varit tillsammans med Wannberg och några andra kamrater, ätit sexa på Stallmästargården och svärmat omkring i Haga och Bellevue hela den ljusa sommarnatten. På hemvägen drog det upp till oväder och började ösregna; då följde han med Wannberg upp på hans rum, där de drucko sherry och spelade schack. Under tiden klarnade det åter upp, och morgonsolen slog bländande emot dem, då de släckte den osande lampan och rullade upp gardinen. Klockan blef sex, innan Tomas kom hem, och han fick icke sofva mycket.

Fram emot tolftiden steg han upp och åt frukost. När han blef färdig, stoppade han en lärobok i fickan och gick ner i Humlegården.

Vid vattenbutiken träffade han en af kamraterna från gårdagen, Anton Recke. Det var en blek, svarthårig ung man, tämligen undersåtsigt byggd; han var flerårig medikofilare och känd i hela kamratkretsen för sina brokiga fruntimmershistorier och sina trassliga affärer. Hans far var förmögen, men hade tröttnat på att betala sonens skulder.

De drucko ett par flaskor vichyvatten, medan de pratade om gårdagens äfventyr. Recke påstod sig ha hamnat någonstädes på Söder, vid Glasbruksgatan eller något dylikt. Han bodde på Östermalm.

Han kände sig en smula ledbruten.

Därefter beklagade han sig öfver att han icke hade några pengar. Pengar, pengar ... Detta ord hade för hans öron en mystisk klang. Det föreföll honom, som om han stod ansikte mot ansikte med något öfvernaturligt, hvar gång han lyckades fånga in några sedlar i plånboken.

»Hvarifrån komma de?» frågade han. »Det har jag aldrig lyckats få någon förklaring på.»

Han satt länge tyst och undrande med blicken ut i den sommarblå luften.

»Jag vet bara hvart de gå; men hvarifrån komma de?»

Tomas trodde att han ville låna pengar och erbjöd honom tio kronor, ty han var tillfälligtvis vid kassa. Recke afböjde vänligt men bestämdt.

»Nej tack, när jag vill låna pengar säger jag alltid till genast. Jag lämnade för resten min klocka åt ett stadsbud för en stund sedan och sade åt honom att komma hit med pengarna.»

»Nej, det här går inte i längden,» återtog han efter en stund melankoliskt. »Man får lof att skaffa medel på ett eller annat sätt. Det finns en tegelhandlare vid Svartmangatan, som lär vara hjälpsam och medgörlig ...»

Tomas sökte förmå honom att afstå från alla tankar på den sortens affärer. Recke hörde på, distrahit, upptagen af sina egna kalkyler.

Stadsbudet kom med pengarna och kvittot. Recke drack ur sitt glas och reste sig:

»Jag måste vara hos Wannberg före klockan ett,» sade han. »Jag blef skyldig honom 2:65 i går, och han påstod, att han måste ha dem i dag före klockan ett ...»

Tomas satt ännu en stund vid sitt vichyvatten och såg på barnen, som lekte i sanden. Han köpte också några pepparkakor åt en liten hund, som kom fram och viftade på svansen.

En grå häst körde fram med en iskärra. Hästen hade stora björklöfsruskor i seldonen. Nu först erinrade sig Tomas, att det var midsommarafton.

Och Märta hade senast skrivit, att hon kanhända skulle komma in på midsommaraftonen för att göra uppköp. Hon skulle väl köpa några midsommargåfvor åt syskonen ... Några små trumpeter ...

Tomas reste sig. Han visste icke hvart han skulle gå, men han måste röra på sig en smula. Han var rädd att han kunde somna, om han satt kvar längre.

Hvar skulle han kunna träffa Märta? Det hade han ingen aning om.

Han dref långsamt omkring på de skuggiga gångarna i parkens norra del.

På en soffa under en fläderbuske med grönhvita blomkvastar satt ett mycket magert gammalt fruntimmer med händerna i kors och blinkade mot solen. En flaska eau-de-cologne stack upp ur den grönaktiga sammetsridikylen, som en gång varit svart.

Hon satt där och nickade och blinkade ...

Tomas kände med ens en häftig lust att sitta just där detta gamla fruntimmer satt, under denna blommande fläderbuske, sitta där och blinka mot solen och se ut öfver all den sammetsmjuka grönskan. Om hon ändå ville resa sig och gå! Hon hade säkert suttit där i flera timmar. Skulle det inte kunna intressera henne att se, hur det ser ut i den andra ändan af Humlegården?

Tomas gick förbi henne; efter ett par minuter vände han och gick samma väg tillbaka.

Soffan stod tom. Det gamla fruntimret gick på darrande ben vägen nedåt, stödd på sitt grönaktiga

paraply. Nu hade hon också en liten hund med sig; det var samma lilla hund, som för en liten stund sedan hade kommit fram till Tomas i vattenbutiken och fått tre pepparkakor.

Tomas satte sig under den blommande fläderbusken.

»Det är visst en lyckodag i dag,» tänkte han. »Jag behöfver ju bara önska en sak, så går det strax som jag vill.»

Det var lugnt och tyst. En domnad efterton af gatornas och torgens buller trängde fram, aflägsen och främmande som från en annan värld. Vinden gnolade något för sig själf i de stora, gamla träden, ett långt stråkdrag, som svälde ut och tynade af och somnade bort. Två gula fjärilar fladdrade fram och åter som lefvande flarn af ett silkespapper eller som gula rosors blad, hvilka ett vindkast slitit lösa från deras stjälk och drifvit ut på flykt, på irrfärder, i fladdrande oro ... Och vinden låter dem aldrig finna någon varaktig stad och unnar dem icke att hvila; han drifver dem att närma sig hvarandra och fly hvarandra och att åter närma sig ...

Så långt blicken kan nå under halfslutna ögonlock breda sig gräsets mattor i söfvande och entonig sommargrönka, och sommargröna träd med sällsamt avvägda konturer stå orörligt uppställda likt de halfregelmässigt skurna kulisserna i något teateridyllens eden. Almar, lönnar, kastanjer ... Och silfvergrå popplar ... Och helt nära, framme i prosceniet, afskild från de andra träden, står en grön och stor och mycket gammal ask. Under dess krona drömmer skuggan mörk och sammetsdunkelt grön. Och lyser icke där i gräset något hvitaktigt och mjukt, som kunde vara en kvinnas hvita kropp? Något sofvande hvitt, som vrider sig sakta i drömmen? Det kunde vara den första hvita och mjuka kvinnan, Eva! Det kunde också vara Ellen, eller Märta ... Om det vore Märta!

Och åter fladdrade de gula fjärilarne för hans ögon, höjde sig och sänkte sig, nalkades och flydde. Och luften var blå och tom, och vinden gnolade och somnade bort, och det blef tyst.

Tomas spratt till. Det var någon som kittlade honom på läpparne med ett strå. Märta stod framför honom med röd mun och leende ögon och kittlade honom med ett grönt strå. Därefter tutade hon honom i örat med en liten blecktrumpet.

»Det här är din midsommargåfva,» sade hon till sist, när hon slutat upp att tuta, och räckte honom trumpeten. Den var randig på tvären i de gräsligaste blå och röda färger.

Tomas och Märta följdes åt öfver Roslagstorg uppåt Johannes. De hade kommit öfverens om att gå upp i våningen vid Döbelngatan och fira midsommaraftonen med en flaska vin och några bakelser, som de skulle köpa under vägen. De vågade icke gå på ett konditori; man kunde ju aldrig vara säker att icke bli sedd.

Tomas stannade framför ett leksaksstånd på Roslagstorg. Han skulle köpa någon gengåfva åt Märta. Slutligen bestämde han sig för en liten gris af guttaperka. Det var en särskild sorts gris: han hade ett hål i trynet, genom hvilket man kunde låta honom suga upp vatten. Sedan håller man honom midt för näsan på någon, som man vill roa, och säger: se, en sådan lustig gris! Då böjer han sig fram för att se bättre, och då klämmer man grisen på magen. Då får den andre en liten vattenstråle midt i ansiktet, och det är mycket roligt.

En sådan gris köpte Tomas åt Märta.

De sprungo i kapp uppför de sneda och bräckliga trätrappor, som från Roslagstorg leda upp till Johannes kyrkogård. När de hunnit halfvägs, måste de stanna och draga andan. De vacklande, grå trähusen i backen badade i midsommarsolens mest stekvarma ljus. De fattigas bleka fönsterväxter slingrade i trånsjuka krökningar sina stänglar och blad upp efter fönsternas dammiga,

regnbågskiftande glas. Ingen människa syntes, endast en svart katt med hvita tassar, som satt på en dörrtröskel och slickade sol och njöt af middagshettan med hopknipta ögon.

Tomas tog hastigt Märta om hufvudet med bägge händerna och kysste henne.

De köpte bakelser i ett hembageri och en butelj madeira i en kryddbod vid Malmskilnadsgatan.

I våningen vid Döbelnsgatan väntade dem en dof och skum dager bakom de nedrullade gula gardinerna.

»Vi måste skrämman undan spökena ur rummen,» sade Märta.

Hon satte sig till pianot och spelade de larmande första takterna ur Carmen.

Tomas tutade i sin trumpet.

»Hvad ska grannarne säga?» frågade Tomas.

»Det finns inga grannar,» svarade Märta. »Alla människor ha flyttat ut på landet. Vi ä' ensamma i hela huset.»

Hon slutade upp att spela, och ingen af dem sade något. Det blef en tystnad som i ett insomnadt sagohus. Den gamla väggklockan hade stannat och betraktade dem tigande och envist med sitt runda, kloka ansikte.

»Hvad har du i paketen?» frågade Tomas för att säga något och bryta tystnaden.

»Midsommargåfvor,» svarade Märta förströdt, med stora, allvarliga ögon, som om hon tänkte på något annat. »Det där är randiga förkläden åt jungfrurna, och det är en veckad remsa att ha kring halsen åt Elsa, och det här är åt Johan ... Det är 'Nio små negrers underbara äfventyr'.»

De gingo in i förmaket. Märta tog bort det rödrandiga öfverdraget från den långa, gammalmodigt svängda förmakssoffan, hvars blekröda tyg lyste matt genom skymningen.

»Det är så tråkigt att sitta på möbler med öfverdrag,» sade Märta.

Hon gick in i sängkammaren, som låg åt den soliga gården, rullade upp gardinen och öppnade ett fönster. Genom den öppna dörren föll en ruta sol in i förmaket.

Därefter tog hon fram en bricka och ett par glas. De åto bakelser och drucko vin och satte sig i soffan för att läsa i »Nio små negrers underbara äfventyr». Den var icke lång; de läste igenom hela boken tillsammans på fem minuter och hade mycket roligt.

Sedan sutto de tysta och sågo på hvarandra. De sågo på hvarandra så länge, att det slutade med en lång kyss.

Genom det öppna sängkammarfönstret hördes ett barns sång från någon af de små våningarna åt gårdsidan. Det var en liten flickas gälla röst, och hon sjöng på någon själfgjord barnmelodi.

Pappa är inte hemma,
mamma har gått på torget,
hvad ska vi göra ...

Och det blef åter tyst.

Tomas slog i det sista af vinet, och de drucko ur. Vinresterna tindrade dunkelröda på bottnarne af de slipade glasen.

»Tänker du på mig ibland, när du är ensam?» hviskade Märta. »Jag tänker ofta på dig.»

Han lekte förvirradt med hennes urkedja.

»Om kvällarne, när vi ro ut på sjön,» fortsatte hon. »Och om nätterna, när jag ligger vaken.»

Hon hade en tår i ögat. Hon lindade sakta bägge armarne om hans hals och kysste honom på håret.

Gång på gång kysste hon honom på håret - på tinningen - på ögonlocken.

Tomas blundade och frös. Han visste icke hvar han befann sig. Drömde han, eller var han vaken - - Det skimrade för hans ögon och susade för hans öron. Han gömde hufvudet vid hennes bröst, och hans armar knöto sig krampaktigt hårdt om hennes midja.

Hon sökte förgäfvres resa sig och vrida sig lös ur hans famntag.

»Nej Tomas - vi måste gå - klockan är visst mycket ->

Tomas släppte henne icke. Han var het af vinet och vild af hennes smekningar. Hon slöt ögonen och sjönk tillbaka med en frossbrytning, och han tog henne stormande, öfvermodigt, nästan med våld.

.....

Pappa är inte hemma,
mamma har gått på torget -

.....

Vinresterna glödde i glasen.

Märta höll en kudde för ansiktet och snyftade sakta.

»Gå!» hviskade hon bönfällande. »Gå, gå!»

Tomas sökte trösta henne, lugna henne.

»Förlåt,» sade han gång på gång och smekte hennes hand. Men hon stammade endast åter och åter detta »gå, gå!» Det var som om hon hade glömt alla andra ord.

Tomas gick.

Märta stod framför spegeln.

Var hon densamma som förut? Eller hade hon blifvit en annan?

- - Och i kväll skulle hon dansa kring majstången med de andra - med syskonen - -

Hon dref af och an i rummen.

Hur mycket kunde klockan vara? Fyra går båten.

Märta hade kommit ut i jungfrukammaren. På väggen fanns en liten hylla af kartonnage, på hvilken

stod broderadt med kornblått silke: Lifvets Ord. Hyllan var full af små röda, blåa, gula och gröna papperslappar.

Märta tog en röd lapp. Hon rullade upp den och läste: Herren ser dina vägar.

I gårdsvåningarna var det tyst. Den lilla flickan hade slutat att sjunga. Märta gick in i sängkammaren, stängde fönstret och rullade ner gardinen. Därefter gick hon in i förmaket för att lägga öfverdraget på soffan.

Grisen och trumpeten lågo undanslängda i ett hörn.

Plötsligt måste hon småle för sig själf. Hon hade kommit att tänka på alla de tanter med nickande spetsmössor, som så många gånger suttit uppradade i denna soffa ...

I nästa ögonblick kastade hon sig framstupa mot en kudde och föll i en våldsam gråt, som skakade hela hennes späda kropp.

Tomas stannade midt på kyrkogården.

Hvart skulle han gå?

- - Nej, detta var inte bra. Kunde han göra det ogjordt ...

Han blef stående framför en grafsten. Han läste ett namn och många titlar, ett födelseår och ett dödsår.

Därunder hade man alltså gräft ner någon som hade lefvat, och som nu var död.

Besynnerligt ...

Kyrkdörren stod öppen. Tomas stod länge och läste på ett anslag, som tillkännagaf att kyrkan under sommarmånaderna var öppen hvarje dag från tio till tre. Slutligen gick han in och satte sig i en bänk.

Han förföljdes ännu alltjämt af tanken på denna enkla och alldagliga inskription, som han nyss hade läst på grafstenen. Född då och då. Död då och då.

Var det verkligen sant?

Så erinrade han sig, att en döds-kalle alltid skrattar. Hvad skrattar han åt? Med hvad rätt ligger han där i lugn och ro och hånskrattar åt den släkt, som nu leker i solen?

- - Han hade kommit att tänka på Ellen. Hennes bild stod för honom som en urblekt fotografi med suddiga konturer - som en han hade känt någon gång - ett annat år -

Han hade blifvit sömnig. Hvalfven voro så höga och mörka, och orgeln spelade så sakta ... Det lät som susande träd i en skog. Kanhända spelade den icke alls ...

Han visste icke själf hur länge han hade suttit, då han spratt till vid att någon rörde honom.

En man stod bredvid honom och ruskade honom i armen.

»Kyrkan skall stängas,» sade han.

VII.

Gatstenarne brände under fotsulorna, och husens väggar glödde hvita som aska. Staden låg i somnardvala, domnad af hettan under en egyptisk himmel.

Människorna förbannade solen och smögo sig framåt i skuggan, hvarhelst en mörk strimma stod att få, tätt under murarne och djupt inne i alléernas skymning.

I Webers våning var det tyst. Professorn hade rest till Tyskland, Greta var i Skåne. Fru Weber satt i ett soffhörn i sängkammaren och läste Thomas a Kempis och grät. Det kunde emellanåt hända henne, att hon med en gång kände sig så ensam och öfvergifven midt i sin familj, att hon icke visste någon annan råd än att gråta. Hennes barn växte ifrån henne. Hvad visste hon om deras vägar? Det föll öfver henne en frossbrytning af ångest, hvar gång hon tänkte på allt det onda, som nästa morgon eller nästa nyår kan hålla i beredskap åt oss, utan att vi veta det och utan att vi kunna göra något. Fröet är kanhända redan sådt, kanske i går eller i förgår, kanske också någon hemlig olycksdag för många år sedan, det gror i tysthet, och en dag skjuter det upp med giftiga blommor och grönsvarta bär ... Men Tomas låg på soffan i sitt rum. Han hade rullat ner gardinen, oaktadt det var midt på förmiddagen och hans rum låg åt skuggsidan, ty den motsatta väggen stack och pinade hans ögon med sitt hvita eldhaf. Den bok han nyss tagit ner från hyllan hade fallit på golvet. Han kunde icke läsa.

Märta ...

Hvad trodde hon, hvad tänkte hon om honom? Gång på gång hade han satt sig ned för att skriva något till henne, och han hade grubblat och tänkt och icke funnit några ord. Och då han ändtligen fått ett bref färdigt, fylldt af ånger och bittra själfanklagelser, läste han igenom det, en gång, två gånger, lade det i ett kuvert och bröt upp det och läste det på nytt och brände det vid ett ljus.

Hur går hennes dag?

Läser hon, syr hon som förut, leker hon med sina syskon? Och hvad talar hon om med de sina?

Gatans larm trängde in genom det öppna fönstret. Det var ett skrammel, som om helvetets alla bryggarkärror fått befallning om att dagen i ända köra fram och åter just på deras bakgata.

Tomas gick upp och stängde fönstret; därefter kastade han sig åter på soffan.

Kanhända går hon ensam i skogen dagarne igenom. Och om natten ... Stiger hon upp om natten, går hon ut på bryggan och ställer sig att stirra ned i vattnet?

Hur många dar hade det gått sedan midsommaraftonen? Fem dar, sex dar hade det redan gått. Nära en vecka.

Han hade blifvit en smula förlägen, då hon frågade honom, om han tänkte på henne ofta. Han visste med sig själf, att han oftare tänkte på Ellen än på henne. Det var då ... Nu tänkte han på henne ständigt, ständigt.

Och Ellen hade han glömt.

Stackars Ellen ... Han hade icke handlat rätt emot henne.

Flugorna surrade kring hans hufvud och dansade i virrigt zigzag omkring för hans ögon. Kanhända var det dumma och elaka människors små svarta själar, som blifvit dömda att fladdra omkring för att

plåga de dumma och elaka människor, som nu befolkade jorden. Det kunde vara ett värdigt påhitt af någon dum och elak gud ...

De kröpo i hans öron och kittlade hans mungipor, och på hans näsa satt en och tvättade sina bakben.

Tomas gick ut i köket efter flughåfven och började en ursinnig jakt. Efter ett par minuter hade han tröttnat, öppnade fönstret, skakade ut flugorna och lade sig åter.

Hans vackra dröm om vinterkvällar framför brasan, med hufvudet i hennes knä ... Fördärfvadt, förstördt, förbi!

Och bröllopsnatten ... Alltid skulle han taga ut i förskott ... Det var orätt, det borde man aldrig göra.

Och aldrig mera skulle hon le mot honom och linda sina armar om hans hals och kyssa honom på ögonlocken och gifva honom vackra namn, som han icke förtjänade, men som det ändå var roligt att höra.

Han bet i den kudde han hade under hufvudet, så att den nötta sidenvåden gick sönder och han fick munnen full af dun och fjäder. Han vände sig mot väggen, domnad af hettan i rummet, och lät blicken irra sig trött i de trånga farlederna mellan tapetens slingor, till dess att hans ögon kände samma längtan efter en stor, ljus yta, som seglaren efter hafvet.

Hafvet ... Det var längesedan han såg hafvet.

Det stora, blå hafvet.

Tomas gick villrådig af och an på Blasieholmskajen. Han längtade efter att andas salt luft. Hvilken båt skulle han välja?

En herre, som hade mycket brådtom, hälsade på honom vänligt och familjärt. Tomas besvarade hans hälsning artigt, förströdt. Det var härads höfding Ratsman; han såg fet och glad ut och hade en ljus halsduk, och han steg ombord på Lidingöbåten, just då den lade ut. Han bodde icke på Lidingön utan i Vaxholm, men han skulle väl hälsa på några bekanta ...

Tomas hade stannat framför en liten nedsotad, gammalmodigt byggd ångbåt. Den hette Utö, och den skulle afgå till Utö om en kvart.

- Utö ... Det låter som om det skulle ligga allra längst ute vid hafvet ...

Han skref några rader till modern och lämnade dem åt ett stadsbud, därefter gick han ombord.

Det hade blåst upp en frisk östlig vind. Måsarne på strömmen skreko och larmade, seglade i vida kretsar fram och åter öfver vattnet, tindrande hvita, sköto pilsnabbt ned mot vattenbrynet som lysande stjärnfall midt på dagen och stego åter upp med något sprattlande och blankt i näbben. Ånghvisslor skuro genom luften, slupar och farkoster af alla slag korsade hvarandras väg, och solen blänkte fram som en mattröd kopparskifva genom moln af stenkolsrök. Tomas stod betagen och följde med ögonen en bländhvit mås, som nyss hade strukit så tätt förbi hans hufvud, att han kunde känna fläkten från hans breda vingar och se hans vildfågelsjäl tindra fram i det lilla kolsvarta ögat. Han spände långsamt en vid halfcirkel in öfver Skeppsbron, hvilade några sekunder öfver popplarne och blodlönnarne i den lilla tysta och oåtkomliga sagoträdgården mellan slottets flyglar, tog därefter vägen åt öster, ut öfver strömmen, och blef borta i det blå.

Ångbåten lade ut. De trånga Skeppsbrogränderna defilerade förbi som en rad af svarta

källargluggar, och i det nät af broar och viadukter, som bildar öfvergången från Staden till Söder, kröpo människorna om hvarandra som myror. I Stadsgården var det svart af kolångare med rödt i vattengången och af kolbärare, på hvilkas ansikten han trodde sig kunna se, hur kraftigt de svuro öfver hettan. De höga granitväggarna med de i berget utsprängda trapporna väckte till lif hos honom ett dunkelt minne af att han någon gång i skoltiden hade gått upp för dessa trappor i sällskap med Märta och Greta - någon dag i julloftet, med snö och grå himmel ... På den tiden hade han ännu icke upptäckt, att Märta Brehm var vacker, och det var hon kanske icke då. De båda flickorna hade gjort narr af honom hela tiden, af någon anledning som han icke längre erinrade sig ... På södra bergen tog idyllen vid, småstadsidyllen med stugor och plank och mörka, svala fläckar af grönt. I en hängmatta under ett stort kastanjetråd låg en rödklädd ung flicka och sof.

Djurgårdens villor dansade förbi, och Blockhusudden passerades. Det gamla förfallna tullhuset med sitt branta tegeltak badade i solen, och på gårdsplanen, där gräset växte högt mellan kullerstenarna, låg en lat, gul hund tillplattad som om han varit målad på marken och sträckte alla fyra benen ifrån sig så långt han kunde.

Ute på Värtan friskade vinden upp. Skummet yrde kring bogen och stänkte ända upp i ansiktet på Tomas, som stod uppe på kommandobryggan och pratade med kaptenen. Han hade glömt alla sina sorger och åter kommit i gladt humör.

Då klockan närmade sig fyra, gick han ner i matsalongen för att äta middag.

Det var nästan tomt där nere. Två rödbrusiga landtbor hade just slutat att äta, då Tomas kom in; de betalade och stego upp på däck. Vid ett bord satt styrmannen ensam och åt med religiöst allvar. Det var en solbränd man med mörka ögon och svart hakskägg. En blek ung flicka passade upp honom med mjuka slafvinnerörelser, utan att säga ett ord.

Tomas drack två glas brännvin och en flaska öl. Han var i ett äkta reslynne och hade kommit i en stämning som om han vore ute på upptäcktsfärd efter okända världar. Han visste ingenting om Utö. Kunde det bo några människor där borta? Några stackars fiskare troligtvis, som frukta Gud, ty det bruka fiskare göra, och mörda och stjäla litet, när det faller sig så, och lefva af sur strömming ... Så erinrade han sig, att han någon gång hört talas om Utö grufvor. Skulle det alltså finnas grufvor där? De voro väl för längesedan nedlagda.

Styrmannen förde ett hviskande samtal med uppasserskan borta i andra ändan af rummet. Det slutade med en kort handtryckning; flickan rodnade svagt, och mannen gick upp på däck.

Tomas beställde kaffe och chartreuse. Det hade blifvit en smula sjögång ute på Baggensfjärden. Båten gungade sakta i sneda rörelser från för till akter och från babord till styrbord, och vågorna skvalpade söfvande mot salongens väggar. Då Tomas vände sig om och såg ut genom det lilla runda fönstret, liknade fjärden ett snöfält. Fönstret befann sig så nära vattenytan, att blicken nästan endast uppfångade det hvita skummet på böljornas toppar. Det var härar af hvita blixtar, som tändes och slocknade, och som oafbrutet behärskade synvidden med sitt fosforaktiga ljus.

Solen brottades redan med den västra horisontens blodkantade skymurar, då man lade till vid Utö brygga. Tomas hade fått kaptenens tillåtelse att ligga i aktersalongen öfver natten. Han steg i land och gick långsamt vägen uppför, förstämd, uttröttad på förhand. En brant och stenig väg, ett hvitt hus uppe på backens krön, några röda stugor, från hvilkas eldstäder röken steg upp i den aftonstilla luften, lodrätt som vid Abels offer. Hvarför hade han rest hit? Hvad hade han med hafvet att göra? Det var icke ens säkert att man kunde se hafvet härifrån.

Då han nått kullens högsta punkt, stannade han och vände blicken tillbaka. Fjärdarne bredde sig

blanka som glas för hans fötter, stumma, vida, kalla. Solen hade nyss gått ned och bredt ett rödviolett töcken öfver den smala landremsan längst i väster. Två eller tre fiskarbåtar sökte långsamt mot land med slappa segel och jämna årtag, hvilkas plaskande i vattnet indelade tiden lika tröttande regelmässigt som ett urverk. Dagens alla hvita strömoln hade drifvit undan och samlat sig till stillastående skybankar längst nere vid synranden, och öfver hans hjässa hvälfde sig en tom, blå kupa, kallare och mera tom med hvarje minut som rann.

Tomas stod som förstenad och betraktade landskapet. Slutligen vände han sig bort med en frossbrytning och fortsatte att följa vägen inåt ön. Plötsligt trodde han sig höra på ljudet af sina steg, att han gick öfver en bro. Han såg upp och varseblef ett räck på hvardera sidan af vägen. Då han böjde sig fram öfver räcket, drunknade hans blick i ett schakt så mörkt och så djupt, att han icke kunde skönja någon botten, endast något grönaktigt fuktigt, som glansen af synd ur ett svart öga. Det var alltså grufvan ... Rädd att låta fascinera sig af denna mörka, gröna glans slet han sig med våld från platsen och fortsatte inåt skogen, där vägen nu smalnade af till en starkt sluttande gångstig.

Skogen teg omkring honom. Men långt bortifrån, långt nedifrån hördes ett regelbundet och tungt stönande, suckarne från en jätte, som vrider sig i sömnen. Tomas stannade och lyssnade. Mellan trädens glesnande stammar varseblef han en snörrät rand, som skilde den mörknande östra trakten af himlahvalfvet från något ännu mörkare och ännu blåare, hafvet.

Det var hafvet. Dunkelblått, oändligt, tomt.

Tomas dref fram och åter nere vid stranden, med uppvikt krage och händerna i fickorna. Skymningen hade tätat till ett blåaktigt mörker. Hafvet sof, men det arbetade i sömnen, häfdes och sänktes, suckade och stönade som en jätte under onda drömmar.

Han hade kommit ut på en klippa, som smal och tvärbrant sköt långt ut från land. Hafvet var där - rundt om, hvart han vände blicken - öfverallt var hafvet.

Tomas visste icke själf hur länge han stod där orörlig som en bild och stirrade ut öfver vattnet.

»Märta!» mumlade han för sig själf. »Märta, Märta.»

Hafvet öfverröstade honom. Han kände läpparna röra sig, men hörde intet.

»Märta!» ropade han slutligen med ansträngande af sina lungors yttersta kraft.

Och häpen, förfärad öfver att höra ljudet af sin egen spröda och tonlösa röst tunnt som ett knifblad skära genom dyningarnas brus, vände han om, darrande i hela kroppen och med en blick, som letade efter gömda lönmördare i hvarje snår, sökte upp gångstigen och kom springande tillbaka till den vik på andra sidan af ön, där båten låg förtöjd.

Han gick icke genast ombord, ty han kände att han icke kunde soffa. Han satte sig på en sten och lät blicken glida, än ut öfver fjärdarne, än ned på ångbåten, en liten underligt hopkommen människoleksak, som låg inklämd där nere mellan klipporna och speglade sig i det mörka, grönklara vattnet. På öfverdäcket rörde sig två gestalter i skarp afskuggning mot den gulröda aftonluften. En kraftig man - två mörka ögon, ett svart skägg - och en mjuk slafvinnegestalt med ett blekt ansikte. Det var hon som talade, och han hörde på - oroligt, otåligt, medan han flyttade kroppens tyngd öfver från det ena benet till det andra, stack händerna i fickorna och åter tog dem bort. Hvad talade hon om? Hennes röst lät gråtfärdigt bedjande och dock behärskad - som om hon erinrade honom om ett löfte ... något gammalt löfte, som han kanske helst ville glömma ... Och han vände bort hufvudet och mumlade något, medan hennes blickar oafvändt hängde vid hans mun ... Så gingo de in, och det blef

tyst.

Klockan hade blifvit elfva. Tomas steg ombord, gick ner i aktersalongen och lade sig halft afklädd på en soffa. Han låg länge vaken, ty han tänkte på Märta. Långt fram på natten somnade han äntligen med örngåttskudden hårdt pressad mot sitt bröst.

VIII.

Det duggregnade ihärdigt, och gatan luktade våt makadam, och klockorna ringde till högmässa, ty det var söndag. Tomas kom ut från en rakstuga, blek och med rödkantade ögon; han sof dåligt om nätterna på de sista veckorna.

Han skulle möta sin mor i Jakobs kyrka. Det hade blifvit en sådan tomhet ini honom och omkring honom, att han utan lång tvekan gaf vika för ögonblickets alla växlande impulser, och då modern kom in till honom på morgonen, medan han ännu låg, och med sin blidaste röst bad honom att följa sig i kyrkan, hade han icke hjärta att säga nej. Han gick ju nästan aldrig i kyrkan; men det var kanhända icke rätt. Om det kanske denna dag kunde ske ett omslag i hans lif ...

Han tänkte på dessa saker, medan han långsamt gick Grefturegatan utför. Han hade ingen psalmbok i handen, ty han var rädd att möta någon bekant.

En gammal fru, klädd i en brun, trådsliten kappa, kom ut ur en port i sällskap med en ung gosse i gymnasistmössa. De gingo båda i samma stillsamma söndagstakt, och båda hade psalmböcker i händerna. Tomas kände genast igen den gamla frun: det var Ellens mor. Han hade sett dem tillsammans i Humlegården någon söndageftermiddag i maj. Gossen var alltså hennes bror, han som så gärna ville bli läkare ...

Och det var här de bodde.

Tomas hade stannat utanför porten. Ellen hade verkligen också sagt någon gång, att hon bodde på Grefturegatan, men det föll af sig själf att han icke hade kunnat besöka henne.

»Om Ellen är hemma, är hon alltså ensam,» tänkte han. »Men hur kommer det sig, att hon inte vill gå i kyrkan med sin mor och sin bror ... Kan hon vara sjuk?»

Stackars Ellen, han hade förbrutit sig svårt mot henne. Så svårt, att han knappast vågade tänka på det.

Hvad skulle hon tro om honom?

Hon var kanske redan död. På tre veckor hade han icke sett henne. Hon kunde mycket väl vara död, utan att han visste något.

Lifvet är besynnerligt.

Nej, han måste se henne och veta om hon lefde. Tala med henne, förklara sig på ett eller annat sätt, falla ned för hennes fötter och tigga om förlåtelse ...

Han var redan i trappan. Den var smal och brant, och det var så mörkt i förstugorna, att han måste rifva eld på den ena tändstickan efter den andra för att kunna läsa namnen på tamburdörrarne. På en spräckt och smutsig enkeldörr, som tycktes höra till ett kök, såg han med förvåning elden från sin

tändsticka lysa upp öfver ett namn, som han kände från böckerna och tidningarne, och hvars ägare han många gånger hade sett på gatan och kaféet, alltid glad och elegant. Tomas hade föreställt sig, att han måste bo vid Sturegatan, eller vid Strandvägen ...

Först i tredje våningen fann han det namn han sökte.

Han stod en stund och betänkte sig med klappande hjärta och återhållen andedräkt innan han kunde besluta sig för att dra i det lilla röda och svarta klocksnöret.

Han visste icke hvad han skulle säga henne. Skulle hon tro honom, om han sade, att han hade varit sjuk, eller bortrest ett par veckor? Nej, hon hade kanhända sett honom gå förbi handsbutikens någon gång.

För öfrigt borde han egentligen bryta med henne; det var därför han hade gått upp. Han älskade henne icke. I hvad fall som helst måste han fatta sig kort, ty inom en kvart eller högst tjugominuter skulle han ju vara i kyrkan, det hade han lofvat.

Han litade på sin ingifvelse och drog sakta i strängen.

Ingen öppnade. Han ringde ännu en gång, hårdare; det hördes steg innanför, och Ellen stod framför honom. Hon hade ett stort hvitt förkläde med högt bröststycke och liknade en kysk ung husmoder, som blir öfverraskad midt i sina bestyr.

Tomas kunde icke säga något; han stod röd af blygsel. Han tyckte sig aldrig förr ha sett, hur vacker hon var, och likväl var hon mycket blek.

Ellen betraktade honom länge med en stel blick.

»Kom in,» sade hon slutligen lågt med en liten skälfningsröst.

Lägenheten bestod af två små ljusa rum och ett kök. De blefvo stående midt på golvet i det yttre rummet, och ingen af dem sade något.

»Hvarför har du inte gått med din mor och din bror i kyrkan?» frågade Tomas äntligen lågt, med ett osäkert tonfall.

»Jag har så ondt i hufvudet,» klagade hon sakta.

Han lade sin hand på hennes panna. Den var brännhet.

Ellen brast i gråt.

»Å, Tomas,» snyftade hon, »hvar har du varit så länge?»

Han kunde icke svara något.

Hon drog honom ned på soffan, och hennes händer lekte i hans hår, och hon snyftade alltjämt med hufvudet mot hans bröst.

»Hvar har du varit hela tiden, Tomas, du måste säga hvar du har varit ... Du har säkert varit sjuk, säg har du inte?»

»Jo,» svarade Tomas. »Jag har varit sjuk.»

Båda sutto tysta. Kyrkklockorna ringde därute, och regnet droppade mot fönsterblecket.

»Om jag kunde tro dig,» hviskade Ellen.

Tomas svarade ingenting.

- - Hur skulle detta gå ... Han måste ju bryta med henne - -

Hvad skulle han säga?

»Om jag bara kunde tro dig,» återtog Ellen. »Jag vill så gärna, men jag kan inte. Du bryr dig visst inte mycket om mig!»

Tomas var orolig. Hans mor stod kanske redan och väntade på honom. Men Ellens stora rödbruna ögon sågo in i hans med ett sådant uttryck af förtviflan, att han icke fick mod att säga något afgörande.

Han endast smekte hennes panna, liksom för att svalka den.

»Har du ännu ondt i hufvudet?» frågade han.

»Ja, ja ... Lägg din hand där - just där - till vänster, vid tinningen ... Det känns så skönt!»

Hon slöt ögonen och lutade sin kind mot hans. Den brände som eld. Tomas kände, hur hela hans varelse genomlades af en ljum värme. Han hade icke på länge känt beröringen af en kvinnas hud mot sin egen.

Plötsligt böjde han sig fram öfver hennes ansikte och kysste henne våldsamt.

Hon vred sig lös ur hans armar och sprang upp.

»Nej, Tomas,» sade hon, »du får inte kyssa mig mera! Det är bäst att det är slut mellan oss - jag är ingenting för dig mera - du tycker om någon annan, säg gör du inte? Jo, jag ser det på dig, Tomas! Du har inte varit sjuk, det är inte sant!»

Hon stirrade på honom med en visionär glans i blicken.

»Jag visste hela tiden att du narrades, jag har sett dig gå förbi fönstret flera gånger, flera gånger!»

Och hon sjönk ner i soffan med hufvudet i händerna och grät.

Tomas ville sjunka genom jorden.

»Förlåt mig,» stammade han.

En kanariefågel, som hela tiden suttit tyst på sin pinne i en bur framme vid fönstret, började nu kvittra, först sakta som om han bad om tillåtelse, sedan allt gällare och högre.

»Förlåt mig,» upprepade Tomas bönfällande, »förlåt mig! Jag har varit elak mot dig, Ellen, lilla Ellen, men jag skall aldrig vara det mera! Du måste se på mig och säga, att du förlåter mig och att du inte är ond på mig längre!»

Kanariefågeln hoppade från pinne till pinne i sin bur, sträckte halsen i vädret och kvittrade och sjöng.

»Du kan inte förstå det,» snyftade Ellen, »nej, du kan inte förstå sådana dagar det har varit för mig – när jag har stått där bakom disken från morgon till kväll – och provat handskar på främmande damer – unga, vackra flickor, som du kanske känner och som få vara tillsammans med dig ... eller när jag såg ut genom fönstret och du gick förbi. – Vet du Tomas, jag har gråtit hela nätterna – »

Tomas tog upp sin näsduk, fuktade den i vatten och tryckte den mot hennes ögon, och slutligen kysste han hennes ögonlock.

»Nu får du inte gråta mera,» sade han.

Hon satt tyst i sitt soffhörn med en kudde under hufvudet och såg honom rakt i ögonen.

»Kan jag tro dig, Tomas?» frågade hon. »Bryr du dig verkligen något om mig?»

»Jag bryr mig inte om någon annan än dig,» sade Tomas.

Kanariefågeln började nu sjunga af full hals. Det skar i öronen; man kunde knappast uppfatta sina egna ord. Ellen reste sig hastigt och gick in i en garderob efter ett mörkt skynke, som hon omsorgsfullt bredde ut öfver buren och vecklade omkring på alla kanter, så att intet ljus trängde in.

Fågeln tystnade med ens.

Tomas hade tagit en stor, mörkfläckig snäcka från byrån bredvid soffan, vägde den i handen och höll den mot sitt öra. Snäckan fyllde hans hörsel med ett doft, ihållande brus, som tycktes arbeta sig fram från något ställe djupt inne eller långt borta, och som kom honom att tänka på hafvet ... och på ett namn, som han någon gång hade stått och ropat utåt hafvet. Ett namn, som han icke kunde glömma.

Ellen satt åter vid hans sida, och hennes blickar hvilade i hans.

»Om du tycker om mig, så säg det tre gånger,» bad hon skygg, förlägen, ännu med en tår i ögonfransarne.

Tomas sade det tre gånger.

Men han hade svårt att se henne i ögonen. Hans blickar gled omkring från de brokiga strimmorna i trasmattan under hans fötter till möblernas blommiga tyg och sängens hvita, hemstickade täcke.

»Ser du,» sade Ellen tankfullt, »när man en gång har kommit in på den orätta vägen, är det så svårt att vända om. Därför får du inte gå ifrån mig, Tomas, du måste hjälpa mig ... Jag *vill* inte bli en dålig flicka!»

Klockorna hade slutat att ringa, och vattnet plaskade alltjämt ur takrännan. Regnet skvalade ned med ökad styrka, och himmelen hade mörknat. Kanariefågeln uppgaf ännu ett och annat svagt pip under sitt bruna skynke, tills han slutligen tystnade och föll i sömn; han trodde att det var natt.

Tomas och Ellen sutto tysta. Han hade smugit en arm om hennes lif. Han kände, att hon började blifva svag, och det hade stigit upp en simmig glans i hennes ögon.

IX.

Tomas Weber hade så tråkigt, att han ägnade sig åt sina studier flera dagar i sträck. Förhållandet till Ellen blef icke detsamma som det hade varit. Han var trött. Hon misstrodde honom alltjämt, och likväl skydde hon inga förödmjukelser för att få behålla honom. Efter hvarje ny berusning följde ett uppvaknande, då de stirrade på hvarandra utan ord, som två främmande, han i leda, hon i skrämsel för hans kalla blick; ty han hade förvandlats, glidit undan för henne. Han hade blifvit en annan än den Tomas, som råkat korsa hennes väg en ljus vårmorgon, som hon sedan älskat besinningslöst och ungt, och för hvars lidelse hon icke hade undanhållit en vrå af sin varelse.

Och likväl hade de icke några scener med förebråelser och ömsesidigt agg. De kände blott, hur tomrummet vidgades mellan dem, mera för hvarje dag, och hur fruktlöst de ansträngde sig att fylla det.

Så gingo dagarne, tomma och färglösa, och blefvo till veckor utan att han räknade dem.

Man var redan i slutet af juli.

*

Tomas hade träffat tillsammans med Karl Hammer i Viktoria, det lilla svala och skuggiga sommarkaféet i Kungsträdgården. Hammer var just återkommen från en kortare vistelse på konsul Arvidsons landtställe vid Mälaren; han hade haft ett par veckors ledighet från kontorsarbetet.

Sommarsolen hade icke förmått något mot hans färglösa hy. Han satt där, hvit i ansiktet som en pudrad clown, och läppjade på sin vermouthe med samma uttryck af blekt tålmod som alltid.

De talade om fruntimmer.

Grosshandlar Wenschen och fabrikör Grenholm sutto vid ett bord i närheten och drucko konjak och vatten; efter en stund kom också doktor Rehn och slöt sig till dem.

De tre herrarnes båda fruar voro på landet.

Herr Grenholm hade ett gråsprängdt romerskt patricierhufvud på en något tung kropp. Doktor Rehn var en ännu smärt och välväxt herre på omkring femtio år.

Man talade politik; herr Wenschen var frisinnad utan att likväl vara radikal på något sätt, men han blef oafbrutet öfverröstad af herr Grenholm och doktor Rehn, som i alla punkter hade fullkomligt lika åsikter, nämligen strängt konservativa.

Gabriel Mortimer kom förbi kaféet; då han såg Tomas och Hammer gick han in och hälsade på dem och bad Tomas komma ut till Dalarö nästa söndag med modern. Han var på väg ner till ångbåten, men hade egentligen icke brådtom; han slog sig ned och drack en flaska vatten.

Man hade kommit in på den nyare litteraturen och diskuterade bland annat en romanförfattare, hvars namn för några år sedan hade flutit upp på de ändrade litterära konjunktioner, som blefvo en följd af reaktionen mot landets främste diktare. Han var en af de många bland åttiotalets män, som senare ha kommit på bättre tankar. Hammer satt just och talade om en af hans böcker, då han själf gick förbi ute i alléen.

De tre männen logo.

Karl Hammers löje var bitande.

»Hvilket medlidande måste inte en sådan man hysa med det gamla nätet Petrus, som dröjde ända till tredje hanegället med att förråda sin mästare,» sade han.

Gabriel Mortimers löje var godmodigt öfverseende.

»Han skulle troligen ha föredragit att vara tuppen!»

Tomas Weber log icke, han skrattade högt; men det var endast ett barns skratt öfver det, som de äldre säga vara löjligt. Dessutom tyckte han verkligen också, att författaren såg lustig ut, där han gick och svettades i värmen och på samma gång ansträngde sig att bevara sin diktareattityd.

Mortimer hade just gjort samma iakttagelse.

»När det är tjugu grader varmt i skuggan, se alla människor ut som handelsresande,» sade han.

Herr Wenschen såg på sin klocka, reste sig, tog farväl af sitt sällskap och gick. Tomas, Mortimer och Hammer växlade en förbindlig hälsning med honom, då han gick förbi deras bord. Herr Wenschen såg icke glad ut; i själfva verket hade han också husliga bekymmer. Man hade på två år icke haft något att säga om fru Wenschen; och nu visste alla, att hon åter hade en älskare, nämligen Grothusen.

Tomas satt och undrade inom sig själf, när han skulle få återse Johannes Hall. Han behöfde låna pengar af honom. På morgonen hade han fått ett brefkort från Hall, afstämpladt Wiesbaden; Jean Arvidson tillbragte sommaren därnere, och Hall hade följt honom och hållit honom sällskap ett par veckor. Han ämnade nu resa omkring till några tyska småstäder, som han ville se eller återse, och sedan skulle han kanhända för återstoden af sommaren slå sig ned vid någon badort på Själlands kust.

Mortimer reste sig och tog adjö; han måste gå för att hinna med ångbåten. Han bad ännu en gång Tomas att komma ut till Dalarö på söndagen med modern, och Tomas lofvade att komma.

Herr Grenholm och doktor Rehn sutto invecklade i ett lågt, förtroligt samtal. Herr Grenholm föreföll rörd af en eller annan anledning; hans ögon voro beslöjade af en lätt dimma, och han klappade upprepade gånger vännen på armen. Men då i detsamma en af uppasserskorna kom i närheten, började han i stället klappa henne på magen och bad att få betala.

Tomas och Hammer hade blifvit så godt som ensamma på platsen.

Insekterna surrade omkring dem. Det rådde en lindrande svalka i den djupa skugga, som sof under de gamla lindarnes bladverk och svarta kvistnät och som ytterligare fördjupades invid husets mörka, grå mur.

Tiggargummor, blomsterflickor och invalider med nyckelringar kommo in den ena efter den andra och ville göra affärer. Tomas, som var lättrörd och ännu icke hade sett mycket af nöden, tog gång på gång upp sin portmonnä, medan Hammer satt oberörd som en bild med ett kallt småleende öfver den andres frikostighet.

»Skrifver du aldrig något nu för tiden?» frågade Tomas slutligen då tystnaden började blifva långvarig.

Hammer dröjde något med svaret, som om han fann frågan svagt motiverad.

»Ajo,» sade han torrt, »jag skrifver nog ett och annat ibland. När jag har tid och lust. Men jag trycker det inte.»

»Men hvarför det?»

»Jag har godt om tålmod. Jag väntar min tid. En gång kommer den.»

De hade icke något vidare att säga hvarandra. Tomas skulle för öfrigt gå hem och äta middag, ty klockan var öfver fyra; han betalade sin vermouth och gick. I förbigående uppfångade han en glad nick från en af uppasserskorna, en liflig flicka med svarta ögon, med hvilken han sommaren förut hade stått på god fot. Han återgäldade den med en slyngelaktig grimas.

Hammer satt ensam kvar.

På hemvägen gick Tomas och tänkte på sina affärer. Hvar skulle han få pengar? Han hade bara några öre i portmonnän; det var icke ens så mycket att han kunde köpa en cigarr att röka efter middagen. Om en vecka skulle fadern komma hem från Tyskland; då måste han tala med honom. Det var tråkigt, men det kunde icke skjutas upp längre.

Men hur skulle han bära sig åt för att få en cigarr? Att inte ha en cigarr att röka till kaffet ofvanpå middagen, det var ungefär som att ha tandvärk.

Han gick just förbi en cigarrbutik, där han brukade handla rätt ofta. Om han kunde gå in som vanligt och be om en cigarr och sedan låtsa som om han hade glömt sin portmonnä hemma ... i fickan på en annan rock.

Efter ett ögonblicks tvekan steg han in i butiken, men tvärstannade förskräckt, då han bakom disken upptäckte ett gammalt fruntimmer med glasögon i stället för den unga flicka som eljes brukade stå där.

»Ursäkta, jag har visst gått galet,» mumlade han ursinnig, gjorde en tvär vändning och försvann.

Han skulle alltså vara utan cigarr i dag, det fanns ingen räddning!

Detta missöde försatte honom i ett mörkt lynne. Han kom ofrivilligt att tänka på en af dessa olycksdagar under skoltiden, då han först i ett tiominuterslof blef illa tilltygad af några starkare kamrater och sedan under nästa lektion fick en anmärkning för ouppmärksamhet af läraren; och när så klockan ändtligen ringde och skolan var slut och han kom hemspringande, hungrig och arg, så var det kabiljo till middagen.

Han kunde nästan svära på att det var kabiljo till middagen i dag också, oaktadt han icke kunde erinra sig att de hade haft det sedan han var barn.

På Biblioteksgatan mötte han Anton Recke. Han gick genast öfver till honom och bad honom lägga ut femton öre till en cigarr; han hade glömt sin portmonnä hemma.

»Ä, ljug lagom,» skrattade Recke. »Inte glömmen man sin portmonnä hemma, om det finns något i den!»

Tomas brydde sig icke om att försvara sitt påstående.

Recke tog ett par cigarrer ur sitt fodral och stoppade i bröstfickan på Tomas. Därefter följde han med ett stycke uppåt Östermalm.

»För resten kan du mycket väl få låna en tia om du har lust,» sade han då de skildes.

Tomas tackade och lofvade att lämna igen den så snart som möjligt. Recke smålog skeptiskt.

»Jag är rik för närvarande,» tillade han. »Jag har varit hos tegelhandlaren vid Svartmangatan.»

Det var icke kabiljo till middagen, utan kalfkotlett med blomkål.

»Det är sant, det har kommit ett bref till dig,» sade modern då de stego upp från bordet. »Det ligger inne hos dig.»

Tomas stod vid skrifbordet i sitt rum. Han höll ett bref i handen och stirrade på det, blek af sinnesrörelse.

Han trodde icke sina ögon.

Det var samma kära, förställda handstil på kuvertet, som han så väl kände till från de många gånger lästa och omlästa små biljetterna sedan början af sommaren.

Hvad kunde hon ha att säga honom? Låg det några nya sorger, låg det kanske någon olycka gömd och väntade på honom i detta lilla oskyldiga hvita kuvert?

Han bröt upp det och läste.

»Tomas! Möt mig i morgon på Döbelnsgatan klockan half sex. Jag har något att säga dig.»

Det var allt hvad som stod där. Det var dateradt dagen förut.

Klockan fattades tio minuter i half sex. Han tog hatt och käpp och sprang utför trapporna.

Hvad ville hon säga honom?

Han tog närmaste vägen ner öfver Humlegården.

Vid Linnés staty hälsade han vördnadsfullt på pastor Caldén, som försjunken i betraktelser gick af och an mellan blomstergrupperna, och hvars kalla och stränga drag lyste förmildrade och liksom utjämnade i eftermiddagssolens fred.

Han hade varit Tomas' kristendomslärare i skolan. Då han såg honom gå förbi och hälsa, tog han honom vänligt i handen och började fråga honom om hans studier och planer för framtiden. Efter ett par tänkvärda ord om läkarkallet drog han Tomas med sig fram till den närmaste blomstergruppen, och ett par minuter stod han tankfull utan att säga något.

Tomas stod som på nålar. Märta kanske redan väntade honom ... Skulle det bli något om Gud i naturen?

Pastor Caldén stod fortfarande försjunken i tyst meditation.

»Det är vackert, det här,» sade han slutligen i en dämpad och inåtvänd ton.

»Ja,» svarade Tomas.

»Men jag tycker inte om färgerna. Jag förstår mig inte på allt det röda ... Se, hvart man vänder sig, rödt öfverallt, bara rödt. Man kan ju stå och stirra sig blind på det.»

Och han tillade lågt, liksom i tankar:

»Nej, hvita blommor och hvita själar ...»

Tomas stod och skrufvade på sig. Pastorn märkte det slutligen, och hans ansikte återtog hastigt sitt vanliga uttryck.

»Jag ser att du har brådtom,» sade han småleende. »Adjö, hälsa din far!»

Och han gick långsamt bort och satte sig att drömma på en af sofforna, midt i det blida solskenet.

Tomas tog vägen genom en af de gränder, som föra ned till Roslagstorg. Han var ännu förvånad. Pastor Caldén brukade icke vara sentimental ...

I trätrapporna upp till Johannes kyrkogård satt den svarta katten med de hvita framtassarne ännu på sin dörrtröskel och solade sig. Tomas gaf sig tid att stanna ett ögonblick och stryka honom öfver ryggen.

Märta stod i porten till huset vid Döbelnsgatan. Hon var mycket blek, och hennes ögon hade blifvit så stora.

»Har du väntat?» frågade Tomas lågt och med grumlig röst, medan han famlade efter hennes hand. Hon räckte honom den slutligen och lät honom trycka den.

»Nej, jag kom nyss,» sade hon utan att möta hans blick.

Och hon sköt honom framför sig upp i trappan utan att säga något vidare. Han kunde heller icke tala. Hvad skulle det bli af detta, hvad ville hon säga honom?

Han såg hur hennes hand darrade, då hon satte nyckeln i låset.

De stodo tysta och stirrade på hvarandra midt på golvet i förmaket. Allt var sig likt därinne: samma tunga luft och samma hemlighetsfulla gula dager. Genom ett öppet fönster trängde ljudet af trampande fötter från gatan.

Slutligen började Märta tala.

»Jo, ser du Tomas ... jag kan inte lefva utan dig ... det är omöjligt, det går inte ... och det var mitt fel alltsammans ... det får gå hur det vill ...»

Hon kunde icke säga mera, ty hon fick icke fram rösten. Och hon hade två stora tårar i ögonen, då hon fattade hans hufvud mellan sina skälvande händer och benådade honom med ett sommarregn af kyssar.

X.

Nu september.

Tomas bodde icke längre hemma; det var endast han och Märta som visste hvarför. Han åt likväl fortfarande hemma hos sina föräldrar, ty eljes hade han öfverhufvud taget icke kunnat äta. Han hade hyrt ett lågt vindsrum i ett gammalt förfallet hus uppe vid Adolf Fredrik, ett litet torftigt och

gammalmodigt möbleradt rum med sluttande golf, och hvars enda fönster låg åt en stenlagd gård med stora susande träd. Där låg han om förmiddagarne på soffan med en bok i handen, men han läste icke mycket; han grubblade mest öfver frågan, hur han skulle göra för att förtjäna pengar. Tills solskenet, om det var en vacker dag, föll in på sned genom rutan, började leka bland tapetens vissna blommor, klippte af hans bekymmer och lockade honom ut. Där tillbragte också Tomas och Märta de flesta af sensommarens långsamt bleknande eftermiddagar med armarna slingrade om hvarandra, och sekunderna hastade förbi och blefvo minuter, och minuterna drefvo undan i ilande flykt, som sand för vinden, medan de med blundande ögon lyssnade till suset i almarnes grenar - tills de bägge på en gång höllo andan och deras ögon med ens stodo vidöppna och stirrade in i hvarandra med hemlig undran och hvar och en i den andres blick läste samma tysta fråga, ledsagad och buren af vindens sång därute: hvart bär det hän - hvart bär det hän -

*

Tomas kom gående utför Sturegatan. Hela förmiddagar igenom kunde han drifva omkring på gatorna utan andra mål än stundens ingifvelser, medan dammet lade sig i allt tjockare lager öfver studieböckerna hemma på hyllan. Han var lycklig, men utan ro. Han kände sig gå i medvind, på en slutning, och han andades lätt; men han såg icke sin kurs.

Då han kom ner på Stureplan, gick han in i en blomsterbutik för att köpa blommor åt Märta; det brukade han ofta göra, när han hade pengar. Kvällen förut hade han lagt in en mängd gamla romaner och diktsamlingar i ett paket, gått ut i regn och blåst och sålt dem i ett antikvariat. Först då han stod vid disken och den närsynte gamle bokhandlaren tog upp paketet och granskade böckerna misstänksamt, den ena efter den andra, först då hade han sett, att »Anor och Ungdom» af Jac. Ahrenberg också hade kommit med i packen. Hans första tanke hade varit att lägga den åt sidan och behålla den, men då bokhandlaren bläddrade i den med tydligt intresse och bjöd ett särskildt högt pris just för den, hade han låtit den följa med bland de andra.

Han köpte en liten bukett af hvita Malmaisonrosor, betalade den och bad att få den skickad fram på eftermiddagen.

Han uppgaf sin egen adress.

Då han kom ut, stod Greta och väntade på honom. Hon hade gått trottoaren fram och stannat vid fönstret för att se på de nya orkidéerna; bland andra hade hon gifvit akt på en, som var alldeles lik den Johannes Hall hade haft i knapphålet hos Arvidsons. Så hade hon kommit att se in genom butiken genom rutan, och då stod Tomas därinne och köpte hvita rosor.

Hon tog genast sin bror i skarpt förhör angående rosorna.

»Hvem är det du går och köper blommor åt?» frågade hon indignerad. »Det måste du tala om för mig.»

Tomas teg mystiskt.

»Det är åt en gammal fru,» sade han slutligen. »En gammal fru, som fyller sextio år i dag, och som jag måste betyga min vördnad,» tillade han i en högtidlig ton, som angaf att han om möjligt gärna ville bli trodd.

»Å, så du narras! Du känner inte någon gammal fru, som inte jag också känner.»

Greta nöp honom i armen midt på gatan så hårdt, att det verkligen gjorde ondt.

Hon hade blifvit brun och röd af sin sommar nere i Skåne, och den lilla barmen hade fått en mjukare, mera medveten rundning.

»Du är bara afundsjuk för att inte du också får blommor,» sade Tomas.

Och han drog henne in i butiken, köpte en stor, röd ros och stack den i bröstet på henne.

Hon rodnade af förtjusning, men hennes frågvishet ökades endast.

»Har du så godt om pengar?» frågade hon, när de åter kommit ut på gatan. »Hvar i all världen får du dem ifrån?»

»Jag stjal dem i en bank,» svarade Tomas allvarsamt.

Greta sneglade på honom förskräckt. Hon fann i själfva verket denna uppgift mindre omöjlig än historien om den gamla frun.

De följdes åt Birger-Jarlgatan fram; Greta var på väg till en väninna, som bodde ute vid Strandvägen. Hon hade ändtligen fått sluta skolan och njöt nu af sin frihet i fulla drag.

Hon var tyst en lång stund, som om hon gick och tänkte på något hon icke riktigt vågade komma fram med.

Vid hörnet af Hamngatan skildes de.

»Vet du hvad, Tomas,» sade hon slutligen vid afskedet, »jag vet mycket väl hvarför du inte vill bo hemma!»

Greta hade blifvit mycket röd, men såg honom fast i ögonen.

Tomas hade svårt att dölja sin oro.

»Nå?»

»Mamma tror att det är för att du skall kunna komma hem hur sent som helst om nätterna utan att hon vet af det, och pappa tror att det är för att du skall kunna ha punschwyckar hemma hos dig med dina kamrater och för att ni skall kunna sitta och spela kort till långt fram på morgnarna. Men det tror inte jag. Jag tror, att det är för att du känner något otäckt fruntimmer, som du vill vara tillsammans med!»

Hon var så generad öfver det hon sagt, att hon hade gråten i halsen då hon slutade.

Tomas var lugnad.

»Nej, Greta, du dömer mig orätt,» svarade han så allvarsamt som möjligt.

Hon såg tviflande på honom; därefter skildes de och gingo åt hvar sitt håll.

Tomas tog vägen genom Berzelii park. Skuggan låg tyst och mörk under trädens ännu friska, blåaktigt djupgröna bladverk. Plötsligt stannade han. Var det icke Ellen, som kom emot honom därborta ... I sin urblekta gråa kappa ... Jo, visst var det Ellen! Det var för sent att vända om, och det fanns ingen sidogång i närheten, som han kunde slå in på ... Hvad skulle han säga henne? Han hade icke sett henne på öfver en månad. Sedan hade han skrivit till henne, att det måste vara slut.

Han borrade ögonen i marken och gick rakt fram. Då han åter såg upp, var hon borta.

Han vek af in i den trånga, krokiga gränden vid judiska synagogan och kom fram till Kungsträdgården.

Klockan var nyss tolf. De ännu sommartomma alléernas sandgångar lågo kalkhvita i förmiddagens skarpa ljus, glest beskuggade af de halfvuxna trädens små neddamnade, runda kronor. Utanför dramatiska teatern stodo ett par aktörer och gäspade med hattarne på näsan.

Tomas gick ned åt Blasieholmshamnen. Då han kom förbi Grand Hôtel, gick han in på Oriental för att dricka en vermouth.

Det var mera folk därinne än det brukade vara. De svårmodiga uppassarne, hvilkas bleka skuggor förr likt fredlösa andar hade glidit fram och åter utmed väggarne i korridorernas dödsstillhet, hade försvunnit och blifvit ersatta af odalisker i brokiga sidentrasor. Med dem hade publiken kommit; det dracks och röktes rundt omkring. I en af alkoverna, där en röd gaslåga ständigt fladdrade i halfmörkret, satt löjtnant Gabel med ett halft dussin andra unga officerare, af hvilka några voro i uniform. De hade kommit in på unionsfrågan.

Tomas slog sig ned vid ett öppet fönster, på samma soffa där han hade suttit med Hall en af dagarne närmast efter sin examen, i slutet af april.

Ja, hvar blef Hall af? Vid den danska badorten hade han stannat i tre veckor; sedan hade han åter börjat resa omkring på måfå. Kunde det vara något nöje i längden ... Då han senast skref, var han ännu i Tyskland.

Men nu måste han komma hem med det snaraste, ty eljes blef Tomas tvungen att höra sig för hos tegelhandlaren.

Nå, det kunde han för öfrigt göra när som helst, ju förr dess bättre. Kanske redan i dag. Han ämnade bara gå upp och fråga om villkoren; det medförde ju ingen risk i och för sig. Wannberg, som stod i förbindelse med ett par förläggare, hade visserligen lofvat att försöka skaffa honom någon öfversättning; men det kunde draga ut på tiden. Han räknade i stället på denna inkomst längre fram, då det gällde att betala det viktigaste af skulderna.

Tomas hade fallit ihop, där han satt på soffan. Hans hufvud hade sjunkit ned mellan axlarne, utan att han själf visste af det.

Han var trött. Icke egentligen kroppsligt; men hans inre människa hade mattats under de ständiga sprången från den rödaste glädje till eftertankens gråa pauser. Det var ögonblick, då han trodde sig hålla själfva den leende lyckan i sina armar, fångad för alltid, och i nästa sekund famlade hans händer i den tomma luften.

Han rätade upp sig, drack ur sitt glas och slog i ett nytt. Officerarne i alkoven hade bytt om samtalsämne; det talades om fru Wenschen och Grothusen. Baron Grothusen hade tröttnat, i synnerhet som han, efter hvad det påstods, var upptagen af allvarligare planer; så hade han då gjort en tur till Paris för att komma ifrån historien. Men en vecka senare var också fru Wenschen försvunnen från staden; man trodde, att hon hade följt efter honom.

»Ja,» sade löjtnant Gabel, »det är ju inte oförklarligt, när man tänker närmare på saken. Fru Wenschen har troligen aldrig förr haft någon verklig passion, och hon är nu trettiosex år ...»

Man instämde, och en af sällskapet beklagade under de andras skratt herr Wenschen, som nu gick

omkring med hängande mustascher och förklarade, att hans hustru hade rest ner till Köpenhamn för att hälsa på sina släktingar.

Tomas såg ut genom fönstret och betraktade de promenerande på trottoaren. Plötsligt klack det till i honom: fru Brehm och Märta gingo förbi. Hon såg honom, och det lyste upp i hennes ögon, medan hon fortfor att se rakt framför sig, allvarsam och korrekt.

Hon var smärt och blek.

Tomas satt länge och tänkte på Märta. Han visste icke hvarför, men han ville nästan gråta. Hur skulle framtiden se ut? Skulle Märta Brehm kanhända en gång bli en fru Wenschen?

Det hade blifvit tyst i kaféet; Gabel och hans sällskap hade gått.

Tomas satt i tankar. Två stiliserade fantasifåglar i ett dörrornament af blått och guld betraktade honom stelt och oafvändt med sina tomma cirkelögon.

»Nå, tegelhandlaren alltså -»

Han reste sig och gick.

Han tog ångslupen öfver till Gustaf III:s staty och gick uppför Slottsbacken. Det dröjde något, innan han fann rätt på Svartmangatan i det spindelnät af gränder, som omger Stortorget. Han kröp in genom en port och upp för en trappa, knackade på en dörr och hörde en röst svara: stig på!

Tomas kände sig som om han vore på väg upp i en tentamen. Han bemannade sig, öppnade dörren och kom in i ett tämligen stort rum med kornblåa tapeter; de nedfällda rullgardinerna, mot hvilka solen låg på, lyste ännu mera skärande blåa. En liten välfödd fyrtio års man i rutig sommarkostym stödde sig i en behagsjuk attityd mot kontorspulpeten och betraktade honom intressant afvaktande.

Tomas kände genast igen tegelhandlaren på Reckes beskrifning. Han tyckte sig för öfrigt ha sett honom någon gång förr, men kunde icke erinra sig när eller under hvilka omständigheter. Det var i synnerhet de spelande pepparbruna ögonen, som föreföllo honom bekanta.

Tomas uppgaf sitt namn, refererade till sin vän, kandidat Recke, och framställde sitt ärende. Han ville underhandla om villkoren för ett mindre lån - det var en tillfällig förlägenhet - 300 kronor -

Då tegelhandlaren hörde namnet Recke, gjorde han en världsmannalik gest mot en gulbetsad pinnstol, medan han själf förblef i sin halft stående, halft sittande ställning, i hvilken fanns något af själfhärskare, något af frisinnad tidningsredaktör och något af landsortskomediante. Då Tomas kom till siffran 300, flög det en hastig reflex af ett löje öfver hans ansikte, men i nästa ögonblick var han åter allvarlig, bekymrad, nästan sträng.

»Ja, det är dåliga tider - osäkra tider - jag gör dagligen förluster. Min herre är alltså medicine studerande. Ja, mediko-filosofie kandidat, ja visst ... Ja, som sagdt, jag gör oupphörliga förluster ...»

Han trippade af och an i rummet med händerna på ryggen.

Förluster ... Tomas hade den besynnerligt ängslande förnimmelsen att ha upplefvat denna scen en gång förr. Han var fullkomligt förvissad om att han vid ett eller annat tillfälle hade hört samma klagande röst tala om en eller annan förlust, med ögonen spelande hit och dit.

»Och dessutom känner jag ju inte egentligen till min herres förhållanden ...»

Tomas vred sig på sin stol. Han visste icke hvad han skulle svara. Han satt och stirrade på det färglysande titelbladet af en amerikansk detektivroman, som låg hopslagen på pulpeten med en remsa tidningspapper inskjuten som bokmärke mellan bladen. Borde han kanske resa sig och gå så godt först som sist?

»Hur var det - 300 kronor?» återtog tegelhandlaren. »Ja, summan är af mindre vikt. Med säkra namn både det och tjugu gånger så mycket. Utan säkra namn ingenting!»

Säkra namn ... Tomas förstod ingenting af allt detta. Med säkra namn kan man ju utan vidare omständigheter låna i en bank eller hvar som helst, och mot billig ränta ... Hvarför skulle man vända sig till en tegelhandlare, om man hade säkra namn?

»Ja,» svarade han kallblodigt, »jag hoppas att de namn, som jag har på förslag, inte skola komma att förorsaka några svårigheter.»

Tegelhandlaren betraktade honom förvånad.

»Jag hoppas detsamma,» sade han med ett varmt och hjärtligt tonfall, som föreföll Tomas så gammalt och bekant, att han nästan blef rädd.

»Det var alltså villkoren, som min herre önskade höra. För en så liten summa - och med en alldeles ny klient - beräknar jag inte lånet längre än till tre månader. Vi skriva då papperet på 375, med 6 procents ränta.»

Han gick fortfarande af och an i rummet med händerna på ryggen. Plötsligt tvärstannade han midt framför Tomas, i det han återtog sin första attityd med ryggen mot pulpeten och det ena benet slängdt i kors öfver det andra.

»Är min herre myndig?» frågade han tvärt.

Tomas var som fallen från skyarna. Han reste sig likväl obesväradt och började knäppa sin ena handske.

»Myndig, ja naturligtvis är jag myndig,» svarade han i den likgiltigt tankspridda ton han på sista tiden lärt sig att använda när det skulle ljugas.

Man skulle alltså vara myndig också för att få gå till en tegelhandlare, och ha säkra namn, och fan och hans mor ...

»Nå, låt oss då säga om onsdag vid den här tiden, med klara papper!»

Han följde Tomas till dörren.

»Weber,» mumlade han för sig själf, »Weber ... Skulle min herre möjligen vara en son till professor Weber?»

»Ja,» svarade Tomas kort.

»Så, jasanya ... Hm. Ja, det finns nog utsikter till att vi skall kunna komma öfverens ... Alltså på onsdag.»

Och han tillade med hufvudet ut genom dörren:

»Akta er för trappan, det har gått en bit ur ett af de öfversta stegen. Värden här i huset bekymrar sig inte något vidare om sina medmänniskors lif och hälsa!»

Tomas tog hemvägen genom slottet. Han gick i tankar och såg hvarken till höger eller vänster. Han måste alltså skaffa ett par namn på ett eller annat sätt.

- Hvert bär det hän -

Då han kom på yttre borggården, stannade han och tog sig åt hufvudet: det stod med ens klart för honom, hvar han hade sett tegelhandlaren förut. En vårdag för många år sedan, medan han ännu gick i skolan, hade han gått ut med tre kamrater för att botanisera i Hagatrakten. Så hade de också kommit in på Nya kyrkogården och stannat för att se på en begrafning. Det var en tarflig kista, åtföljd af några få enkla människor: utom prästen fanns det i hela likföljet endast en person, hvars dräkt tydde på att han tillhörde de bättre klasserna, en liten välfödd man med spelande, pepparbruna ögon. Kistan sänktes ned och prästen förrättade jordfästningen i största hast. Därefter steg den lille mannen upp på jordvallen och började tala; och de kringstående blottade andaktsfullt sina hufvuden, medan han med rörd stämma och ögonen mot höjden tolkade de efterlevandes förlust.

XI.

Det var en af höstens stora dagar.

Humlegårdens glesnande träd stodo röda och gula. Likt jättestora flyttfåglar, hvilkas breda, svarta vingar hela minuter kunde förmörka solen och lägga jorden i skugga, drefvo söndertrasade molnflikar i hast och oro fram öfver en oktoberhimmel så bjärt och blå, som om den varit ämnad att lysa öfver en varmare och mera sydlig höst. Det hade blåst upp till storm under natten. Gångar och gräsmattor lågo strödda med kvistar och vissna blad och hela lösryckta trädgrenar, och ännu alltjämt sjöng vinden i kronorna, medan kastbyarne nere vid marken hvirflade upp den ena vansinnigt dansande pelaren efter den andra af jord och sand och brokiga döda blad.

Tomas och Märta hade stämt möte med hvarandra i parkens norra del, vid den fläderbuske, under hvilken hon en varm dag i juni hade väckt honom genom att kittla honom på munnen med ett strå.

»Det är en storartad dag,» sade Tomas. »Vi måste hitta på något!»

»Ja,» sade Märta lågt och dröjande, »vi måste hitta på något ...»

Och hon betraktade honom tyst med vidöppna ögon. Slutligen såg hon sig omkring med en hastig blick, tryckte sig tätt intill honom och kysste honom. Det fanns ingen i närheten mer än en gammal dalkulla, som böjd och krokig gick på gräsmattan och krattade blad.

Därefter föll hon i gråt.

»Hvad fattas dig?» frågade Tomas.

Hans röst var upprörd.

»Ingenting, ingenting ...»

Hon torkade sina tårar, och efter ett par minuter var hon sig åter lik, leende och käck. De följdes åt nedåt staden, obekymrade om människorna, som sorlade omkring dem.

Det var lifligt på gatorna.

På Biblioteksgatan var Tomas nära att blifva kullkörd bakifrån af en droska; i droskan sutto konsul Arvidson och Jean. Kusken saktade hästarne för ett ögonblick, och man utbytte hälsningar i förbifarten. Konsuln strålade af hälsa och ungdom, och hans hand var mjuk och varm. Jean var blek som alltid, och hans blick gled undan längs med husraden, medan han räckte Tomas sin kalla och fuktiga hand.

»Han såg dålig ut,» sade Märta.

»Ja ...»

Det hade kommit en hemlig oro öfver Tomas i samma ögonblick han tryckte konsul Arvidsons hand. Hvarför hade han fallit på den idén att just skriva hans namn – hans och Gabriel Mortimers – på tegelhandlaren papper? Det hade varit bättre om han tagit någon annans, någon som han icke kände och aldrig hade sett – ett par namn helt enkelt, hvilka som helst. Tegelhandlaren visste likväl mycket väl att det var falskt. Tomas hade sett det af hans löje, då han tog emot växeln och lämnade honom pengarne. Han hade smålett på ett sätt, som helt enkelt var oförskämdt. Nå, det kunde vara likgiltigt, han måste i alla fall kunna skaffa pengarne om tre månader, och ingen skulle få veta något. Ingen i hela världen skulle få veta något, och han ämnade också glömma det själf, när det en gång var förbi och papperslappen var sönderriven, uppbränd, borta. Hvem skulle sedan kunna minnas det, när han själf hade glömt det?

De hade kommit ut på Kungsträdgårdsgatan.

Löjtnant Gabel gick tätt framför dem; röken från hans cigarr slog dem i näsan, så att Märta måste nysa. Han var klädd i helt vanliga mörka, randiga byxor. Historien om Gabels byxor hade nämligen genom fru Wenschen fått en så vidsträckt spridning, att han icke längre kunde använda vare sig dem eller några som helst byxor af uppseendeväckande natur.

Tomas kände ett lätt slag af en hand på sin axel; det var fadern, som gick om honom med brådskande steg och en vänlig nick, medan han hastigt lyfte på hatten för Märta. Han hade mycket brådtom, han skulle upp i en bank. Professor Weber hade på sista tiden varit mycket nöjd med sin son, ty det hade icke på länge varit tal om pengar. Han antog därför, att Tomas hade börjat stadga sig och väntade endast att han skulle flytta hem igen, ju förr dess hellre.

»Nå, hvad ska vi göra?» frågade Tomas. »Det är kanske inte så många vackra dagar kvar nu ... Och i eftermiddag är du ju bortbjuden.»

Professorn var redan långt förbi dem, då Tomas såg honom växla en knapp hälsning med en kortväxt herre i rutig sommarkostym under den uppknäppta öfverrocken. Tegelhandlaren ... Kände också fadern honom?

I nästa ögonblick hälsade också löjtnant Gabel på samma herre, och därefter var det Tomas' tur. Tegelhandlaren smålog förbindligt diskret, då han besvarade hälsningen; han tog likväl icke cigarren ur munnen.

»Hvem var det?» frågade Märta.

»Det var en af mina förra lärare,» svarade Tomas. »Det är en skicklig matematiker, men han är mycket distrahit. Eljes skulle han troligtvis ha tagit cigarren ur munnen, då han hälsade.»

Solen brände på trottoaren. De gingo öfver gatan och kommo in i alléerna, där lindarnes grågula löf dansade kring deras fötter.

Häradshöfding Ratsman gick förbi i en af sidoalléerna; han vände bort hufvudet och hälsade icke. Tomas hade förut hyst en oförklarlig antipati mot honom, men sedan han nu visste, att Ratsman en dag i juli hade fått en korg af Märta, kände han nästan ett slags vänskap för honom. Det var också i alla hänseenden en korrekt och behaglig man.

»Vi ha otur i dag,» anmärkte Märta. »Eljes gå vi ju nästan aldrig och promenera tillsammans, och så möta vi just i dag alla våra bekanta, den ena efter den andra. Vi måste gå på några vägar, där ingen ser oss.»

Hon hade knappt talat ut, då Gabriel Mortimer gick förbi dem; han var på väg till sitt ämbetsverk. Han hälsade halft förtroligt, medan han betraktade dem med en på en gång leende och svårmodig blick ur sina kupiga, närsynta ögon.

»Om vi skulle fara ut till Drottningholm,» föreslog Tomas. »Där bör vara vackert en sådan dag som denna. Och vi behöfva inte vara rädda att träffa några bekanta, nu sedan alla sommargäster ha flyttat in.»

»Ja, Drottningholm ... Där är vackert. I parken, vid svandammarne ...»

De hade kommit in på en af de sidogångar, som föra till Molins fontän. Ett par små gatpojkar lågo på magen öfver bassinens stenkant och plaskade med händerna i vattnet; de disputerade om en dresserad fisk, som skulle finnas där och till hvilken den smutsigaste af dem påstod sig vara husbonde. Eljes var det tyst och ensamt i rundeln kring fontänen. De silfverbleka pilarne, hvilka sist af alla Kungsträdgårdens träd fälla sina sent och långsamt gulnande blad, tycktes böja de ännu sommarfriska kronorna samman till en sakta klagande krets om de åtta svarta svanorna af brons.

»Ja, låt oss fara ut till Drottningholm.»

Tomas och Märta stodo ensamma på Tessins öfverdäck. Sundet mellan Lofön och Kersön låg nästan lugnt, skyddadt mot vindarne af Kersöns höga, skogiga strand. Vattnets oroliga, fläckvis krusade och fläckvis blanka yta återgaf en darrande och bruten spegelbild af det underbart hvita sommarslottet, hvars midtparti med det höga och sirligt buktade koppartaket reste en stark kontur mot hösthimmelens blå, medan flyglarnes ärggröna kupoler likt trötta hufvuden sjönko tillbaka mot kuddar, stickade af rödt och gult bladverk. Trapporna ned mot sjön lågo hvita i solen som om de varit af marmor. På kajen satt en gammal slottstjänare och halfsof med ett metspö i handen, en gråhårsman med uppknäppt livré och tindrande blanka knappar i rocken.

Tomas och Märta gingo upp till värdshuset för att äta frukost. De fingo ett stort, lågt rum med blommiga gardiner för de gammaldags, sextonrutiga fönsterna, hvilkas utsikt nästan helt och hållet var skynd af det röda vilda vin, som i cirklade och vridna rankor klängde upp utmed husets väggar. Midt i den breda soffan låg en stor, vit katt och sof.

Tomas stängde omsorgsfullt dörren efter jungfrun, som serverat dem.

»Jag är så lycklig i dag,» sade Märta, då de efter slutad frukost gingo den aflöfvade poppelallén fram till slottet, förbi kapellflygeln och ned i parken.

»Jag känner mig som om aldrig något ondt skulle kunna hända oss två. Molnen segla förbi oss däruppe; det är inte på oss det skall regna i dag. De segla långt bort till främmande trakter, och där kommer det att brista lös öfver människor, som jag inte känner och inte bryr mig om.»

Tomas svarade icke genast. Han gick och såg på molnens spegelbilder i parkens dammar och kanaler. Det mörka vattnet återgaf dem med en djupare färg, än den de hade uppe i rymden.

»Men du grät, när vi träffades i Humlegården, » sade han slutligen.

Märta teg.

»Hvarför grät du, när du kysste mig? Säg mig, hvarför du grät!»

»Det var ingenting ... Jag kände mig så betryckt ett ögonblick, jag vet inte själf hvarför. Kanhända var det någonting i alla fall.»

»Du måste säga mig hvad det var!»

»Nej, inte nu. En annan gång säger jag det kanske, men inte i dag.»

De gingo långsamt nedåt en af de fyrdubbla lindalléerna. Den smala remsa af himmelen, som trädens spetsiga grenhufvud lämnade fri, lyste öfver deras hufvuden med den ödsligt blanka och frusna färg, som det blåa af himmelen får, då solen har gått i moln.

En sädesärla sprang hit och dit framför deras fötter i meningslöst zig-zag; hon hade en lång mask i näbben.

»Hvart för den här vägen?» frågade Märta och pekade på en gångstig inne mellan stammarne. »Tror du att den för till Kina?»

»Ja, låt oss se ...»

De togo af in på gångstigen. De hade icke gått många steg, förrän stammarne glesnade och Kinapaviljongerna lågo framför dem. Solen lyste just upp öfver det ärtgröna taket och småtornen med de hundra klockorna, som längesedan tröttnat att ringa, när vinden satte dem i rörelse. Den vredaste höststorm kunde icke locka ett ljud ur deras rostiga strupar, ty de hade icke längre några kläppar.

Det var blott för en kort stund solen blänkte fram, ty molnen tätnade mer och mer. Ett ofantligt bomullshvitt moln, liknande en jätteballong, som slitit sig lös från sin gondol och utan förare slungats ut på någon äfventyrlig irrfärd i rymden, kom långsamt seglande från öster, eröfrade trakt efter trakt af himmelskartan och lade parken i grå skymning.

Tomas och Märta stodo lutade mot ett gammalt kastanjetråd, ur hvars grenar vinden skakade ned ett regn af bleka gula blad öfver deras skuldror. Och det var icke blott kastanjetrådets löf, som fläktade om deras hufvuden och fastnade i deras kläder: vinden förde i deras armar och till deras fötter alla slags blad från alla slags träd - lönnarnes röda, asparnes svarta, bokarnes bruna och almarnes hvitgula blad. Ett af de allra största, ett bjärtrödt lönnblad med mörka ådror, fladdrade länge hit och dit för deras ögon. De stodo båda och betraktade det.

»Hvar skall det stanna ...»

Plötsligt fördes det af en häftig vindstöt rakt mot Tomas' ansikte. Han ville taga bort det, men Märta böjde sig fram och tryckte det fast öfver hans ögon med båda sina händer, och under tiden kysste hon hans mun. Tomas rörde sig icke. Han stod stilla och lät henne göra med honom hvad hon ville, medan dagern lyste rosenröd in i hans ögon genom bladets tunna väfnad, liksom solljuset någon gång kan skimra rödt genom ett barns eller en ung kvinnas späda hand. Hon kysste honom långt och länge ... Men då han till sist i lidelse slog armarne om hennes hals för att trycka henne till sig och hålla henne fången, vred hon sig pilsnabbt ur hans armar och tog till flykten nedåt parken.

»Tag mig om du kan,» ropade hon, »och gör sedan med mig hvad du vill!»

Innan han lyckades hinna henne, var hon redan försvunnen djupt inne bland irrgångarne i en slingrande fransk labyrint af klippta häckar.

Han fann henne icke, och han fick intet svar, då han ropade hennes namn. Sedan han länge sökt henne förgäfvades i labyrintens alla gångar och bersåer, gick han modlös fram på gräsvallen därutanför och spejade åt alla håll. Hon kanske för längesedan hade smugit sig ut ur buskaget och gömt sig på något annat ställe. Hvar skulle han finna henne?

Det var ingen att se så långt ögat nådde. Gräsplanerna lågo tysta och tomma med den gamla barockfontänen af gul sandsten i midten. Och däruppe jagade skyflockarne hvarandra från öster till väster med alltjämt ökad fart.

Om hon kanske hade fallit omkull någonstädes och slagit hufvudet mot en sten och nu låg afsvimmad och blödande och utan hjälp ...

»Märta, hvar är du?»

Han vände tillbaka in i labyrinten och började söka henne på nytt.

Plötsligt stod hon midt framför honom, men hon såg honom icke. Hon stod upprätt och tyst och betraktade en vit Venusstod i ett hörn af en undangömd boské. Det var en Venusstod i marmor, på hvars fötter och ben, ja högt upp på magen, vulgära människor klottrat sina vulgära namn till åminnelse af en eller annan osande varm dag, då någon fullpackad söndagsbåt med löfruskor fram och bak och falsk mässingsmusik ombord fört dem hitut på lustresa att begapa och begrina resterna af deras fäders, nej deras fäders herrars glans. Bröstat och det stolta hufvudet skimrade hvita, oberörda; dit hade barbarernas händer icke nått.

Nedanföör växte gräset frodigt och mjukt.

Tomas smög ljudlöst bakom Märta, slingrade armarne om hennes midja, kysste henne och tvingade henne ned på gräset.

Venusbilden stod leende och vit och tyst.

Blåsten hade ökat; det var full storm. Skymassornas vilda jakt ilade fram öfver fästet likt skingrade flockar af en slagen här i upplösningstillstånd, på flykt.

Märta gick före med kappan fladdrande för vinden, Tomas kom efter.

»Hvart går du, Märta?»

»Det ligger ett gammalt torn där borta på kullen - där mellan träden - jag vill komma upp på en höjd ... med utsikt ...»

Det knakade i träden, och luften sjöng öfver deras hufvuden.

Svandammarnes mörka vatten krusades af små toppiga, blygrå vågor med spetsar af fräsande hvitt skum.

Ett brak som af ett sammanstörtande hus tvang dem att tvärstanna. Det var en gammal murken, fullkomligt aflöfvad ask, som bräcktes af stormen, vacklade och föll, och i sitt fall slog den en bro i spillror, en af de små bukigt hvälfdade miniatyrbroarne, som föra öfver de gräfdade kanalerna, och som

med sina bräckliga hvita balustrader erinra om leksaksbryggorna i en venetiansk vattenpantomim. En vit svan, som ensam med högburet hufvud simmade omkring i kanalen, dök förskräckt ned under vattenytan och var länge försvunnen. Då han åter kom upp, simmade han brådslande mot land, flög upp på svanhusets tak och ställde sig där att flaxa med vingarne, medan han utstötte underliga, dofva skrin.

»Låt oss gå en annan väg,» sade Tomas.

Märta log.

»Träden kunna blåsa omkull på alla vägar,» svarade hon.

Hon hade likväl blifvit blek.

Stormen hindrade dem att tala. De kunde knappast andas, medan de långsamt arbetade sig upp för branten af den kulle, där tornet stod. Det var ett gammalt förfallet vattentorn, hvars roströda mur visade gapande svarta hål efter tegelstenar, som bitvis eller helt och hållet fallit bort. Tomas dunkade med käppens doppsko mot den stängda järnporten, till hvilken det säkert icke på länge hade funnits några nycklar. Den svarade med ett dån, som för en sekund öfverröstade själfva stormen.

Solen lyste fram några ögonblick ur den svafvelgula breschen i ett sönderrifvet moln.

Nedanför och rundt omkring dem böljade ett upprördt haf med gula och röda vågor, ett haf af träd i höstens färger. Bortom parken och slottet fräste Mälaren grön och vit.

Tomas och Märta stodo i lä af tornet, stödda mot muren, och lyssnade till stormens brus. Hon lutade sitt hufvud mot hans bröst, och han stod och stirrade utåt och visste icke själf på hvad han tänkte.

En gammal flöjel gnisslade däruppe, och luften sjöng, och vissna blad fladdrade omkring som brokiga fjärilar. Fåglar, som hade bo i muren, kommo och flögo under gälla skrin.

Tomas kände plötsligt, att det lilla brunhåriga hufvud, som hvilade mot hans bröst, skälfdes af en kväfd snyftning.

»Hvarför gråter du?» hviskade han.

»Nej, jag gråter inte ...»

»Jag vill veta, hvarför du gråter, Märta! Har det händt oss någon olycka?»

»Nej, nej, det är ingenting. En annan gång kan jag säga dig hvad det är, men inte nu. – Kom, Tomas, låt oss gå!»

Tessin hade redan gått, då de kommo ned på bryggan; ingen af dem hade tänkt på hvad tiden led. Klockan var öfver half tre. Det återstod att gå ned till Nockeby bro och invänta någon af Svartsjölandsbåtarne.

Det var endast tio minuter att gå.

Himmelen mulnade mer och mer. Vägen krökte sig tom och grå mellan skogsdungar, öfvergifna sommarvillor, åkrar och sumpmarker. Ingen människa syntes; det var som om hösten och de mörka kvällarne i ett slag lagt trakten öde.

Telegrafstolparne vid vägkanten sjöngo monotont.

En liten svartgrå hund med rädda, tindrande mörka ögon, som kommit fram till dem på ångbåtsbryggan och som de hade visat sig vänliga emot, följde dem alltjämt; än var han före dem, än var han efter, men alltid i närheten. Emellanåt stannade han midt framför deras fötter, såg på dem och viftade med svansen.

»Han kanske är ute och söker plats,» sade Tomas. »Han har tappat bort sin herre.»

Märta gick tyst och mumlade något för sig själf.

»Går du och läser psalmer?» frågade Tomas.

»Ja,» sade Märta. »Jag försöker erinra mig en gammal höstpsalm, som jag lärde mig, då jag var barn. Den började så här:

Med hastadt lopp och dunkelt sken
oss solen snart förlåter,
att uppgå, sorgelig och sen,
på mulna fästet åter.
Förbi är årets sköna tid -
- - - - - »

Blåsten tog bort resten.

De hade just passerat brovaktarstugan och kommit ned på Nockeby bro. Vinden låg på från öster, och Mälaren vräkte verkliga brottsjöar in öfver den låga flottbron, som vajade och krängde för trycket. Skummet fräste dem högt upp i ansiktet. Tomas och Märta började springa; vid midten af bron var en genomfart för ångbåtarna och en tilläggsbrygga, och vid bryggan låg just en af Svartsjölandsbåtarna, på väg till staden. Det var nätt och jämt att de kommo med.

Den lilla lurfviga, svartgrå hunden stod ensam kvar på bryggan och gnällde sakta, med svansen mellan benen.

*

Tomas var försenad; familjen steg just upp från bordet, då han kom hem för att äta middag. Efter middagen drack han kaffe i sitt gamla rum. Det såg tomt ut därinne nu sedan han flyttat skrifbordet och bokhyllorna till sitt vindsrum uppe vid Adolf Fredrik.

Greta stod promenadklädd och vände sig framför spegeln ute i salen.

»Hvart skall du gå?» frågade Tomas.

»Jag skall gå ut och handla,» svarade Greta.

Greta valde gärna skymningen, när hon skulle gå ut och se på något i butikerna. Det var något så frestande öfver gatorna, just när mörkret föll på och lyktorna började tändas. Det fanns just då så mycket att undra på och att gissa öfver.

Hon nickade åt Tomas i dörren och försvann.

Tomas gick in till modern och pratade en stund; men han hade icke ro att sitta länge. Han skulle gå hem och läsa.

Han lofvade att komma tillbaka och äta kväll.

Himmelen hade klarnat upp, när det led mot skymningen, och blåsten hade saktat af. Dagens alla oroliga skymmassor hade drifvit undan och sjunkit tillbaka; endast vid den västra horisonten, bakom Humlegårdens kvistverk, hade några stelnade molnformationer tornat upp sig till en svartviolett vägg med skarpa kanter.

Tomas skulle just gå hemåt öfver Humlegården, då han långt uppe på Sturegatan såg en smärt man i en vid reskappa komma gående tätt intill husraden. Kunde det vara Hall? Det var hans gång, han brukade just gå så där och stryka utmed väggarne ... Tomas hade hört talas om att han var återkommen sedan en vecka, men han hade icke hört af honom något, och i dubbletten vid Kommendörsgatan bodde nu en annan.

Det var han.

»God afton, Hall. Välkommen tillbaka!»

»God afton, Tomas - det var längesedan jag såg dig - »

De båda vännerna följdes åt nedåt Sturegatan. De talade om ett och annat af hvad de upplefvat under sommaren. Tomas kunde likväl icke vidröra det viktigaste af det som händt honom, och medvetandet härom kom honom att misstänka, att också Hall i sina berättelser undvek allt väsentligt. De hade icke heller mycket att säga hvarandra; gång på gång uppstod det pauser i deras samtal. Tomas kände sig nästan förlägen utan att han visste hvarför, och Hall var likgiltig och förströdd.

Vid hörnet af Humlegårdsgatan tog han hastigt farväl af Tomas; han hade lofvat att träffa den och den uppe på Anglais.

»Vi ses väl något,» sade han.

Och han nämnde sin nya adress.

De skakade hand med en hjärtlighet, som skulle ersätta hvad som fattats i deras samtal, och Tomas gick hemåt.

Hall gick icke upp på Anglais, ty han hade icke stämt möte med någon.

Han hade endast, som det stundom hände honom, känt ett tvingande behof af att vara ensam och drifva omkring bland människorna efter sin egen nyck.

Det var snart teatertid; gatorna fylldes af folk.

Hall gick in på Birger-Jarls-gatan, hvars lyktor just blossade upp omkring honom, en efter en, under en blank och grönblå oktoberhimmel. Öfver Nybrovikens tjocka och orörliga vatten irrade det späda ljuset af en grön lanternas, medan en disig måne i uppgående, med ett snedt ansikte, liksom svullet af tandvärk, långsamt höjde sig öfver frimurarnes hus på Blasieholmen, det höga och mörka Seved Bååthska palatset.

Han hade icke gått länge, förrän han var trött. Om han skulle gå hem? Nej, icke hem ...

»Hvarför skulle jag gå hem?» tänkte han. »Jag har ingenting att göra, och dessutom plågar det mig att sitta och se på det rena, hvita papperet hemma på skrifbordet. Och likväl måste det alltid ligga

där, så att jag har det till hands när jag får någon god idé, ty jag skrifver ju på ett drama, var det inte så?»

Han gick obeslutsam af och an på trottoaren utanför Berzelii park.

»Det hvita papperet är mitt onda samvete ...»

Han måste likväl gå in på ett eller annat ställe, ty han var trött. Han steg in i Berns salong, som tillfälligtvis var närmast, satte sig i ett hörn på en af läktarne och beställde en whisky.

Det var full varieté. En fet dam hoppade omkring och kvittrade på tribunen utan att lyckas öfverrösta orkestern och sorlet bland den drickande, rökande och skrånande publiken.

- - Ja, hvarför kunde han icke skrifva? Han hade ju likväl sett mycket och varit med om åtskilligt. Kanhända var det emedan han icke hade den rätta barnatron på att han verkligen hade något nytt att lära ut. Och om han också hade haft något, hvad så? Människorna ville likväl icke lyssna till det som han möjligen kunnat säga dem. Det var så underliga vrår af tillvaron han hade hämtat sin erfarenhet ifrån.

Kanhända hade han icke heller den rätta barnatron på geniet. Hvad äro genierna? Kvicka och händiga barn, som låtit piska sig i arbets-selen af den gamla feberdrömmen om storhet. Och af illusionen, att storheten är stor.

Den tjocka chansonetten hade försvunnit från tribunen; det var nu en medelålders herre, som under passionerade vridningar på hela kroppen pressade fram en sentimental romans.

- - Hvad skulle han finna på, som kunde narra tiden att åtminstone för några månader flyga på falkvingar i stället för att kräla på snigelfötter?

Han ville vara älskad, och likväl fruktade han ingenting så, som kärleken. Kärleken är kontraband. Han hade haft några tomma äfventyr, korta och bizarra, men lidelsen hade han flytt som pesten, och den hade heller icke sökt upp honom. Han älskade ingen, och ingen älskade honom.

Han var världens fattigaste man.

Sångaren på estraden bugade sig och drog sig tillbaka under en lam applåd. De ädlare känslorna kunde på denna lokal endast nå en succès d'estime.

Ett par steg från Hall satt en fet, brun rått under en stol och knaprade på ett kräfts-kal, som hon höll mellan framtassarne. Då hon märkte, att Hall betraktade henne, gjorde hon ett ögonblicks uppehåll och mötte frimodigt hans blick med sina små kloka, svartgnistrande ögon. Därefter återgick hon obekymradt till sina egna affärer.

Hall betraktade henne tankfull.

»Om det finns levande råttor här, så finns det också döda råttor, ty råttorna ha icke evigt lif. Under hvilken golfspringa kommer den här att ligga och ruttna?»

Han trodde sig med ens känna, att hela etablissementet hade en lukt af döda råttor. Han knackade på kyparen, betalade och gick mot utgången, medan sex röd- och hvitmålade flickor gallskrikande flaxade omkring på tribunen likt levande disktrasor, i vanvettigt virrvar.

Han gick ut genom Berzelii park, öfver Norrmalms torg och kom in på Biblioteksgatan.

Var det inte Greta Weber, som gick framför honom, med det ljusa håret nyligen hopviradt till en knut i nacken ...

Han gick fatt henne, hälsade vördnadsfullt och tackade henne för sist. De hade icke sett hvarandra, sedan de suttit till bords med hvarandra på Arvidsons middag.

De följdes åt uppåt Östermalm. Greta förhöll sig i början tämligen stram och gaf korta svar, men Hall hade en så fri och godhjärtad ton, då han skämtade, att hon snart fick förtroende för honom, glömde sin värdighet och log och skämtade liksom han.

Hall var betagen. Han hade icke tänkt på Greta under hela sommaren. Hur hade han kunnat undgå att minnas henne och tänka på henne ...

Han talade om sina resor, och Greta lyssnade med nyfikna ögon och öron.

De hade kommit till blomsterbutiken vid Stureplan; utanför fönstret stannade de en stund och betraktade blommorna.

»I början förstod jag mig inte alls på orchidéer,» sade Greta. »Jag tyckte att de sågo så besynnerliga ut. Men nu tycker jag nästan mest om dem af alla blommor - i synnerhet de där stora, blekgröna, som likna hafsdjur - »

Hon hade knappast talat ut, förrän Hall var inne i butiken. I nästa ögonblick kom han åter ut med en grön orchidé i handen.

Greta blef röd.

Han ville fästa den vid hennes barm, men hon nekade förskräckt att taga emot den.

»A, det skulle ni inte ha gjort - hvarför har ni köpt den - nej, jag vill inte ha den - »

Hall betraktade henne stelt. Slutligen kastade han bort blomman, på gatan, i smutsen, sade artigt farväl och vek in på en sidogata.

Greta stod kvar, förvirrad, gråtfärdig.

Hon fattade sig likväl snart.

Det var ju ett helt äfventyr ... Eller kunde man inte kalla det ett äfventyr?

Hon såg sig omkring åt alla håll: det var väl ingen som stod och gaf akt på henne? Därefter böjde hon sig ner, tog upp blomman, torkade af den och lindade in den i sin näsduk. Inte kunde man låta den vackra, dyra blomman ligga där i smutsen ...

Hon ville gömma den som ett minne.

*

Tomas satt vid fönstret i sitt rum. Han hade icke tändt någon lampa. Han satt och såg på takens och skorstenarnes svartnande skuggresningar mot den grönbleka skymningshimmelen och på en blek stjärna, som tindrade fram mellan almarnes glesnade löfverk. Den nakna brandmuren midt öfver gården flammade gång på gång upp af ett rött sken; det var en reflex från eldhärden i smedens verkstad nere i bottenvåningen. Ljudet af släggans fall mot städet var det enda som störde kvällstystnaden i gården.

Tomas tänkte på Märta. Hon hade varit så underlig på förmiddagen. Hvad var det som oroadde henne?

Om det kunde hända henne något illa ... De hade icke alltid varit försiktiga.

Sömmerskan i fönstret snedt emot tände nu sin lampa. Skenet föll in i Tomas rum; han såg skuggan af sitt eget hufvud röra sig på tapeten.

En svart, krokig gestalt med en påse öfver ryggen och en käpp i handen smög ljudlöst fram öfver gården. Det var bensamlaren. Han tassade fram till soptunnan, lyfte af locket och började peta med sin käpp bland afskräderna, plockade upp några benknotor, vände på dem och stoppade dem i sin påse. Därefter lade han locket på tunnan och smög sig åter bort.

Den tunga porten slog igen om honom med en skräll.

Smedens slägga arbetade alltjämt, och eldskenet på muren flammade allt rödare, medan gårdens längor och plank svartnade mer och mer i oktobermörkret. En hund började skälla i granngården - några kvinnor pratade och skrattade i portgången - och det blef åter tyst.

Tomas spratt till: någon knackade på dörren.

Det var Märta.

»Å, Märta, är det du - jag satt här ensam i mörkret och tänkte på dig, men jag väntade dig inte ... du skulle ju gå bort!«

»Ja,« sade Märta, »jag kommer just därifrån. Det var så tråkigt där. Jag sade att jag mådde illa och gick min väg. En herre måste följa mig, naturligtvis, det var omöjligt att slippa. Han följde mig ända till vår port, och där stod jag innanför och väntade en lång stund, innan jag vågade mig ut igen ... Och nu är jag här!«

Hon lade kappan på en stol och stod framför honom i sin hvita sällsksdräkt med tyllärmarne. Hon hade icke skaffat sig någon ny sedan våren. Men i skärpet och på håret hade hon icke längre violer, utan hvita rosor.

Hon stod ännu upprätt midt på golvet.

»Jag vill säga dig något, Tomas,« sade hon. »Jag vill säga dig, hvarför jag grät.«

Tomas kände, att han bleknade.

»Jag tror, att jag kommer att få ett barn.«

Han stod mållös och stirrade på henne, som om han icke förstod.

Men Märta stod hvit och lugn. Hon grät icke nu.

»Vi ha gjort orätt, Tomas, nu går det oss illa!«

Timmarne runno.

Tomas och Märta kunde icke lämna hvarandra. Hvarje sekund tycktes dem dyrbarare än någonsin. De kände lyckan glida sig ur händerna; de trodde sig se henne likt en nyckfull, förnärmas gäst vända dem ryggen och lämna dörren på vid gavel för mörkret, för det okända, för olyckan. De kunde icke

ångra, att de hade älskat hvarandra, och de ångrade då i stället hvarje timme, som de låtit gå tom och obegagnad förbi. Deras ögon sökte hvarandra med en annan lidelsens eld, deras läppar brunno mot hvarandra med en hetare glöd än förr, deras famntag blefvo krampaktiga, som om det gällt att hålla en flyende kvar, och de älskade från denna dag så, som de fördömda älska.

XII.

Novembermörkret tätnade öfver skorstenarne och taken.

Greta stod vid ett af fönstren i matsalen och såg nedåt gatan och ritade krokiga streck med fingret i imman, som bredde sig högre och högre upp öfver glaset.

»Se, det snöar,» sade hon lågt och lät handen falla. »Det är den första snön i år!»

Det var andakt i hennes röst. Och hon stod länge tyst och betraktade snöflingorna, som segnade ned stora och våta och gjorde taken och fönsterblecken hvita och mörkret hvitt.

Tomas satt vid pianot och fingrade oupphörligt på en och samma tangent. Han trodde sig höra, att den hade en mjukare och mindre sliten ton än de andra.

Slutligen tröttnade han, och det blef tyst.

Modern gick igenom rummet. Hon stannade ett ögonblick bakom Tomas och strök honom några gånger lätt öfver håret med ena handen. Då han vände sig om, nickade hon åt honom med en ljus blick och var åter borta.

- - Klockan var ännu icke sex. Vid halfsjutiden skulle han vara hemma hos sig, ty Märta hade lofvat att komma.

Den gick så långsamt, tiden.

Greta stod alltjämt rak och smal mellan bladväxterna framme vid fönstret och såg på hur snön föll.

Så vände hon sig plötsligt om emot Tomas.

»Säg, Tomas - Johannes Hall, är det en bra människa?»

Tomas svarade icke strax. Frågan hade kommit så hastigt öfver honom.

»Jag tror det,» sade han till sist. »För öfrigt är det visst en mycket sammansatt natur.»

Greta stirrade på honom envist, som om hon ville uppfordra honom att säga något mera; men Tomas teg. Slutligen kväfde hon en liten gäspning och gick in i sitt rum för att sträcka ut sig på soffan och sofva en stund, ty det var mörkt och tråkigt och dessutom var hon sömnig. På de sista veckorna brukade hon ligga så länge vaken om kvällarne, innan hon somnade.

Tomas satt ensam kvar vid pianot och hörde klockan slå sex. Den slog så långsamt och lät så trött. Efter de första fem dröjande och tveksamma slagen trodde Tomas att den aldrig skulle nå fram till det sjätte.

- - Hvad allt därinne hade åldrats på det sista året. - - Klockan och pianot och hela salen - -

alltsammans.

Han reste sig och gick ut.

Gatan var redan hvit af snö. Tomas hörde icke ljudet af sina egna steg.

En ung arbetskarl sprang storskrattande nedåt gatan, hack i häl förföljd af ett par dalkullor, som med fulla händer kastade stora högar af lös snö öfver hans hufvud och axlar. Deras glada skratt gaf eko mellan husväggarne, aflägsnade sig och blef borta.

Tomas hade ännu god tid; han tog vägen upp öfver Esplanaden. Snön hvirflade upp och ner, tindrande i bågglampornas hvitblåa ljus.

En droska körde förbi i rasande fart med ett skrikande och stojande sällskap, damer och herrar. Skratt och skrik ströddes ut på deras väg, blandade med refrängen af den sista varietévisan.

Var icke en af dem Hall?

- - Jo, det var säkert han. Hall var svag för lifligt sällskap numera.

Några steg framför sig upptäckte Tomas plötsligt sin far och sin farbror, som var bokhandlare på söder. De båda bröderna sågo hvarandra ytterst sällan, men då de någon gång stötte på hvarandra i ett gathörn, brukade de alltid stanna och prata en stund.

Tomas vände på sin paraply, så att han kunde komma förbi dem osedd, ty han ville icke låta uppehålla sig. Han uppfångade ur de båda gamla herrarnes samtal ordet »Helgeandsholmen».

Då han kommit ut på den tysta och folktomma sträcka af Karlavägen, som löper utmed villakvarteret, kastade han i förbigående en blick uppåt fönstren i Arvidsons villa. Det var ljus i salongen. En kort, fyrkantig nacke skymtade fram tätt intill en mörk kvinnoprofil, som böjde sig fram mot den höga empirelampans gula skärm. Hvems var nacken, var det Grothusens? Ja, det var Grothusen och Mary Arvidson ...

Nej, tiden gick ifrån honom, och mötestimman var inne ...

Och han skyndade vidare genom snöyrän med blicken fästad på en ljusfläck vid gatans ändpunkt, där en lyktas sken dåsade rödt mot ett rödt plank.

Då han skulle gå in genom sin port vid Adolf Fredrik, spratt han till vid att någon lade sin hand på hans arm.

»Tomas - - »

Det var Märta.

»Har du väntat?»

»Ånej, jag kom nyss ... Jag var uppe och knackade på din dörr, men det var ingen som öppnade ...»

Snön yrde omkring dem. Tomas ville kyssa henne, men hon stötte honom tillbaka och drog sig undan.

»Nej, jag går inte upp igen,» sade hon. »Jag vill gå hem.»

Tomas sökte hennes blick i mörkret, men den gled undan och bort.

»Men hvarför – – Märta – – mår du inte bra, eller har det händt något?»

»Nej, men jag vill gå hem! Jag vill gå hem!»

Hon var borta, och Tomas stod ensam utanför sin port.

Hvad skulle han göra? Han kunde icke förmå sig att gå upp. Däruppe var det tomt och ensamt.

Och åter dref han ut i snön.

*

Märta ilade hemåt. Medan hon stod ensam uppe i den mörka trappuppgången utanför Tomas' dörr och knackade och väntade och knackade på nytt, oakadt hon förstod att han icke var hemma, hade hon plötsligt kommit att fråga sig själf: hvarför står jag här?

Och hon kunde icke fatta det. Hon kände med frätande visshet, att det var slut.

Och hvad skulle sedan komma?

Hvad allt var annorlunda för ett år sedan. Veckans alla dagar gledo henne förbi med leende eller mulna ansikten, och hon sydde på sitt broderi eller läste i sin bok och tänkte på ingenting, och synden var något underligt och aflägsset, som icke kom henne vid. *Det* var rätt, och *det* var orätt. Det skulle man göra, och det kunde man aldrig tänka på att göra. Det var ju så enkelt och klart! Och nu ... Hon visste icke längre hvad rätt och orätt var. Det hade blandats ihop alltsamman och blifvit så besynnerligt.

Var det icke likväl något förfärligt, det hon hade gjort, och var det icke något förfärligt, som nu väntade henne?

Hon var blekare än vanligt, då hon kom hem.

Lampan var tänd i förmaket. Fru Brehm satt i ett hörn af den blekröda soffan och läste i en engelsk bok, som hon ämnade öfversätta; ögonen spelade flickaktigt klara och lifliga i det lilla ljusa rococohufvudet, medan hon vände blad efter blad. Tant Marie satt i en länstol och sydde. Elsa och John hade sträckt ut sig på mattan framför kakelugnen, där det ännu glimmade svagt i en kvistbrand, och disputerade om religionen. John var nio år och trodde icke längre på någonting öfvernaturligt.

»Hvar har du varit?» frågade fru Brehm. »Du ser trött ut.»

»Jag gick bara ett slag nedåt Drottninggatan för att få litet frisk luft. Jag har ju suttit inne hela dagen ...»

Hon tog en bok och satte sig i det andra soffhörnet, och timmarne gingo. Sedan man ätit och barnen kommit i säng, sade Märta godnatt och gick in till sig.

Fru Brehm återtog sin läsning, men hon hade svårt att hålla tankarne samman.

Hvad var det Märta gick och tänkte på om dagarne? Ty något var det. Hon var sig icke längre lik.

Hon visste icke själf hur länge hon hade suttit i tankar med boken i knät, då hon inifrån Märta's rum

hörde något som liknade en snyftning. Hon reste sig hastigt, smög på tå fram till dörren och öppnade den på glänt.

Ja, Märta låg vaken och grät.

Fru Brehm satte sig varsamt ned på sängkanten och började smeka hennes kind.

»Hvad är det, Märta? Tala om hvarför du gråter! Du har varit så underlig på sista tiden. Tala om alltsammans!»

Märta snyftade icke längre. Hon låg stilla med ögonen vidöppna ut i luften. Det stod klart för henne, att det oundvikliga var nära.

Och hon berättade allt.

- - - Fru Brehm förlorade icke modet. Olyckan kallade upp allt det starkaste och bästa i hennes natur; hon var sådan. Fram på natten höll hon en lång rådplägning med tant Marie, och man enades om, att fru Brehm och Märta borde göra en resa till Norge öfver vintern.

Fru Brehm blef länge sittande i tankar, ännu sedan tant Marie hade gått och lagt sig och allt var tyst i huset. Gång efter annan hörde hon Märta vända sig i sin säng. Alltså låg hon fortfarande vaken.

Fru Brehm gick in till henne, satte sig hos henne och strök hennes hår.

»Märta - lilla Märta - - »

Och slutligen böjde hon sig ned och hviskade lågt:

»Säg, Märta - vet du hvem tant Marie är?»

Märta stirrade på modern med stora, förskrämda ögon. Hvad var detta, hvad skulle nu komma?

Men fru Brehm mötte lugn hennes blick i mörkret.

»Hon är din mormor,» sade hon enkelt och blidt.

*

Tomas dref länge omkring, och då han gått sig trött, gick han upp på Anglais.

»Se Gabriel, god afton - - »

Mortimer satt ensam i ett soffhörn med ett whiskyglas och en tidning framför sig. Han makade åt sig, och Tomas slog sig ner.

Han fick ett hastigt intryck af att Mortimer såg äldre ut än då han såg honom sist.

»Så, du har slagit dig lös och lämnat din hustru ensam, hvad säger hon om det?»

»Hon är inte ensam. Det sitter en tant hemma och håller henne sällskap ... En svartklädd tant.»

Tomas beställde en whisky.

»Jag har inte sett till dig på länge,» sade Mortimer.

»Jag sökte dig här om dagen, men det var ingen hemma.»

»Så, då var det troligen i förgår. Min hustru kände en kraftig lust att gå på Södra teatern i förgår, hon förebrådde mig att vi inte hade varit där på fem år. Nå, så kommo vi dit ... Pjesen var dum, men moralisk.»

»Hvad hette den?»

»Det minns jag inte. Man får se en rätt vacker äktenskapsbryterska springa omkring i korsetten, en äldre borgare, som inte är hennes man, hoppa på ett ben i skjortärmarna och en yngre herre komma utrusande ur ett alldeles mörkt sidorum med hatten på hufvudet och fracken i handen, medan den svartsjuke äkta mannen springer omkring och skjuter med revolver på allesammans. Piff, paff!»

»Är det moraliskt?»

»Ja visst. Allt som syftar åt att förlöjliga kärleken är moraliskt.»

Tomas betraktade honom förstulet. Hade han druckit?

Han hade icke sitt hvardagsansikte.

»Faust är omoralisk. Den är ägnad att inge unga människor den föreställningen, att kärleken är någonting.»

Tre herrar, som drucko punsch vid ett bord i närheten, afbröto med ens sitt samtal och lyssnade till Mortimers ord med samma löjeblandade undran som utmärker obildade, då de höra en utländing tala sitt lands språk. Det skall ingen komma och inbilla dem, att någon människa kan förstå ett ord af en sådan rotväliska.

En af dem hade en ryggafla, som Tomas trodde sig ha sett någon gång förr, och som gjorde ett obehagligt intryck på honom.

Det blef tyst under några minuter. Mortimer höjde sitt glas och växlade en förbindlig hälsning med en herre, som satt ensam i en soffa vid den motsatta väggen. Det var en blek man med stora, stirrande ögon i ett smalt ansikte med kort, mörkt skägg.

»Hvem är det?» frågade Tomas.

Mortimer nämnde hans namn och tillade:

»Han är filosofie doktor, och han fördrifver sin tid med att polera sina möbler. När man kommer in i hans våning, möter man sin bild öfver allt, i hvartenda skåp, hvarenda byrå, hvarenda bordsskifva. Allt är ständigt lika nypoleradt och blankt som glas.»

»Hvad gör han eljes?»

»Jag vet inte om han gör något annat. Det var en gång en ung fru, som inbillade honom att kärleken betydde någonting. Efter en tid märkte han, att det inte förhöll sig så, och nu polerar han sina möbler.»

Och Mortimer fortsatte med en tvär öfvergång:

»Du måste bättra dig, Tomas. Sköt dina studier, beflita dig om en hederlig vandel, och undvik kärleken!»

Tomas rodnade skarpt. Visste Mortimer något? Nej, det var ju otänkbart ...

»Undvik kärleken, till dess att du får råd att älska en kvinna, ty kärleken är till för oss, som ha löner och räntor. – Och undvik den sedan också!»

Tomas skrufvade på sig en smula oroligt och förde sitt glas till munnen.

»Skål,» sade han för att säga något.

Han var fortfarande irriterad af den där ryggaflan och nacken. Om han kunde få se något af ansiktet, som hörde till ...

Mortimer satt hopsjunken i sitt hörn och teg. Det var med ens, som om han icke hade något mera att säga. Han satt med en slocknad cigarrett i mungipan och läppjade då och då på sitt glas.

Det blef midnatt; gasen skrufvades ned, och kaféet låg tyst och förstämndt i half belysning.

Tomas tyckte sig plötsligt känna, att någon betraktade honom, och såg upp. Ja, mannen med ryggaflan hade vändt sig om och betraktade honom uppmärksamt med två pepparbruna ögon, i hvilka dolde sig ett halft löje.

Tegelhandlaren – tegelhandlaren –

Tomas fattade Mortimers hand och reste sig hastigt.

»Godnatt,» sade han. »Jag är sömnig.»

XIII.

Tomas och Märta träffades icke vidare. Det gick öfver en vecka, utan att han hörde något från henne, och han kunde icke besluta sig för att skriva. Hon upptog heller icke längre hans tankar helt och hållet; han märkte det själf, och det förvånade honom. Han gick som i dvala: framför honom och omkring honom var en öken af grå likgiltighet, och likväl kände han, att det snart måste hända något. Det var ett tillstånd, som erinrade honom om en dröm han ofta hade haft som barn: han stod på ett järnvägsspår och såg tåget komma långt borta i en kurva, han hörde det brusa och rassla och såg det närma sig och blifva större och större, och han stod kvar förlamad och kunde icke röra en lem.

Men han lefde som förut och lät tiden gå som den bäst ville.

Så en dag kom ett stadsbud med ett bref och ett smalt, aflångt paket.

Han bröt brefvet och läste:

»Tomas!

Ja, det är slut. Ha vi icke vetat det länge? I morgon med aftontåget reser jag till Norge med mamma, och vi veta icke när vi se hvarandra härnäst. Jag tycker att det är underligt. Jag måste resa långt bort och gömma mig; då har jag säkert gjort något mycket illa. Vi ha ju ofta talat om det, du och jag, och du har så många gånger bevisat mig klart och tydligt, att vi gjorde rätt. Minns du, att vi ofta talade med hvarandra om det? Det var alltid jag, som började med det, ty jag var alltid orolig, när

jag var ensam, ja alltid, om jag också var glad och obekymrad, när vi voro tillsammans. Och nu, när jag skrifer till dig, sitter jag ännu och försöker erinra mig allt hvad du sade, men jag kan inte minnas allt, och jag är rädd att det just är det viktigaste som jag har glömt. Är du säker, Tomas, är du riktigt säker, att du hade rätt? Hvarför skulle jag då nu behöfva resa långt bort till ett annat land, där ingen känner mig, och gömma mig? Jag förstår det inte. Jag förstår ingenting af alltsamman. Jag ångrar mig, ja, jag ångrar mig bittert, och likväl vet jag inte om jag gör rätt i att ångra. Jag vet ingenting alls numera. Minns du den tiden, då vi ännu bara hade kysst hvarandra några gånger? Det var den lyckligaste tiden. Jag hade ondt samvete då också och trodde att jag hade gjort något mycket orätt, men det trodde jag visst bara för att det blef roligare på det sättet. Den tiden kommer aldrig igen, nej inte ens i mina drömmar kan jag få den tillbaka, och jag sörjer den tiden. När du tänker efter, Tomas, önskar inte du också, att den tiden räckte ännu? Då vore allt så annorlunda.

Men det var bestämdt, att det icke skulle få vara så. I stället är det jag, som har blifvit en annan. Farväl, Tomas. Skall jag säga dig tack för det som har varit? Det vet jag icke. Älskar jag dig ännu? Det vågar jag icke fråga mig själf. Men jag glömmet dig aldrig, farväl!

Märta.»

Det var allt.

Tomas satt länge orörlig med brefvet hopveckladt i handen. Slutligen brast han i gråt.

Det var dateradt dagen förut. I kväll alltså skulle hon resa. Om en timme skulle hon redan vara på väg.

Plötsligt märkte han, att han icke grät längre. Han kunde icke ens erinra sig, hvarför han nyss hade fallit i gråt. Han läste om brefvet från början, ty han ville veta, hvilket ställe det var som hade gripit honom på ett så särskildt sätt; men han kunde icke återfinna det.

Men paketet, hvad kunde det finnas i det aflånga paketet ...

Han ref bort pappersomslaget och blef stående häpen med en blecktrumpet i handen - en liten leksakstrumpet af måladt bleck, randig på tvären i blått och rödt.

Å, midsommargåfvan ...

Det stod ingenting om den i brefvet, alltså hade hon först efteråt kommit att tänka på den.

Slutligen satte han den för munnen och började tuta. Han kunde icke få mera än en enda ton ur den, en hes och falsk ton.

Det hade nyss regnat ute. Gatorna lågo fuktiga och blanka, spräckliga af höstkvällens mörker och gasgnistornas ljus.

Tomas var på väg ned åt järnvägen; han ville se, om han kunde uppfånga en skymt af Märta i något kupéfönster.

Han gick och tänkte på slutorden i hennes bref, då han kom förbi ett litet konditori vid en sidogata, där han en gång för längesedan hade varit inne med Märta. Det var en afton i maj, och häggen hade nyss slagit ut ... Han kunde icke hindra sig från att småle, då han just såg två unga människor komma öfver från den andra trottoaren, kasta skygga blickar omkring sig och därefter försvinna genom den smala dörren till konditoriet, hon före och han efter.

Ja, nu var det de andras tur. För honom och Märta var leken slut.

Med ens föll det honom in, att de båda gestalterna, som nyss gled honom förbi i mörkret, i själva verket voro honom välbekanta. Den ena erinrade honom om Johannes Hall och den andra om Greta – men det var ju omöjligt. Det måste ha varit en inbillning.

Han stannade obeslutsam framför trappan till centralstationen; om fem minuter skulle tåget gå. Nej, han kunde ju icke gå in på perrongen utan att träffa hennes mor och de andra ...

Han vek af till vänster och gick långsamt bortåt järnvägsbron.

... Men om det nu likväl var Hall och Greta. Hvarför skulle det icke ha kunnat vara de? Ingenting var omöjligt ...

Ett hvardagligt samtal mellan en gammal man och hans hustru, som gingo tätt framför honom arm i arm, fängslade hans uppmärksamhet och lade beslag på hans tankar nästan utan att han visste det. Han hörde af deras yttranden, att de hade en son, som det gick dåligt för i skolan; han själf ville helst sluta, och det var kanske också det bästa. Och sedan, när han väl var ur skolan, hur skulle det bli då? Skulle han stå i bod eller skulle han komma på kontor?

Tåget brusade fram, och Tomas gick förströdd och märkte det icke förr än de sista vagnarne redan hade rullat förbi.

- Nu var hon alltså borta ...

Tomas stod ensam midt ute på järnvägsbron.

Rymden hade åter tjocknat. Utifrån Mälaren kom dimman långsamt seglande likt ett ogenomträngligt hvitt mörker. Han tyckte sig känna, hur oändligheten själf kom emot honom, skrämmande vid och tom, förintade allt omkring honom, slukade husen och kajerna och gasblossen och lämnade honom ensam kvar på några slippriga och smala bräder, en skeppsbruten på en flotte, sväfvande ute i rymden. Endast då och då, när dimman lättade för några ögonblick, kunde han se en lanterna på en af skutorna i hamnen kasta en blek och trådsml strimma ljus ner i vattnet.

Han stod länge rak och orörlig och stirrade på detta ensamma bleka ljus, som gång efter annan dök upp ur tomheten, glimmade till och dog bort.

En mörk kontur närmade sig långsamt och vacklande genom dimman. Tätt invid Tomas snafvade han och föll. Tomas stod ett ögonblick tveksam; så tog han honom under armarne, hjälpte upp honom och borstade af hans rock. Det var en gammal man; han var drucken och sade icke ett ord. Tyst som han kommit vacklade han vidare, en oredig kontur, som gled undan och suddades ut. Dimman tog honom, och han var borta.

Och det var åter tomt och stort, och lanternan på skutan blinkade till en sekund och slocknade på nytt.

Tomas stod som fastnaglad. Han visste icke själf hvad som höll honom kvar.

Han hade kommit att tänka på Ellen. Hvad hade det blifvit af henne? Han hade hört af Hall, att hon icke längre var kvar i handsbutiken.

Han vände om och gick några steg åt samma håll som han kommit.

Tätt bakom sig hörde han ljudet af lätta, brådskande steg som af en ung kvinna. Han hade just kommit till en lyktstolpe, då hon upphann honom och gick förbi. I skenet af lyktan såg han, att det var Ellen.

»Ellen ...»

Det kom oöfverlagdt, ett dämpadt utrop, som han icke kunde betvinga och som gjorde honom själf häpen. Hon stannade genast och betraktade honom under några ögonblick utan att säga något.

Tomas var mera förvirrad än hon.

»Det är så längesedan vi såg hvarandra - du är blek ... jag ville gärna höra, hur du har haft det, sedan vi ...»

Han kunde icke finna ord.

»Tack,» sade Ellen saktmodigt, »det är vänligt af er att fråga ...»

Det var ingen bitterhet i hennes röst, då hon tackade honom för hans vänlighet. Och hon tillade, att hon hade det ganska bra, och att hon skulle gifta sig i nästa månad.

»Ni skall gifta er - med hvem ... berätta!» bad Tomas.

Och Ellen berättade det hon hade upplefvat, enkelt och undergifvet.

Hon hade blifvit bekant med en urmakare, som just skulle sätta upp egen verkstad i vinter; han tänkte börja i smått, men med tiden kunde affären utvidgas, om det gick bra. Han var inte så ung, men det var en utmärkt snäll och bra man och mycket skicklig i sitt yrke. Hon hade inte sagt ja strax, men sedan hade hon betänkt sig närmare; och då hade hon insett, att hon knappast kunde göra något bättre än att säga ja, ty hon ville inte bli någon dålig flicka. För öfrigt tyckte han mycket om henne, och han hade lofvat att göra henne lycklig; men han var puckelryggig.

XIV.

Det var mörker och snö och regn, och den ena skumma och gråa dagen följde den andra tätt i spåren, medan staden sjönk djupare och djupare in i decemberskymningen.

Tomas Weber flydde ensamheten och tankarne och lefde icke så, som man bör lefva.

En morgon, då han vaknade - det var icke så tidigt - fann han ett bref på sitt skrifbord; värdinnan hade troligen lagt in det medan han sof. Det hade ett så mystiskt yttre som ett kärleksbref, och utanskriften var pedantiskt vårdad. Han bröt det och ögnade igenom det.

Det var från tegelhandlaren. Han ville endast erinra om att lånet var förfallet redan för ett par dagar sedan. Men före klockan tre denna dag måste affären vara uppgjord, eljes skulle han tyvärr se sig nödsakad att ofördröjligen vända sig till någon af borgesmännen för utfående af sitt tillgodohafvande. Med utmärkt högaktning.

»Redan - hur var det möjligt ...»

Tomas kastade en blick i spegeln: han var gråblek. Därefter klädde han sig hastigt och gick ut.

Han ville söka upp Hall. Han var säker om att Hall kunde hjälpa honom och att han icke skulle draga sig undan.

Hvar var det han bodde? Det skulle vara någonstädes uppe vid Östermalmskyrkan.

Det var illa, att de hade varit så litet tillsammans på sista tiden.

Det föll ett fint, snöblandadt regn, och gatorna voro i upplösningstillstånd. Husen vid de smala bakgatorna mellan Adolf Fredriks kyrka och Hötorget klämde sig tillsammans skygga och förfallna, med fläckiga och trasiga murar, svartnade af regnet, drypande af väta och smuts. Himmelen var en enda tjock, gulgrå dimma. Människorna gingo som sömngångare, utan att se; snön piskade ansiktena och fastnade i ögonhåren. Gång efter annan genombröts gatornas sorl af ett doft, utdraget tjut, liksom af något jättestort och jättehungrigt djur. Tomas hade hört det ständigt under de sista dagarna: det var ljudet af en mistlur, som profvades vid en mekanisk verkstad någonstädes ute på Kungsholmen. Öfverallt, i alla stadsdelar, hördes det dagen i ända lika starkt, lika hotande nära.

Tomas tog vägen genom Brunkebergstunneln. Ända längst in i jordens innandöme, där lyktornas sken flackade rostgult öfver slemmiga och rinnande väggar, förföljde honom lurens hungriga rytande.

Han nästan sprang öfver Humlegården och Östermalm.

Det var vid Jungfrugatan Hall bodde. Tomas sprang upp för trapporna och ringde på.

Ingen öppnade.

Han ringde ännu en gång, häftigare. Slutligen ringde han för tredje gången, ringde som en rasande människa och blef stående med klocksträngen i handen; han hade slitit af den.

Innanför var det alltjämt lika tyst, och inga steg hördes i tamburen.

Hvarför öppnade han icke, var han död?

Plötsligt föll det honom in, att Hall troligtvis icke var hemma.

Trött och förvirrad slängde han klocksträngen bort i en vrå af förstugan och gick långsamt ned för trappan.

Midt framför honom, vid gatans ändpunkt, reste sig Östermalmskyrkans svartgröna, klockformade kupol ur snödimman. Tomas stirrade häpen på tornuret: det visade på half två. Och han var ju nyss uppstigen, hade han sofvit så länge ...

Han gick gatan framåt i tankar. Klockorna ringde i tornet, och människornas silhuetter myllrade om hvarandra nere vid kyrkogårdsporten. Kanhända att det var begrafning.

... Ja, han hade sofvit alldeles för länge ...

Klockorna ringde i tornet, och de ringde icke på det vanliga sättet; de ringde så att marken gungade och luften sjöng och husen vacklade som druckna hit och dit. Och var det bara klockorna som ringde, ringde icke hela kupolen? Hur var det, rörde sig icke hela den tunga, svarta kupolen långsamt af och an likt en svängande domens jätteklocka ...

Jo, den svängde hotfullt af och an, den dånade och sjöng och ringde in domens dag, och det var icke för tidigt, människorna kunde snart ha syndat nog. Och kring kyrkogårdstrappan trängdes folket. En

kusk smällde med sin piska, och en vild grå häst reste sig upp öfver mängden med frambenen fäktande i luften och gnäggade, och kusken klatschade och svor. I portarne rundt omkring stodo kvinnor och tasslade, med ögonen vidöppna och höllo barn med gapande munnar vid händerna, och åtta försupna gubbar i svarta kläder och hvita bomullsvantar gingo i rad, två och två, och buro en svart kista, och deras kroppar kröktes som maskar under bördan.

Och högt öfver dem alla svängdes en skallande, sotsvart jätteklocka, som dånade och sjöng - och hästen stegrade sig ...

Nej, förbi, förbi ... Han var icke vid lynne att stå och se på ett liktåg i dag, förbi så fort som möjligt ... Han var nära att halka på granriset. Klockornas dån förföljde honom, och mistluren började ryta på nytt.

Tomas hade kommit framåt Kungsträdgården. Snön föll tätare och mjukare och dämpade larmet omkring honom. Han kände sig lugnare.

Han beslöt att gå upp till Gabriel Mortimer. Han ville säga honom alltsammans från början till slut och icke dölja något; då skulle Mortimer säkert hjälpa honom, om han kunde; det var icke möjligt annat.

Han gick Hamngatan rakt fram och vek af in på Västra Trädgårdsgatan för att undvika de stora, larmande stråkvägarne. Likt en brottsling, som hvarje ögonblick kunde vänta att bli gripen och släpad i fängelse, smög han sig fram tätt intill murarne af de gamla släta, grå aristokrathusen. Till vänster låg Jakobs kyrkogård, tyst och tom, hvit af den nyfallna snön. Tomas gick öfver gatan och såg in genom gallerverket. Det stod en stenbänk därinne, tätt invid kyrkans mur. Om han väl vore därinnanför, om han kunde få sitta på denna bänk så länge han ville och hvila ut.

Och längre än han själf visste stod han lutad emot gallret och stirrade in i denna fredade och afskilda vrå, som midt i en stojande stadsdel aldrig trampas af gatans karavaner, och där smala, glesnade popplar slå en tigande krets kring grafvarne.

Men åter darrade luften af samma dofva, hungriga tjut som förr under dagen. Tomas vaknade ur sitt drömmeri, slet sig lös och ilade vidare på sin jakt efter pengar.

Pengar ... Han kunde vara färdig att sälja sin själ för pengar.

Han stod redan utanför Mortimers dörr och hade just tryckt på knappen, då han plötsligt kände sig slagen af den enkla sanningen, att Mortimer naturligtvis icke kunde vara hemma; han var ju alltid på sitt ämbetsrum vid denna tid på dagen. Och han hade redan ringt, och det hördes steg i tamburen ... Hvad skulle han säga?

Fru Mortimer kom själf och öppnade.

Jo, Gabriel var hemma; men han var sjuk.

Tomas studsade.

»Hur länge har han varit sjuk ... Är det allvarsamt?»

»Ja, han är mycket sjuk. Han har svåra plågor, och emellanåt yrar han.»

Tomas hade under samtalets gång kommit in i salen. Den svartklädda tanten satt på en stol vid fönstret och stickade på en strumpa.

»Han har legat till sängs sedan i förgår,» fortfor fru Mortimer med sänkt röst. »Doktorn tror att det är blindtarmsinflammation, men han kan ännu inte säga något bestämdt.»

Tomas stod tyst. Han kunde icke finna på något att säga, som var lämpligt för ögonblicket.

Det blef en paus. Genom den stängda dörren till sjukrummet hördes ett matt kvidande, som steg och sjönk och en enstaka gång skärptes till ett dämpadt skrik.

»Och jag kan inte komma in till honom ...»

Tomas tänkte i själfva verket icke alls på att gå in till den sjuke; han drog sig tvärtom instinktmässigt allt längre och längre bort åt tamburdörren.

»Nej, nej, omöjligt, ingen får gå in till honom mera än jag.»

Det gamla fruntimret, som hela tiden hade suttit alldeles tyst och stickat på sin strumpa, såg nu upp med en fuktigt sväfvande blick bakom glasögonen.

»Nej,» sade hon, »han tål inte att se någon inne hos sig, inte ens mig, som han alltid har tyckt så mycket om och varit så vänlig emot. Hvad sjukdomen kan förändra en människa, det är förskräckligt, ack!»

»Ja,» sade Tomas, »det är förskräckligt.»

Han hade småningom kommit ända upp till tamburdörren, tätt följd af fru Mortimer, som hela tiden pratade nästan utan afbrott och som hade den vanan att stå alldeles inpå näsan på den person hon talade med. Hon hade utan att tänka på det fallit in i sin vanliga muntra och kvittrande samtalston och gjorde Tomas en mängd betydelselösa frågor angående hans mor och syster.

Plötsligt afbröt hon sig själf midt i en mening och blef tyst; den sjuke yrade därinne. Det gamla fruntimret gläntade på dörren och lyssnade uppmärksamt.

»Han tror att han är ute och reser,» hviskade hon. »Och han säger att han glömt hvart det var han ämnade sig ... och att han inte vet hvart han har kommit ...»

Och det blef åter tyst i sjukrummet.

Fru Mortimer började snyfta. Tomas tryckte hennes hand och tog farväl efter att ha mumlat fram en förhoppning om hennes mans snara tillfrisknande, därefter bugade han djupt för det gamla fruntimret vid fönstret och försvann.

Först då han kom i trappan erinrade han sig att det var den sista möjligheten till räddning, som nyss hade glidit honom ur händerna och dunstat bort.

Snöyrnan hade ökat, rymden mörknade mer och mer, och det började skymma öfver stråkvägarne och torgen.

Tomas var dödstrött, och likväl dref han ännu gata upp och gata ner.

Det fanns ju en möjlighet, att han kunde möta Hall. Han hade förr ofta brukat träffa honom ute just vid den tiden, i middagstimmen; hvarför skulle han icke kunna möta honom i dag, då han behöfde honom?

Drottninggatan myllrade af människor. Ja, det var ju sant: det led mot jul. Om ett par dagar var det

jul. Gasen var tänd i alla butiker, och det hade den varit hela dagen. Fönsterna kastade gula fläckar af ljus ut öfver snön och öfver trottoarernas våta asfalt. Trampet af fötter, bjällerklangen och rasslet af åkdon blandades med kuskarnes rop och omnibusarnes pinglande, och genom larmet trängde åter och åter mistlurens dofva stönande.

Och alla människor voro ute; det ena välbekanta ansiktet efter det andra drog honom förbi i vimlet.

Men Hall, hvar fanns Hall ...

Jean Arvidson åkte förbi i droska; han åkte alltid i droska på sista tiden. Han hade för en tid sedan skilt sina affärer från faderns och höll på att bilda ett bolag.

Plötsligt kände Tomas, att någon tog honom under armen; det var Anton Recke. De följdes åt ett stycke uppåt Drottninggatan; Recke hade brådtom och mera sprang än gick.

»Hvar höll du till i går, jag var och sökte dig ... jag ville ha dig med till Berns, det är en ny diva där, som är märkvärdig ... publiken stampade, så att femtio råttor dödades af misstag ...»

Och han försvann in i ett hus.

Midt på gatan sprang en liten svart hund hit och dit, i zig-zag, med slokad svans, och nosade efter något spår, som han hade förlorat. Plötsligt var han försvunnen under hjulen af en bryggarkärra, som skramlade gatan fram ... Och då kärnan var förbi och hunden åter blef synlig, stod han ett ögonblick tyst, orörlig, med en söndertrasad fot lyftad från marken, tills han med ens kände smärtan och förstod hvad som hade hänt och började tjuta ... gällt, entonigt ... skärande ... Och människorna stannade och började stirra på honom, och djuret rörde sig icke ur fläcken, endast tjöt, skrek ... tills äntligen en man kom fram ur hopen, en gammal diplomat med slappa drag och tunna, vaxade mustascher. Och han böjde sig ned och lyfte upp den lilla hunden från gatan och höll honom i sina armar och smekte honom, och hunden kved. Han stod där villrådig midt på gatan med en annans öfverkörda hund i sina armar - ty det kunde icke gärna vara hans egen, det var en sådan liten lurfvig hund som gamla, fattiga fruntimmer bruka ha - stod där villrådig och visste icke hvart han skulle gå, tills slutligen en rå stämman skrek »se upp!» och han kastade sig åt sidan med hunden, som alltjämt skrek och skrek, och blef borta i vimlet.

Tomas stod blek och skrämnd och såg efter honom, tills de förbigåendes knuffar väckte honom och strömmen drog honom med sig.

»Hvar fanns Hall i dag ...»

På andra trottoaren gingo Grothusen och Mary Arvidson arm i arm. De hade nyligen förlofvat sig, och Tomas hade glömt att skicka visitkort ... Och löjtnant Gabel var också med dem, han gick till höger om Mary och pratade ifrigt, medan Grothusen gick stram och korrekt och teg.

Några steg bakom dem kom fru Wenschen med sin man. Han gick ett halft steg bakom henne, ty hon gick så fort att han nästan icke kunde följa med.

Tomas tyckte sig märka, att fru Wenschen hade blifvit gammal. Hyn var vissen, och hon var icke längre så vårdadt klädd som förr, och såg icke heller så utmanande käck och glad ut.

Han vände om och gick nedåt. Nere på Fredsgatan eller Gustaf Adolfs torg skulle han säkert träffa Hall, och det var ännu icke för sent, ännu kunde affären ordnas på ett eller annat sätt, äfven om hela summan icke kunde betalas strax.

Fru Grenholm gick framför honom hela vägen nedåt Drottninggatan. Hennes bakdel guppade på ett sätt, som tydde på begynnande storhetsvansinne. Det egendomliga hade nämligen helt nyligen inträffat, att på en och samma dag herr Grenholm hade fått vasaorden och doktor Rehn nordstjärnan.

Tomas hade med ens kommit i ett så uppsluppet lynne, att han knappast kunde afhålla sig från att skratta högt. Han kände sig nästan frestad att gå fram och hälsa på fru Grenholm och lyckönska henne till de båda ordensdekorationerna.

Han var nu lika förvissad om att han skulle finna Hall på Gustaf Adolfs torg, som om han hade stämt möte med honom där, under Tornbergs klocka.

Då och då stannade han framför ett butiksfönster. På ett ställe fängslades hans uppmärksamhet af en liten rolig attrape; han bestämde sig genast för att köpa den till julklapp åt Greta och gick in i butiken. Midt framför dörren var en smal, hög spegel; han skälfde till, då han mötte sin bild i glaset. Han var grå i ansiktet, och hans kläder voro fullstänkta med smuts, och dessutom var han orakad. Framme vid disken trängdes folket, och expediterna ägnade honom ingen uppmärksamhet. Han vände genast om och gick sin väg.

Det hade nästan slutat att snöa, molndimmorna hade lättat, och skyar med slitna kanter drefvo långsamt bort öfver husens gaflar och tak.

Tomas hade stannat i hörnet af Fredsgatan och såg utåt den tomma fonden, där Mälaren gick öppen i mörkningen som ett bredt, blåsvart band. Och längst borta, inslumrad i vinterskymningens grådis, skymtade en länga af en tyst och ödslig strand med fläckar af snö i bergskrefvorna.

Men gatornas larm rasslade ännu lika febrilt omkring honom, och mistluren stönade åter lika hungrigt som förut, och klockan slog tre.

Hon slog tre ... Och han skulle ju träffa Hall under Tornbergs klocka ...

Han vände uppåt Fredsgatan och rusade fram utan att se sig för. Plötsligt törnade han ihop med någon; det var en mycket lång gammal herre i päls, för hvilken alla andra gingo åt sidan med blottade hufvuden och djupa bugningar. Det var kungen; hans hatt for på sned vid sammanstötningen och var nära att falla af. General Kurck och öfverhofjägmästaren stirrade förbluffade efter Tomas, som mumlade ett förvirradt »förlåt» och försvann bland mängden.

Mörkret tätnade mer och mer, och en liten man i luden mössa gick omkring med krokig rygg och snabba steg och tände gaslyktorna.

Tomas hade kommit in på en bakgata med få människor och sömnigt upplysta butiker.

Han hade icke träffat Hall på Gustaf Adolfs torg, och han förstod att det var ute med honom.

Hur var det möjligt, att han hade kunnat låta det gå så, som det hade gått? Det var omöjligt att fatta, och nu var det för sent att grubbla öfver det.

Benen ville knappast bära honom längre. Han kände sig utnött, sliten, kasserad. Dessutom var han hungrig, och middagen väntade honom hemma hos föräldrarna.

Tröttheten narrade honom att stanna framför hvarannan butik. Vid ett fönster, där några rödaktigt brinnande gaslågor fladdrade öfver långa rader af begagnade manskläder, blef han länge stående och stirrade utan en tanke i hufvudet på ett par ljusa, grå byxor, som stänkte in en erinran om bjärt

och skrikande elegans midt bland de andra blygsammare, gråsvarta eller snusbruna plaggen. Det hade tydligen från början varit ett par ovanligt extravaganta byxor, harlekinrutiga på snedden och med breda, svarta band vid sidorna. Tomas tyckte sig ha sett dem förr. Ju längre han såg på dem, desto starkare blef hans öfvertygelse, att det var Gabels byxor.

»Nej, hemåt alltså ...»

På hemvägen köpte han en revolver.

*

Konsul Arvidson satt på sitt kontor i det privata mottagningsrummet och ögnade igenom sin senaste post. Det stora mahognyskrifbordet framför honom var belamradt med böcker, brochyror och papper, en tänd arbetslampa med blågrön kupa, en skrifbordstelefon och en flaska portvin med ett halftömdt glas.

Det knackade sakta på dörren, som för öfrigt stod på glänt, konsuln ropade »stig på» utan att se upp, och Karl Hammer kom in.

»Det är en herre som önskar tala med konsuln,» sade han. »Det här är hans kort. Han säger, att det gäller en ytterst viktig angelägenhet.»

Konsul Arvidson tog kortet, som Hammer räckte honom och läste med rynkade ögonbryn namnet på en tegelhandlare, som han kände till genom andra, och med hvilken han hvarken hade eller ville ha några affärer.

»Bed honom komma in.»

Tegelhandlaren stod redan i dörren och bugade; midt på golvet bugade han ännu en gång. Då han kommit fram till skrifbordet, bugade han tredje gången och räckte fram ett papper.

Konsul Arvidson höll det länge i sin hand och betraktade det utan ett ord: först utan pince-nez, sedan med pince-nez. Slutligen lät han pince-nez'n falla, men fortfor alltjämt att betrakta papperet utan att röra en min.

Tegelhandlaren skrufvade på sig och hostade ett par gånger.

Tystnaden började kännas tryckande.

»Jag hoppas att det är i sin ordning,» sade han slutligen. »Eller skulle det möjligtvis vara någon inkorrektitet med namnet,» tillade han med ett skyggt försök till ett smålöje.

Konsuln drog ut en låda, där han hade en del lösa sedlar, och lämnade honom summan.

»Väg edra ord,» sade han lågt, med ett likgiltigt tonfall. »Papperet är fullkomligt i sin ordning. - God middag.»

Tegelhandlaren bugade lätt, förbindligt, och försvann.

Konsul Arvidson satt länge tankfull med papperet i handen.

Han ville ännu icke tro sina ögon.

»Thérèse Webers son,» mumlade han för sig själf. Och han upprepade det gång på gång, medan han

trummade med fingrarna på bordsskifvan: »Thérèse Webers son ...»

Slutligen vek han omsorgsfullt papperet i fyra lika stora delar, skar sönder det med en pappersknif och gömde bitarna i plånboken. Därefter tömde han sitt glas, fyllde det å nyo till brädden med mörkt rödt portvin och tömde det åter i ett drag.

*

Johannes Hall gick af och an i sin dublett och rökte. Emellanåt stod han stilla och lyssnade: hördes det inga steg i trappan?

Gardinerna voro nedrullade, och i kakelugnen flammade en stor brasa. Lampan hade han ställt ut i entréen.

Han väntade Greta. Han hade fått hennes löfte, att hon skulle komma upp och prata med honom en liten stund och se på fotografierna från hans resor och på en samling gravyrer efter en mängd märkvärdiga taflor.

Men skulle hon nu också komma ...

Hon var så oberäknelig. Han hade kysst henne en gång, en enda gång, inne på ett konditori en eftermiddag; men sedan dess hade hon varit så skygg, så lättskrämd.

Hall gick till fönstret och lyfte upp gardinen ett stycke, så att han kunde se ut. Det snöade åter, och vinden pep kring husknutarna. En gammal fru kom långsamt seglande i medvind med den rundskurna kappan utspänd af blåsten och paraplyn bakom nacken.

»Där går hon nu och tror att hon har det bra och att hon har sitt gamla sjuka hufvud i lä, när hon håller paraplyn så stadigt bakom nacken - och nu är hon vid hörnet - och blåsten slår emot henne, och snön piskar henne i ansiktet, och paraplyn vänder sig ut och in ... så halkar hon till på köpet, och där sitter hon nu ... Hjälp upp henne den som vill, jag gör det inte, jag har det bra där jag är.»

Han släppte åter ned gardinen och kastade bort sin cigarrett.

»Hon lofvade att komma half sju, och klockan är redan tre kvart. Hon kommer inte ...»

Han sträckte ut sig på soffan och borrhade hufvudet i en kudde.

»Hvad det blir långt att vänta ... Och jag har redan väntat mer än nog, jag har väntat hela mitt lif.»

Han hade längtat efter lidelsen, och likväl hade han flytt den. Men det skulle icke ske vidare. Han ville en gång veta, hvad det var att älska - och att vara älskad. - Det kunde vara på tiden.

Men kunde han taga på sig det ansvaret, att föra ett barn i fördärfvet?

»Ansvar ... Min far, som jag aldrig har sett, frågade inte efter det ansvaret. Jag har också familjetraditioner!»

Ansvar ... Vi veta icke själfva hvad sådd vi så. Vi kunna icke åtaga oss ansvaret för någonting alls, hvarken för att gå framåt eller vända om eller för att stå stilla.

Men nu ... Var det inte någon som gick i trappan ...

Han sprang upp från soffan och gick ut och öppnade tamburdörren.

Greta stod utanför, rödkindad af blåsten och hvit öfver axlarna af snö.

... Greta satt i soffhörnet närmast brasan, och Hall satt bredvid henne med en stor portfölj i knät, ur hvilken han tog fram fotografier, etsningar och gravyrer. Greta tog den ena efter den andra och betraktade dem tyst och förströdd vid skenet från lampans orangefärgade spetskärm. Framför dem stod ett litet bord med en flaska curaçao och en ask cigaretter.

»Hvad jag är glad att ni kom,» hviskade Hall. »Ni dröjde så länge, och jag var så ensam.»

»Ja ... Jag visste inte riktigt om jag borde gå. Men jag ville ju gärna se på era taflor.»

»Ni kan inte föreställa er hvad jag är tacksam för ert konstantresse,» sade Hall utan att småle.

I nästa ögonblick ångrade han hvad han hade sagt; han kanske hade sårat henne. Han fann dock snart, att hans farhågor voro utan grund; Greta hade icke något utveckladt öra för ironi.

Hall bjöd henne en cigarett, och hon tog den utan lång tvekan.

»Det är inte första gången jag röker,» sade hon. »Det fick jag lära mig i skolan; jag och en flicka till rökte värst i hela klassen.»

»Är det möjligt ...»

Och medan han tände hennes cigarett, smekte han med ett långt ögonkast hennes duniga kind, hennes smala hals och hela hennes veka, spröda gestalt, som var stramt omsluten af en slät mörk ylleklädning.

Elden knittrade i bränderna, och därute pep vinden kring hörnet.

Greta såg upp från fotografierna, smuttade på sin curaçao och drog ett bloss på cigaretten. Hon var mycket nöjd och befann sig alldeles förträffligt. Hvad hon hade varit dum, då hon gick där hemma och tvekade och undrade, om hon skulle våga gå. Det var ju inte alls något farligt. Visserligen var det litet opassande, men det gjorde ju ingenting, när ingen kunde få veta det, och dessutom måste man någon gång vara modig och trotsa fördomarne.

Hon var verkligen stolt öfver sig själf, där hon satt tillbakalutad i soffhörnet och log och drog långa bloss på sin cigarett.

»Se här,» sade Hall, »nu kommer min pièce de résistance.»

Och han räckte henne ett album i stor oktav med reproduktioner efter Franz Stuck.

Greta bläddrade förvånad i boken. Det var så underliga taflor; hon hade aldrig sett något liknande. Hon förstod ingenting af alltsammans, men det tordes hon icke säga högt. Han skulle ju kunna tro, att hon var dum. Och det var hon i alla fall inte, fast det alltid hade gått dåligt för henne i skolan ...

»Hu då!» skrek hon till halft ofrivilligt, då hon fick se en hemsk bild, under hvilken det stod »Lucifer». Lucifer, det var ju den onde själf? Inte kunde det vara något för en ansedd artist att måla af nu för tiden; förr i världen kunde ju allt möjligt gå an.

Hall hade den förnimmelsen, att Greta icke var riktigt mottaglig för Stucks konst. Han vände några blad på en gång och visade henne en bild, under hvilken stod skrifvet »Es war einmal».

Greta betraktade den länge, först häpen, sedan betagen. Hon tyckte sig förstå den allt bättre, ju

längre hon såg på den.

Det var en gång ...

På en ängsmark i gulröd sagoskymning står en vitklädd och späd prinsessa och lutar sig fram öfver någonting därnere i gräset, hon böjer sig ned och lyssnar med halföppen mun och vidgade skrämde ögon, som likväl le, och hon håller upp sin långa klädnad och är rädd att vata sina små fötter, där hon står på tufvan. Hvad är det hon ser därnere i det sumpiga, våta gräset, och hvad hör hon, hvad lyssnar hon till? I gräset vid hennes fötter sitter en liten ful groda och ser på henne med stora, svårmodigt kloka ögon. Och man ser strax, att det icke kan vara någon vanlig groda, eller man anar det dock, ty det ligger en hemlighet och en sorg i hennes ögon. Hon har också något att säga prinsessan, något som ingen får höra mer än hon ensam, och den hvita prinsessan böjer sig ned och lyssnar, leende och rädd. Vinden har tystnat, för att hon skall kunna höra bättre. Gräset prasslar icke längre, och trädens grenar kröka sig orörliga upp öfver synranden. Och omkring dem står kvällen stor och tyst i gulröd sagoskymning.

Det var en gång ...

Greta satt med halföppen mun, leende och rädd som prinsessan själf. Hon kunde icke taga sina ögon från bilden.

»Jag är säker om att det är en förtrollad prins,» sade hon lågt.

»Ja,» hviskade Hall, »och han ber henne att lösa honom ur förtrollningen, och hon nickar med hufvudet och ger honom sitt löfte. Han hviskar till henne hvad hon skall göra, för att han åter skall kunna bli prins, och hon står undrande och lyssnar och skälfver och ler. Och hon blir rädd och blek och sveper den hvita klädningen tätt omkring sig och tror aldrig, att hon skall våga göra hvad han säger, ty det är något så besynnerligt, det som han bönfäller henne om, medan han ser på henne med stora ögon, stora och vida af en hemlig sorg.»

Greta hade tårar i ögonen. Hall tillade lågt:

»Kanhända likväl, att hon gör det en gång.»

»Ja, kanhända ...»

Det var sagans doft och äfventyrets skimmer öfver bilden, öfver henne själf och allt omkring henne. Sagans gulröda skymning blef till ett med det matta ljus, som spreds genom lampans orangegula skärm. Den bruna drycken, som hon läppjade på, stack henne i gommen med sin söta och kryddade smak och sänkte henne i en ljuf, drömlig yrsel. Cigarrettröken lindade en tunn blå slöja kring hennes hufvud och hans, som satt vid hennes sida. I brasan flammade den sista branden upp med en fladdrande blekgul låga, som slingrade och krökte sig i bukter och speglades i möblernas glatta ytor. Och hon böjde sig icke undan och ref sig icke lös, då Hall sakta drog hennes hufvud in till sitt bröst, smekte hennes hår, kysste hennes kind. »Nej, nej,» mumlade hon knappast hörbart, men med slutna ögon och utan att röra sig. Hon kände, att hon icke förmådde något. Hon skälfde endast till ett par gånger och blundade och drömde sig in i sagans värld. Hon ville dit in, hon längtade dit, hon skulle följa på första vink. Om stunden var inne just nu, hon skulle icke tveka. Hon ville göra hvad han bad om, som satt vid hennes sida, allt hvad hans underliga flackande ögon bad om, det ville hon göra. Hon var icke rädd, fast hon skälfde. Om det var nu det skulle ske, det stora och underbara, som hon aldrig vågade säga åt någon att hon längtade efter ... Det som sagorna hviskade om hemligt och förstulet, det som var kärnan i alla vackra dikter -

Hon spratt till vid att det ringde häftigt på tamburdörren.

»Det ringer,» hviskade hon förskräckt och vred sig lös ur hans armar.

Hall satt orörlig med sammanbitna tänder.

»Låt det ringa, jag öppnar inte. Jag är inte hemma.»

De sutto tysta och lyssnade spändt, medan sekund jagade sekund.

Plötsligt ringde det å nyo, hårdare än nyss, en ringning som kunnat väcka upp de döda.

Greta hade blifvit blek.

»Ni måste höra efter hvad det är, kanske elden är lös.»

Hall reste sig motvilligt och gick på tåspetsarne ut i tamburen. Han öppnade icke dörren, utan såg ut genom tamburfönstret. Förstugan var upplyst, men tamburen var mörk; han kunde alltså se utan att själf blifva sedd.

Tomas Weber stod därute. Han stod och väntade ännu med spändt ansiktsuttryck, men han ringde icke mera. Då ingen öppnade, gick han slutligen långsamt ned utför trappan.

»Tomas ... Hvad kunde han vilja ... Han var sig icke lik ...»

Och Hall gick åter in.

Han satte sig på samma plats som nyss, bredvid Greta, men han såg strax, att hon icke var densamma. Han såg, att hon hade vändt ett blad i boken, och att hon icke var densamma som nyss.

»Nej,» sade han ifrigt och ville rycka boken ur hennes händer, »den taflan får ni inte se på, ni får inte ... Jag har lagt ett märke där, en pressad bolmörtblomma ... Det betydde, att vi skulle hoppa öfver det bladet!»

»Jo,» sade Greta, »jag vill se, jag måste ... Jag har ju redan sett ...»

Och hon stirrade blek på ett dunkelt blad i grönsvalt ton.

Hvad var detta? »Die Sünde» stod det under.

Synden -

Det var en kvinna. Hennes hår var svart, och hennes ögon liknade två djupa brunnar, och hon var naken. Kunde det finnas en kvinna så naken som hon? Hennes nakenhet lyste ur mörkret. Kring hennes grönaktigt hvita kropp ringlade en tjock och fjällig orm. Hal och kall smög den sig fram mellan hennes bredt utspärrade ben, vred sig upp öfver skuldrorna och snodde sig i en fet och glänsande ring om hennes hals, och hufvudet med två lysande gröna ögon hängde ned mellan hennes uppsvällda bröst. Och hennes hand smekte ormen, smekte drömmande hans rygg och hans spetsiga smala hufvud. Hennes ögon voro två nattkalla brunnar, och hon var mera naken än någon kvinna kan vara.

- - Hvar var sagans doft, hvar var diktens och äfventyrets skimmer?

Synden -

Greta reste sig från soffan, hvit af skräck. Hon var nära att stöta omkull det lilla bordet med flaskan

och glaset.

»Jag vill gå,» sade hon. »Jag vill gå!»

Hon var redan i tamburen, samlade ihop sina kläder i mörkret och började sätta dem på sig i feberaktigt brådska. Hall kunde icke lugna henne: skrämselfn hade fått makt med henne.

»Jag vill gå,» upprepade hon, och hennes röst skälfdde. Hon kunde icke få fram några andra ord än dessa.

Hon var borta, och Hall stod ensam i rummet. Han såg på sin klocka: hon var icke mycket öfver half åtta.

»Den går så långsamt, tiden - - »

Stuckalbumet låg på golvet, uppslaget vid samma ställe som nyss. Ormen ringlade ännu lika fjällig och fet kring samma grönaktigt hvita kvinna, och hennes nakenhet lyste.

*

Tomas satt länge kvar hemma efter middagen, länge efter det att kaffet var drucket och cigarren utbrunnen.

Han hade icke någon brådska längre.

Det var så tomt i rummen. Greta var ute - hon skulle väl se på julklappar i butikerna - och fadern hade gått på en bolagsstämma.

Hvar var modern?

Han fann henne i sängkammaren; hon läste i Thomas a Kempis.

»Om de yttersta tingen.»

Tomas satte sig ned hos henne utan att säga något, och hon läste högt för honom med en mild och låg röst.

»Du dåraktige, hvarför tänker du icke framåt och bereder dig på domens dag, då ingen får ursäkta eller försvara den andre, utan hvar och en måste själf bära sin bördas tyngd? Ju mer du nu skonar dig själf och lyder köttet, desto svårare blifva då dina kval, och desto mera sparar du tillsamman att då förbrännas. Och det gifves ingen last, som icke skall få sitt eget kval.»

Tomas hörde och hörde likväl icke. Han lutade sig fram öfver moderns axel och betraktade ett af träsnitten, som föreställde den yttersta dagen.

»- - Hvad gagnar att lefva länge, då vi så föga förbättras? Ack, ett långt lif gör icke alltid människan bättre, utan förökar ofta skulden.»

Den sista dagen, uppståndelsen ... Skulle den dagen verkligen en gång gry, eller var det en saga bara?

Grafvarne öppnade sig, tusenåriga hvalf remnade, och den sista dagens hvita ljus föll in, där det förr var mörkt. Jordan spydde lik ur sitt innandöme, och liken blefvo lefvande: händer famlade och ögon stirrade, och en af dem stod redan upprätt, yrvaken och bländad, med handen för ögonen: solen,

hafvet!

»Du hör inte på,» sade modern sakta. »Du tänker på något annat.»

»Jo, jag hör ...»

Och hon fortsatte att läsa, tills Tomas plötsligt reste sig, fattade hennes hand, smekte den, kysste den.

»Godnatt,» sade han endast.

Hans röst var grumlig; han kände det som om gråten ville fram.

Och han gick.

Modern satt kvar i tankar och lät boken falla ned mot knät. Tomas hade aldrig förr brukat kysa hennes hand.

Tomas gick ute i snön.

Den gamle mystikerns ord ringde honom ännu i öronen.

»Hvad gagnar att lefva länge, då vi så föga förbättras? Ett långt lif gör icke alltid människan bättre.»

Men nej, det var icke möjligt, att det redan skulle vara slut för honom. Han var så ung, han hade nyligen fyllt tjugu år. Han var ju så helt ung, och han hade ännu så mycket ogjordt i världen.

Det måste finnas en utväg. Var det ingen som han kunde rådgöra med? Ingen som ville hjälpa honom?

Kanhända att han nu kunde träffa Hall hemma. Det var kanske redan för sent, men han ville likväl tala med honom.

Han stannade utanför Halls port och såg upp åt hans fönster, och han började redan fatta nytt mod, då han såg att det lyste i springorna vid gardinernas kanter. Han sprang upp för trapporna och ringde. Hvad betydde det att han icke kom ut och öppnade? Han var ju hemma - det lyste i fönstret -

Och då han åter gick ned för trappan, förstod han, att han måste uppgifva hoppet.

Det var kallt i rummet, då han kom hem; han bad värdinnan att göra upp eld. Hon hade redan bäddat hans soffa i tanke att han som vanligt skulle komma sent hem.

Tomas drog fram en stol till brasan och värmde fötterna vid elden.

Han frös.

Det snöade alltjämt, och genom snön flackade det röda skenet från smedjan mot brandmuren midt öfver gården, och smedens slägga hamrade som vanligt utan rast. Blåsten hven i alla springor, och emellanåt skrällde det till i fönstret.

Det var eget, att han aldrig kunde bli varm i afton ...

Tomas letade fram en flaska madeira. Han hade den stående sedan den tiden Märta brukade komma till honom. Han tömde genast två glas efter hvarandra, och det värmde något.

Ja, Märta ... Voro hennes tankar hos honom i kväll?

Han satt och lekte med revolvern. En liten underlig pjes ...

Var det alltså allvar, att han skulle dö just nu i kväll?

Ja, han kunde icke se, att det återstod någon annan utväg. Han hade lefvat med förbundna ögon. Det var kanhända en dröm, allt hvad han hade upplefvat, en hemsk, förvirrad dröm, och skottet skulle väcka honom. Ja, det blef bäst så. Hvad gagnar att lefva länge, då vi dock så föga förbättras?

Han förstod ingenting i sitt lif, nu då han tänkte tillbaka på det. Det var som då man drömmer: man går gata upp och gata ner, som om man hade något viktigt att uträtta, man går ut och in i främmande hus, man deltar i de löjligaste och meningslösaste uppträden, och man finner allting naturligt och i sin ordning och låter ingenting förvåna sig. Så vaknar man och söker erinra sig hvad man har drömt och söker efter någon betydelse i det, och då är det alltsammans en massa dumheter utan mening och sammanhang.

Hvad han längtade efter att vakna, en gång för alla!

Men om han blef lurad, om det kanske bara var tomrummet, som väntade honom, ett svart håll i jorden och ingenting annat? Eller om det skulle komma en efterräkning; om han kanske skulle ställas till ansvar, för att han hade drömt bort sitt lif med en så dum och dålig dröm ...

Å, det sista var han icke rädd för. Han hade väl egentligen inte varit värre än de flesta andra, och han hade väl också gjort något godt.

Ja, hade han?

Och han började tänka efter. Han var öfvertygad om att han i själfva verket hade utfört en hel mängd goda gärningar, fast han icke just nu för tillfället kunde erinra sig så många. Men någon enda borde han likväl kunna påminna sig. Det var egendomligt ... Hur han än gräfdde i det förflutna, fann han ingenting som han kunde berömma sig af, icke det ringaste, mera än att han en gång förra året hade gifvit bort en gammal vinteröfverrock åt en fattig. Men det var ju icke han själf, utan hans far, som bekostade hans kläder; egentligen hade han alltså icke haft någon rättighet att ge bort rocken. Dessutom kom han mycket väl ihåg, att fadern ett par dagar förut hade sagt något om att rocken kunde vändas; men Tomas ville mycket hellre ha en ny. Troligtvis var det egentligen därför han hade gifvit den åt en tiggare.

Besynnerligt i alla fall ... skulle han icke kunna finna någon enda god handling i sitt lif ...

Han torkade kallsvetten ur pannan och slog bort tanken med en axelryckning.

Skulle han kanske tända lampan och skriva några bref?

Nej, inga bref; inga förklaringar. Det bör ha skett i sinnesförvirring; de efterlevande vilja nog helst ha det så.

Brasan hade brunnit ned, och det hade blifvit tyst i huset. Smedens slägga hade tröttnat, och skenet från hans ässja flammade icke längre från brandmuren midt emot.

Gården sof i vintermörkret.

Tomas var trött. Han beslöt att kläda af sig och gå och lägga sig.

Om han kunde somna, och någon ville skjuta honom medan han sof ... Han började få en svag misstanke om att det i grund och botten kanske icke var någon så enkel sak som han hade trott att själf hålla revolvern stadigt och trycka af och skjuta en blykula genom sitt eget hufvud.

Han klädde af sig i mörkret, rullade ned gardinen och kröp ned i bädden.

Nu skulle det alltså ske. Fanns det ingen möjlighet att skjuta upp det längre?

Åjo, ännu fanns det några glas madeira kvar i buteljen ...

Och han tömde långsamt glas efter glas. Det hettande söta vinet höjde hans mod och kom honom att se allt i en annan dager än nyss. Hvad var det för en löjlig inbillning, den som nyss hade plågat honom - att hans lif hade varit meningslöst och dåligt? Vårdagarne med Ellen, sommaren med Märta, nej, det kunde man sannerligen icke kalla meningslöst. Om det var meningslöst, hvad skulle man då säga om dem, som förnöta sitt lif med att sitta i ett ämbetsverk eller på ett kontor, eller med att stå i en kateder och prata dumheter, som hans far till exempel? Nej, det var han som hade haft rätt, han hade icke lefvat som en dåre utan som en vis, och som en vis ämnade han dö!

Och med skälfvande händer famlade han på täcket efter revolvern, reste sig i bädden, siktade på måfå mot sitt hufvud och tryckte af.

Efter en stund återfick han medvetandet. Han trefvade med båda händerna kring sitt hufvud, men kunde icke känna något sår. Det var likväl något vått på kudden, det måste vara blod ...

Vinet tyngde hans hufvud; han föll tillbaka mot kudden och somnade tungt.

XV.

Klockan slog tio i Adolf Fredrik, då konsul Arvidson gick in i det gamla förfallna hus, där Tomas Weber bodde. Vårdinnan förklarade, att han troligen ännu sof, ty han brukade aldrig stiga upp så tidigt, och knackade ett par gånger sakta på hans dörr. Då ingen öppnade och intet svar hördes, vred konsuln själf om låset och steg in utan vidare. Det var mörkt därinne; genom en stor refva i den trasiga rullgardinen föll en strimma af decembermorgonens knappa dager in och belyste dammet på skrifbordet. Konsuln gick rakt fram till fönstret och rullade upp den blå gardinen så häftigt, att den skrällde till. Det gråbleka dagsljuset strömmade in, kallt och rått. Därefter tog han upp sin plånbok, letade fram den sönderskurna papperslappen och vände sig om mot soffan.

Tomas hade vaknat af skramlet med gardinen och reste sig häftigt upp i bädden med ögonen vidöppna.

Var han vaken, lefde han? Ja, eftersom dagsljuset skrek honom i ögonen ...

»God morgon,» sade konsuln torrt.

Tomas stirrade på honom utan att svara. Han förstod ännu ingenting. Han kände ännu icke igen den främmande herrn, som stod midt på golvet med något hvitt papper i handen och letade efter en plats, där han kunde ställa sin hatt. Till slut satte han den på hufvudet; det låg tjockt af damm öfverallt.

»God morgon,» mumlade Tomas slutligen nästan i sömnen.

»Se här,» fortfor konsuln i samma torra ton och kastade lapparne på nattduksbordet. »Det är ett gammalt papper, som jag antar att du är glad åt att kunna bränna upp.

Det är inte för din egen skull jag har löst in det,» tillade han lågt, med skarp tonvikt.

Tomas låg med slutna ögon och teg. Han hade erinrat sig allt, och han förstod.

»Har du möjligtvis flera sådana papper ute i rörelsen?»

»Nej.»

»Hm. Ett är redan en smula för mycket.»

Plötsligt slog det honom, att Tomas icke var sig lik. Det var något besynnerligt med hans utseende.

»Hvad är det för en skråma du har fått på kindbenet ... Hur har det gått till ... Och kudden är också blodig.»

Tomas tog med handen öfver kinden. Han kände sina fingrar glida öfver en hal klump af lefradt blod.

Plötsligt erinrade han sig det misslyckade revolverskottet och rodnade skarpt. Kulan hade alltså bara skrubbat kinden ...

»Du kan gärna gå upp och tvätta dig, det där ser otrefligt ut.»

Konsuln tvärtystnade med ens: han hade trampat på ett föremål på golvet. En revolver ... Hvad skulle det betyda, det låg en revolver på golvet! Och åter betraktade han Tomas som låg mörkröd af blygsel och icke vågade öppna ögonen, och han kunde icke hindra, att han kände medlidande med honom. Han var ung, han hade kommit in i en eller annan labyrint och icke trott sig kunna finna vägen ut på något annat sätt. Så har han då fastnat för denna gamla utslitna metod ... Och så går han och skjuter som en dumbom ...

Konsuln hade småningom blifvit förargad öfver sin egen sentimentalitet. Hans ena mungipa drogs ned till ett kallt och föraktfullt löje; han stötte till revolvern med foten, så att den for långt in under soffan, och gick utan ett ord.

Tomas låg ännu alltjämt med slutna ögon, och till sist somnade han om. Han drömde, att han var ute och gick i en skog, som liknade en park, och det gick en ung flicka vid hans sida. Hon hade en ljus klädning med tyllärmar, och i skärpet bar hon en knippa violer. Det var Märta, och likväl var det icke riktigt hon. Nej, det kunde icke vara hon ... Icke hade Märta så gula tänder och så vissen hy, och aldrig var hennes löje så utmanande och lystet. Och likväl var det hon, ty det var hennes röst: tag mig, om du kan! Och så började hon springa, men helt långsamt; hon sprang med små korta steg, och under tiden vände hon sig om oupphörligt och log och visade sina gula tänder. Hur det plågade honom, hennes löje! Men då hon bad, måste han ju följa ... Och han ökade sina steg och låtsade springa och ansträngde sig att le på samma sätt som hon, men det var bara af artighet. Till sist sprang hon in i en boské af klippta häckar, och då hon kommit in, vände hon sig om och stack fram hufvudet vid kanten af häcken och vinkade och log, och hon blinkade med ögonen på ett sätt, som Märta aldrig brukade göra. Men Tomas låtsade som om han icke såg henne och sprang förbi och vågade icke vända på hufvudet. Plötsligt erinrade han sig, att han nödvändigt måste träffa Hall före klockan tre; hvar skulle han finna honom? Var det inte han som stod däruppe på kullen, vid det röda tornet af tegel? Jo, visst var det han ... Och Tomas skyndade dit och klättrade upp för branten, och Hall vinkade åt honom med handen; men då han kom upp, såg han att det var tegelhandlaren. Det var för sent att vända om. Tegelhandlaren gick emot honom med ett förbindligt ansiktsuttryck,

skakade hans hand och började beklaga sig öfver en mängd förluster, som han hade gjort på senaste tiden. »Ursäkta,» sade Tomas, »jag har litet brådtom; jag skulle gå in här och köpa ett par handskar.» Och han sköt upp en tung järndörr, som gnisslade på sina rostiga gångjärn, och gick in i tornet. Det var verkligen en handskbutik därinne; Tomas blef själf förvånad, ty han hade egentligen bara tagit handskarne till förevändning för att komma ifrån tegelhandlaren. »Jag skall be att få ett par röda handskar,» sade han; i detsamma såg han, att det var Ellen, som stod bakom disken. »Jag säljer bara svarta handskar numera,» svarade hon med ett ursäktande leende, »ty jag har sorg. Jag gifte mig i går.» »Jaså,» svarade Tomas med det dämpade tonfall, som är vanligt vid kondoleansvisiter. »Min man är mycket snäll,» fortfor Ellen, »och han älskar mig verkligen; men han är puckelryggig.» Med ens upptäckte Tomas, att Ellen icke hade något klädningslif på sig; hon stod i korsetten, med nakna armar. Blodet steg honom åt hufvudet; med ett hopp sprang han öfver disken, drog henne tätt intill sig och började kyssa hennes armar och hals. »Nej,» sade hon med ett skyggt, hjälplöst ögonkast, »nej, ni hör ju att jag har sorg!» Tomas släppte henne, det var mot hans vilja, men han kände att det var nödvändigt. Hon var verkligen också blek och förgråten och hade röda kanter kring ögonen. Och hon hade blifvit gammal, han såg det nu ... så gammal hon hade blifvit ... så gammal och vissen ...

Tomas spratt upp ur sömnen; det var någon som gick i dörren.

»Å, ligger du och sofver ännu, är du alldeles tokig, eller är du sjuk?»

Det var Greta.

»Mamma är så orolig för att du inte har kommit hem och ätit frukost i dag; hon bad mig gå upp och höra efter hur det är med dig. Hon säger, att du var så märkvärdig i går afton.»

Tomas drog en lång gäspning.

»Jag är strax färdig. Jag har försofvit mig. Säg henne att jag kommer snart.»

»Men hvar i Herrans namn har du varit med ditt kindben, har du varit i slagsmål? Du ser ut så att man kan bli skral!»

»Jag föll omkull i trappan och stötte mig,» mumlade Tomas.

»Då måtte du allt ha varit bra lurfvig ...»

Greta snokade fram och tillbaka i rummet, fick fatt i en handduk, doppade den i vatten och började tvätta af blodet från hans kind. Under tiden gick såret upp på nytt, och blodet började sippra fram, droppe efter droppe; Greta stod villrådig. Ändtligen tog hon beslutsamt en tidning, ref af en stor remsa i marginalen, blötte den i vatten och plåstrade fast den längs öfver skråman. Därefter tog hon för säkerhets skull ännu en remsa och lade den i kors öfver den förra.

»Så där, nu är det bra.»

»Tack,» sade Tomas. »Nu kan du gärna gå din väg, så är jag snart färdig.»

»Har du tagit fram någon ren skjorta då, det är ju söndag i dag ... sista söndagen före jul ... Det är ett förskräckligt slarf, man skall alltid ta fram rent linne på lördagskvällarne, innan man går och lägger sig ... Men det är sant, du var ju sned i går afton.»

Greta drog ut en byrålåda och började rifva om. Plötsligt brast hon i skratt.

»Nej, men hvad är det här! En liten trumpet! Hvar har du fått fatt i den? Tu, tu-tu, tu tu-tu!»

Greta satte den för munnen och tutade af alla krafter, tills hon icke förmådde mera; hon kiknade af skratt. Därefter tog hon fram skjorta, strumpor och kalsonger och lade dem på täcket midt för näsan på Tomas.

»Adjö, skynda dig nu ...»

I dörren stannade hon ännu en gång och sade lågt, med en helt annan och allvarligare röst än förut:

»Vet du hvad, Tomas? Jag har fått en ny lifsuppfattning.»

»Ä, drag på trissor,» murrade Tomas. »Jag visste inte af att du hade någon förut,» tillade han leende.

Greta var redan i trappan.

*

Tomas låg och såg på snön, som föll därute. Det var ingen blåst, och den yrde icke längre. Den föll mjuk och vit och stor.

Han skulle alltså lefva, och gå omkring bland de andra, som förut, och taga sin examen ju förr desto hellre, och bli en aktad man.

Kanhända skulle han också få en ny lifsuppfattning, liksom Greta. Ja, det kunde han i själfva verket mycket väl behöfva.

Men hur kom det sig, att han icke hade fått något bref från Märta, sedan hon reste? Brydde hon sig icke alls något om honom vidare?

Det var en obehaglig dröm ... Han måste anstränga sig för att åter kunna se Märta för sitt inre öga så som hon var, utan gula tänder och utan drömmens underliga löje.

- Nej, han skulle upp och lefva alltså, och börja på nytt. Hur skulle det vara om tjugu år? »Ett långt lif gör icke alltid människan bättre, utan förökar ofta skulden.» Å, om tjugu år skulle han kanhända småle åt alltsammans, då han någon gång kom att tänka på det. Det hade likväl varit en otrefligt tillblandad historia, och han hade icke någon lust att gå igenom den på nytt.

Lukten af rent linne stack honom i näsan, då han böt om skjorta, och ingaf honom en nästan kittlande känsla af lifslust, oaktadt han ännu kände sig sönderbråkad i hela kroppen. Hufvudet värkte och benen kändes stela som pålar, och då han ändtligen kom upp ur bädden, liknade han en ryttare, som midt under någon alltför dumdristig ridt blifvit kastad ur sadeln och därefter mödosamt reser sig för att med värkande lemmar återtaga färden till fots, haltande, blodig och nedsölad af vägens smuts.